

Price \$5.00

Ціна 5.00 дол.

НОВІ ДНІ

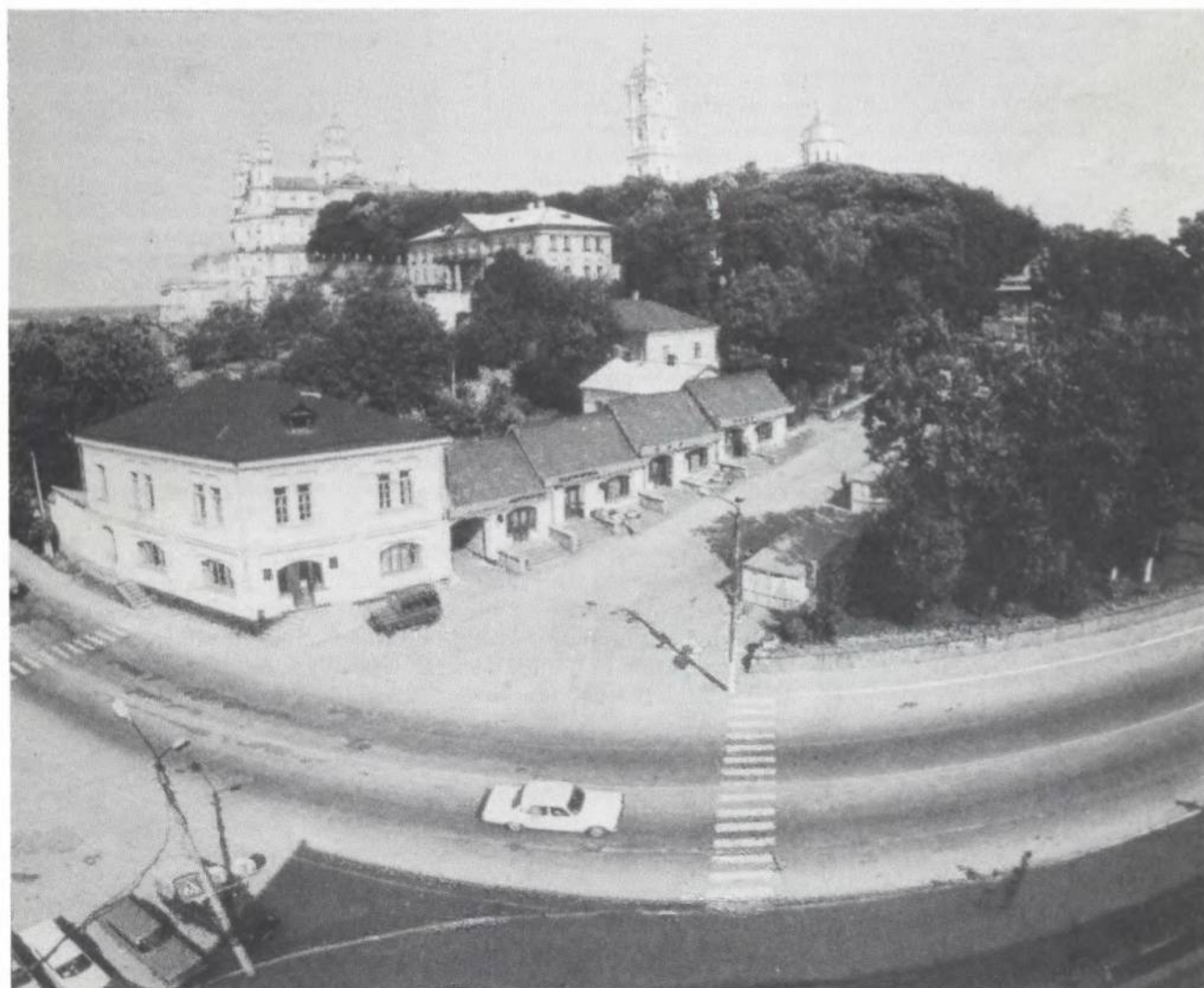
• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XLV

КВІТЕНЬ-ТРАВЕНЬ - 1994 - APRIL-MAY

No. 529-530

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published
every month except August by
the Nowi Dni Co. Ltd. in
Toronto, Ont., Canada

Адреса "Нових Днів":

NOWI DNI

P.O. Box 400, Stn ~D~
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Publications Mail Registration Number 1668

International Standard Serial Number

ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney

Business & Advertising manager:

A. Horhota

1 YEAR SUBSCRIPTION -

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$30.00

U.S.A.: \$30.00 US

АВСТРАЛІЯ: \$40.00 австралійських

ІНШІ КРАЇНИ

\$30.00 American or equivalent

Авіапоштою - \$60.00 (в Австралії \$80.00)
diasporiana.org.ua

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

ALBERTA - АЛЬБЕРТА:

E. Krasnoshtan

4510 - 106 St., #208

Edmonton, Alberta T6H 4X2

Tel.: 437-7098

AUSTRALIA - АВСТРАЛІЯ:

F. Habelko

61 Lawson Ave.

Frankston 3199, VIC. Australia

Tel.: 03-783 7782

M. Waksietenko

28 Alguma Cres.

Rostevor, S.A. 5073

GR. BRITAIN - ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. Ivan Dolhopiat

6 Nemoure Rd.

London, W3 6NZ England

Засновник і редактор 1950-1969 П.К. Волиняк

Видає Спілка "НОВІ ДНІ" з обм. відповідальністю

Мар'ян Дальний - головний редактор

Адміністратор і Оголошення - Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Наталія Лівницька-Холодна -- ЛИСТКИ З ЩОДЕННИКА	1
Антон Мухарський -- ЧОРНОБИЛЬ (трансценденція)	3
Володимир Дрозд -- І ВСЕ СПОЧАТКУ (фантастична оповідь)	4
Ольга Третяк -- МІЙ БОГ	8
Юрій Шерех -- НОВІТНЯ ОДІССЕЯ... ..	9
Осип Зінкевич -- ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ М. ХВИЛЬОВОГО	13
Василь Томашевський -- ВАСИЛЬ ГРИГОРОВИЧ КРИЧЕВСЬКИЙ	15
М. Дальний -- ДО СТОЛІТТЯ ЕЛЕКТРИФІКАЦІЇ ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО МІСТА	18
Володимир Громик -- У РОКИ ВІЙНИ ЛЬВІВ НЕ ЗАЛИШАВСЯ БЕЗ СВІТЛА	21
Людмила Носаєва -- ДОВГА ДОРОГА ДОДОМУ... ..	22
Володимир Кузьмич -- МОВНЕ БЛОКРІВ'Я	24
Володимир Чемерис -- КУДИ ПОВЕРНЕ УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ КОРАБЕЛЬ	25
Петро Коломієць -- ЧИ ДОВГО УКРАЇНІ БУТИ ПОМИЙНИЦЕЮ ЕВРОПИ?	27
Олександр Бут -- ЗАБУТІ УКРАЇНЦІ ПРИДНІСТРОВ'Я	28
М. Слабошпицький -- ЗАКЛИКАЮ ДО ТОЧНОСТІ (відкритий лист)	29
Олексій Коновал -- ЯКБИ Ж ЗНАТТЯ?	30
Гаврило Черняхівський -- ПОЧАЇВ	31
Юрій Мошинський -- МИСТЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ	34
О. Григор'єв -- "ПОЛІСЬКЕ ЗОЛОТО"	35
Валеріян Ревуцький -- ДО ВИСТАВИ "РОСМЕРСГОЛЬМ"	35
Олександр Сидоренко -- ДОВІДНИК УКРАЇНСЬКИХ МИСТЦІВ ..	36
Марко Павлишин -- ПОДОРОЖ ДО СОН-КРАЇНИ	37
Яків Сорокер -- ЩЕ ПРО ВУХА ЦАРЯ МІДАСА	38
Віра Ворскло -- НА РУЇНАХ МИНУЛОГО	39
Ростислав Доценко -- ДУМКИ ПРОТИ НОЧІ	41
Іван Перепадченко -- ЙОГА І ХАТХА-ЙОГА	42
Євген Гаран -- МОЛЕКУЛЯРНА ПЕРЕБУДОВА (евгеніка)	45
ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ (бл.п. Г.А. Нудьга, і інші)	46
ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	48

На першій стор. обкладинки: Вид на Почаївську Лавру. Фото Василя Балюха.

● Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. ● Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції. ● Незамовлених матеріалів редакція не повертає. ● Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову та скорочувати надіслані матеріали.

Література, мистецтво, наука, суспільне життя

Наталя ЛІВИЦЬКА-ХОЛОДНА

ЛИСТКИ З ЩОДЕННИКА

(переважно ще не друковані поезії)

ІНВЕКТИВА САМІЙ СОБІ

Ти ще живеш... В жалобній шаті
ти йдеш іще в холодну ніч,
ти ще несеш своє прокляття
у повені чужих сторіч.
О як ненавиджу тебе я!
Чому не згубишся в юрбі,
не пропадеш серед плебеїв,
щоб слід назавжди по тобі
забрали нівеч і посуха
людських маленьких душ,
щоб задушили карли духа
в кліщах міщанських шкаралуц!
Кому потрібна ще оскома
від згірклих віршиків твоїх?
О ім Шевченкового грому
замало на позлітку вітх!
Душе моя! не стій на грані,
поринь у безвість, пропади!
Розвійся в м'ясному тумані,
сховайся в буднів чад і дим.
Вже пізно... не розкриєш таєм
і не збагнеш чому жила...
Ось вічна ніч уже торкає
крилом спокою і тепла.

1946

ВЕСНА

Коли галас надворі вщухне
і заблисне місяця серп,
я тікаю з даху до кухні,
щоб не згадувать гребель і верб.
Я не хочу, не хочу, не хочу
над Нью-Йорком сукасти свій біль!
Хай плинуть полтавські ночі
над Дніпром, де дзюрчить березіль,
хай стоять у мальвах хати,
якщо мальви ще цвітуть,
наші зорі над Різоватим
хай своїми дорогами йдуть.
Пролітайте ж чумацьким шляхом
нездійсненні й нездійснені сні!
Не злетіти мені вже птахом
до тієї, що там, весни.

1952

СВЯЧЕНЕ

Щороку казкою Господні Страсті
І воском свіч золочений Четвер,
Забутий легіт з піль і юне щастя,
-- Мої п'ятнадцять літ -- в душі й тепер.

Як і тоді, солодкий біль причастя
В ній воскресить Спасителя, що вмер.
Потоне чужина в полтавським рясті
Софії хрест затьмарить хмародер.

І зранена світанком перемоги
Я принесу в свій дім, такий убогий,
Свячене -- паску й в мисці писанки,

І помолюсь до Богочоловіка,
Щоб дав нам силу йти шляхом вузьким
І сліз не лить на Вавилонських ріках.

1952

НАД ЗАТОКОЮ

Вибігають одна на одну
сині хвилі в далекий розгін,
і ковтає часу безодня
золоті дзвіночки хвилин.
Вилітають під вітер вітрила,
наче панни у вальса такт,
Розгортає над ними крила
новочасний лицар-літак.
А на скелях серед затоки
розбиваються буруни,
і на них за обрій широкий
свою тугу кричать баклани.
І моя вилітає, як птиця,
за їхньою вслід
туди, туди, де сниться
нерозгадний сон цих літ.

1954

ОСТАННЯ МЕЖА

Вже так мало зосталось
тих, що друзями звикла вважать.
Рушником невесільним послалась
остання межа.
Я ступлю на рушник без ляку,
як із милим тоді на весні,
і надгробні молитви диякон
прориде й мені.

Ой не страшно було б умерти,
лиш не чути б з душі глибин:
прожила б не так тепер ти
те життя, що раз дарує Він.

1969

ПРИВИД

Заколишіть мене, заколишіть
хвилі тиші з закутин хати --
в них ніби шурхіт тих комишів,
що над Дніпром, чи Різоватим,
в них ніби легіт тих вітрів,
що пролітають там березолям
понад ланами, що сніг зігрів,
понад пшеничним полем.
Десь там згубилась душа моя,
десь блукає й голосить.
Тут -- мій привид, не я,
хворий, голодний, босий.

1969

ОСТАННІ З МОГІКАН

Світлій пам'яті п. Валентини Завадської

Не бачений ніколи дім,
портрети прадідів на стінах,
тебе шукаю в світі цім,
в далеких і гірких чужинах.
І не знайду тебе я тут,
хочби прийшли й багатство й шана
й хочби, замість людських отрут,
прийшла улесливисть-омана.
Бо дім мій дім не з цих сторін,
не з цього світу ті хороми
і не з теперішніх цеглин
над ним збудований був комин,
Ще трохи є на цій землі
невтішних, як і я, вигнанців,
і в жаднім соняшнім теплі
нам не всміхнеться квітка вранці.
Бо ми самі -- той давній світ,
з останніх могікан останні,
і вже він сам, неначе міт,
у сивім давнини смерканні.

31 грудня 1969

8-9 КВІТНЯ

Засвітилися вогні вечорові
понад рікою,
зашуміли хвилі Дніпрові
у стрічках доріг літакових.
Я одна. Тільки ви зо мною --
голоси з потойбіччя.
Це з безодні нічної
говорить Вічність.
А мені так світло, так молоді!
Розсуваються стіни далеко,
пахне м'ятою, матіолою,
сплять на клунях лелеки...
Це з далекого світу,
що його вже й немає,
що, як плід пустоцвіту,
тільки в снах дозріває.
Не знайду вже пристані

для душі бунтівничої.
Чую, чую з відстані
голоси Потойбіччя.

1973

У МРІЙ БАГАТСТВІ

Був дім... у іншому десь царстві,
і пес рудий, що Гаршнеп звався,
що царство те стеріг.
Під вікнами зелений був муріг,
і стежечки і грядки айстер і левконій,
а на весні кущі півоній
і запахи бузку і божевілья барв,
розлитих по калюжах світла.
А ввечері за серце брав
спів солов'я, немов молитва.
Те все було... А може снилось?
Що дівчина жила там
на мрії й на пісні багата,
що вірила у ласку Божу й милість?...
Та так і прожила у мрій багатстві
в якомусь іншому не з цього світу царстві.

1983 Йонкерс

БРАТОВІ

Вже ніби й спокійна, і раптом
поллються сльози нестримним струмком
за малим кучерявим братом,
за старим вишневим садком.
За теплом колишньої хати,
за гавканням Гаршнепа під вікном,
за всім, що хотів ти згадати
перед останнім сном.
За тим, що було і не буде,
за понівеченим життям
і за тим, що житимуть люди
таким же безглуздим буттям.
А може й не житимуть, може
під Вавилоном новітнім впадуть.
І самотній Ти підеш, Боже,
у нерозгадну путь.

Глен Спей, 23-го грудня 1989

ПЕРЕД БУРЕЮ

Десь горлиця моїм життям тужила
і плакала моїм плачем
а вітер в хмарах розпустив вітрила
й погрожував дощем.

Глен Спей, десь восени.

НАПЕРЕДОДНІ

Не жди нікого і нічого,
Світ повний себелюбів і ніщот.
Коли б не віра в мого Бога,
то вже не вірила б ні в що.
А небо зорями завітчане
не дасть заснути і на мить,
і з фотографій цілу ніч мені
минуле усміхом зорить.
Так шкода, що не дожили вони
до радісних надійних дій.
А може райськими долинами

вони мандрують в батьків дім.
Він десь там є над часом-пробстором
і кличе, кличе в рідний край.
Зустріне Гаршнеп жвавим пострибом
і грізно чудотворець Миколай.
А Мати Божя, що в ідальні
лампадку пильно стереже,
вже знає, що з мандрівок дальніх
іще надходить хтось, ось близько вже.

27.8.1990, Торонто

ВИДИВО

*Стережи, стережи це місто,
Вартівничий із бронзи, Адаме...
Евген Маланюк*

Скоро сонцю світити не схочеться,
і волошкам цвісти серед жита,
перестануть тужити горлиці,
бо й не буде за ким тужити.
Бо ніщо вже жити не схоче,
бо земля спалахне й спустошіє...
Таке видиво бачу щоночі,
як тільки заплющу віі.
І так страшно, страшно в цій суховії,
що аж крикну... і гукну на всю силу в грудях:
стережіть, стережіть цю планету, люди!

1990 Торонто

МОЛИТВА

О правдо предвічна, о сяйво незгасне!
Твій райдужний вид мені вздріти ще дай!
Дай знову повірити в життя недочасне
і в те, що десь є ще
Рідний край.

О Правдо осяйна, прийди і вселися
в серця маловірні і в душі малі.
Хай щастям засяють покривджених лица,
хай прийде царство Твоє на землі.

25.V.1991

Наталія Лівицька-Холодна -- визначна українська поетка, авторка поетичних збірок "Вогонь і попіл" (1934), "Сім літер" (1937), "Поезії старі і нові" (1986) -- народилася в 1902 році на хуторі біля Золотоноші. В 1920 році емігрувала з батьками й урядом УНР до Польщі. Вищу освіту здобула в Празі і Варшаві. В роках 1944-1949 жила в Західній Німеччині. В 1950 році виїхала з родиною до США. Жила в Нью-Йорку, опісля в Глен Спей. Від 1990 р. живе в Торонто.

Більше про неї і її творчість читайте в статтях Остапа Тарнавського ("Розмова з Богом", "Нові Дні", вересень 1992) і Юрія Шереха ("Скарби, якими володіємо", "Нові Дні", червень, липень-серпень 1993).

**З СВІТЛИМ ПРАЗНИКОМ
ВЕЛИКОДНЯ ВІТАЄМО
ВСІХ НАШИХ ЧИТАЧІВ В УКРАЇНІ
І НА ПОСЕЛЕННЯХ ТА БАЖАЄМО
ІМ БОЖОГО БЛАГОСЛОВЕННЯ!
"НОВІ ДНІ"**

Антон МУХАРСЬКИЙ

О.О.И. (Чорнобиль) трансценденція

Я бачив Судний день.
Він був весняний,
Коли стоять вже жаркі дні,
А в прохолоді ночі
Почути можна -- листя молоде
Потріскує і п'яно шепотить,
Напившись сонячного меду,
Каштани гонять свічки...

Була остання ніч,
Але цього не знав я..., тільки бачив,
Що зорі не стояли вже на місці,
Вони зірвалися, як бджоли роєм
І танцювали серед буянних весняних садів,
І падали, як світляки додолу...,
А місяць, виробляв, що сам хотів,
Аж поки не заплутався у пахоощах бузкових.

І був день перший після ночі
І останній день.
Зійшло неначе сонце,
А, може, й не зійшло,
Бо світло витікало звідусіль і не давало тіні --
Різке, яскраве.
Стояла спека і колючий вітерець
Із шкрябом забивався в ніздрі...
Я їхав над Дніпром.
Був повний...
І раптом всі до вікон кинулись --
По ньому йшли солдати...
Черевики начищені -- крукове крило
Черевиками -- по блакитній воді.

Обличчя сумні, зосереджені...
І всі, що до вікон поприпадали
Відчули одне -- одне згадали;
Як наприкінці буяючого квітня
Ночами йшла на північ армія...

Гуло шосе...
...йшли по воді...,
І, раптом, вода стала кровію --
Густою, густою -- вишневою
І світло з усіх боків,
І колючий вітерець
Підняв рябь по крові
По крові -- солдати
Солдати -- по крові...
А ми -- котилися -- не їхали.
Водій кинув кермо,
На гальма натис...
Все вже рухалось само, наче знало куди...
А навколо -- тиша, звуки зникли.
Витікали останні секунди світу
Здійснилось!
Я це бачив крізь розколоте задне вікно,
Крізь брудне, заляпане скло очима
переляканими...

І вийшли всі,
І всі пішли
Й земля пливла з-під наших ніг,
І одіж кидали під ноги,
зривали й кидали собі під ноги...
Хрещатик, як змія, крутився і шипів,
І лопався асфальт, неначе шкіра,
І поглинав машини, ліхтарі...
В провалля падали дома...
Хрещатик утікав налякано
Куди?! -- цього ми вже не знали
Ми -- йшли...
Кінець квітня 1992 р.

І ВСЕ СПОЧАТКУ

Фантастичне оповідання

Бог стрибає і реготав, наче молодий:

-- Ага, повертаються! А я наказував, коли в раю селив: не їжте плодів з дерева пізнання, бо смертю вмерете і весь рід ваш. Ось і мають, ось і навчило на віки вічні. Захотіли над Богом возвеличитися -- усе за вітром пішло. Який непослухам урок!

Янголи непорушною стіною стояли позаду Бога, на їхніх обличчях застигли улесливі усмішки. Адам і Єва важко піднімалися косогором до райського саду, в попелі, наче в личинах з небіленого полотна, раз по раз зупиняючись і тужно зиркаючи на Землю, що догорала на видноколі. Перебрідаючи струмок, Єва зачерпнула в пригорщі води і змила попіл з лица свого, але тепер лице її криком кричало про такий розпач і горе, а очі були такі страшні, що навіть у Боговім серці ворухнулася жалість, і він, порушуючи розроблений Канцелярією і ним самим затверджений сценарій зустрічі, ступив до людей. Але тої ж миті міністр церемоній змахнув диригентською паличкою, і янголи радісно-застережливо гримнули:

-- Слава всевишньому, слава, слава, слава!...

Янголята взяли Бога попідруки й посадили на престол, обцяцькований коштовним камінням, ніби з райдуги вирізьблений. Престол був завеликий для худенького, старого біблійного Бога, босі ноги його висіли, не дістаючи ступиць, і Бог обсмикував поділ традиційної сорочки, щоб не світити в очі людям голими литками. Але хор гримів, аж по небу бігли хвилі, божя свита шикувалася навколо престолу відповідно до чинів та рангів кожного і зазірала в розмножений на копіювальній машині сценарій, кому, коли і що належить казати. Далі все відбувалося строго за сценарієм -- і Бог поважнів з лица, прибирав позу небесного всевідаючого судії, як на іконах земних богомазів, випинав груди. Тепер лише чорний дим, що піднімався над конаючою в термоядернім вогні Землею і застеляв обрій, трохи тривожив Бога, не давав зосередитись на великому.

Тим часом Адам і Єва ближчали. І Бог з елегійним сумом згадував часи, коли він був ще молодим, початкуєчим Богом, коли творилося легко, як диалога, і він за тиждень відділив світло від темряви, сотворив і небо, і землю, і все живе на землі, від бактерій до велетенських мамонтів, ще й людину сотворив, ще й вигадав собі сьомий день для відпочинку. Ніколи не знаєш наперед, яка доля чекає сотворене тобою: бактерії, які він продукував, ніби

лузав насіння, аби як розмножилися і живуть -- у воді, в повітрі і навіть у ґрунті, а мамонти давно вимерли, хоч досі пам'ятає, як шліфував мамонтам бивні й тулив їх до голови сяк і так, щоб і гарно було, й зручно. Про бактерій та мамонтів знає, бо якось янголи принесли з Землі підручник з природознавства для середньої школи, Бог прочитав його за одну ніч, не одриваючись.

Звичайно, він уже поспішав, коли творив людину: субота, коротший робочий день. Захопився темпами на шкоду якості, а слід було все розважливо обмірковувати, все передбачити. Досвіду не було. Тепер є досвід, є мудрість, але вже немає колишньої живодайної сили. Давно вже він не заходжувався біля глини, забував, як воно й ліпиться, лише слухає пусте славослів'я янголів та гребеться, наче курка, в своєму саду. І від болючої думки, що, напевно, вони вже ніколи не повторяться, його щасливі дні творення, Бог роздосадував та ехидно заусміхався до людей:

-- Ну, що ж ваші хвалені науки?! Узяли Бога за бороду?! Планети, галактики, космоси! Перетворимо природу, розкриємо таємниці матерії! Вище творця світу хотіли стрибнути, а чим скінчилося? Читали в біблії -- я шість днів творив світ, на сьомий спочив, а ви за один день усе знищили, тепер спочивайте на попелі!...

-- У глобальних масштабах розвитку цивілізації цілком допустима помилка, щось ми не врахували, -- похмуро одказав Адам, проте в голосі його не було каяття, лише вперте бажання знайти і зрозуміти помилку. -- Фази розвитку матерії...

-- Себе не врахували, себе! -- не дослухав його Бог, бо не любив наукової термінології людей, був він самоук, практик, а не теоретик. -- До вакуумної основи Всесвіту додумалися, а до вакууму в душі уважніше приглянутися розуму не вистачило!...

Адам, здавалося, не завважив Божого гніву, а дивився пильно, чітко, ніби подумки розкладав і Бога, і янголів, і все, що бачив навколо, на найпростіші елементи й досліджував їхню природу. Бог не любив цього в людях, як і їхніх наукових теренів, не любив давно, відколи сотворив Адама та Єву, поселив у раю, а вони -- чого їм тут не вистачало?! -- потяглися до плодів з дерева пізнання. А надто смішним видавалося йому це силкування все заналізувати, до всього дійти власним розумом тепер, коли люди мали таку нагоду впевнитися, до чого призводить знання. Що ж, це було в них

завжди -- непослух, і самостійність, і нестримне бажання -- знати. Ще не виросло дерево пізнання в раю, і самого раю ще не було, він тільки-но виліпив людину з пороку земного та вдихнув життя в неї, тільки-но Адам блимнув очима, а в них уже не було покори та вдячності, а були питання -- де він, і хто він, і що це за один з руками у глині? Потім Бог ліпив тварин польових і птахів небесних і хотів придумувати їм імена, проте Адам не давав Богові ні подумати, ні слова мовити: я сам, я сам. Ось тобі й сам...

Бог радо перевів погляд на Єву. Ось його найкраще творіння, хоч і з ребра Адамового, а нічого спільного з тим мудрителем: ніжність, лагідність і краса... Навіть сьогодні, після всього пережитого, вона була гарна. Яка вишуканість ліній! Таки сучасне вбрання, усі ці вузькі джинси й гольфики роблять ще принагіднішими для ока придумані ним геніальні форми жіночого тіла. Янголи витарабанили на небо кольоровий телевізор, розважалися земними картинками, Бог теж позирав на екран, знався на модах і тепер розумів недоречність шкіряних балахонів, що їх власноруч пошив для людей, коли виганяв їх з раю. Он скільки важить натхнення -- нині, хоч як би силкувався, не сотворити йому отаку Єву. Він і тепер часом брався ліпити, янголи приносили з Землі найкращу глину і створювали всі умови для творчості, навіть вітер у райському саду вимикали і крик птахів, але з долонь його вистрибували, випурхували, виповзали якісь потвори, що їх пояснювали на Землі впливами радіації і заносили до списків аномалій природи. І раптом Бог зрозумів, що для повноцінної творчості йому потрібна присутність людини. Він потребував очей Єви, які б захоплювалися його витворами, і прихованого скепсису Адама. Бо все, що він робив у ті незабутні дні творення, робив для них, для людей.

Бог зазирнув у Євині очі, і знову йому кольнуло в серце, тепер ще глибше й болючіше. На коротку мить Бог побачив те, що бачила й переживала в останні дні на Землі Єва: крилатими акулами з громом і ревиськом летіли низько над землею ракети, спалахували ліси, як сірники, і розсипалися на порох гори, і люди займалися й гасли, наче іскри, без сліду, і вмирали діти, а ріки кипіли й висихали, залишаючи по собі чорні річища, і видиме небо згоралося у вогняний сувій. Богові зробилося страшно від того видива, і Земля, що палала за обрієм, тепер видавалася ближчою та ріднішою, і він поволі прокидався від давньої безпечної дрімоти.

Бог свавільно ковзнув з престолу, хор ягнолів застезливо заgrimів: "Слава всевишньому, слава,

слава, слава!" -- але він глянув на ягнолів зизим оком:

-- Цитуйте!

Хор ображено змовк на півслові, а міністр церемоній демонстративно зламав диригентську паличку. Проте Бога уже не обходили тонкощі придворного етикету. Раптом збридилася уся оця комедія, яку янголи грали біля нього, безмір часу, а він виступав у ній головним блазнем, ще й тішився з того, як мала дитина. Соромно було згадувати, як щоранку, тільки-но сонце дотикалося до земного обрію, підтягував гірлю всесвітнього годинника, а хор ягнолів виспівував величальну, називаючи його і мудрим, і світозорим, і незрівняним, хоч і він, і янголи, до найдрібніших клерків -- небесних розпорядників, знали, що й сонце котитиметься по небу, і кружлятимуть зорі та планети, і галактики пульсуватимуть незалежно від того, підтягне Бог декоративну гірлю декоративного годинника чи ні. Бог сам уже не пам'ятав гаразд, коли почалася ця гра з вранішніми урочистими виходами, осаннами, славослів'ями, придворною ієрархією, придворними інтригами ягнолів, в якій він виконував роль роззолоченого блазня, ідола, ляльки, маріонетки, якою маніпулюють, непомітно смикаючи за нитки. Здається, вона почалася скоро після днів творення, як він вигнав людей з раю і лишився сам, бо що таке янголи -- так, витівки фантазії.

Яке щастя, що в цьому безмірі часу він мав сад, до якого він тікав, коли хотілося тиші й спокою після гучних біляпрестольних церемоній. Він ніби знав, що рано чи пізно, а таки повернуться Адам і Єва на небо, і беріг для них рай. Поки й цей його останній притулок Канцелярія не почала розпрудувати вроздріб і оптом за небесну валюту всюдисущим туристам.

Бог владно змахнув рукою, і завіса, розцяцькована янголами, опустилася. Він лишився по цей бік завіси -- з людьми. Уже не треба було вдавати, що тримаєш на своїх плечах Всесвіт. Бадьоро, ніби й не було за плечима мільйонів літ, Бог попрямував до райського саду. Херувим, якого він поставив стерегти дерево життя, коли виганяв перших людей з раю, тріпнув крильми, піднявши хмару віковичної куряви, і на вістрі його вогняного меча спалахнуло полум'я.

-- Вони зі мною, -- кивнув Бог у бік Адама та Єви, що йшли слідом.

-- Однаково перепустку в Канцелярії треба виписувати. Як усім туристам.

-- Вони не туристи, вони назовсім у рай.

-- Хоч і на поселення, а в мене інструкція, -- уперся херувим.

Бог сердито глянув на нього -- і крила опустилися, а полум'я на вістрі меч згасло: колишня сила верталася до Бога.

Чи не вперше відтоді, коли Канцелярія постановила дозволити екскурсійним групам відвідини раю, він заходив до свого саду як повноправний господар. (Янголи дедалі частіше приносили з Землі книжки, переважно історичні романи, -- прокинувся інтерес до історії, до днів творення; Канцелярія скористалася з цього інтересу, щоб поповнити касу, -- утримання величезного почту, розпорядників, охоронців, співаків, музик, служок, крилососів і всякої іншої дрібноти, без якої вже не уявлялося небесне життя, не кажучи про саму Канцелярію, що дедалі розросталася, потребувало коштів.) Екскурсанти, хоч і настановлено було ходити лише групами на чолі з екскурсоводами суворо по алеях, забиралися в найдавніші закутки саду, витоптували траву, рвали плоди навіть з дерева життя, хоч їм і без того гарантовано було безсмертя, чистили пір'я в саду, що заборонялося категорично, і пір'я та пуху літало над райськими кущами, наче снігу в земні зими (Бог нещодавно бачив зиму по кольоровому телевізору). Бог ховався по райських кущах, у шалині або ставав невидимим, але й це не рятувало, бо гомін лунав у саду, як на стадіоні (дедалі більше янголів ставало футбольними уболівальниками, і Бог частенько чув за своєю спиною перешіптування хористів: "Як учора зіграли!"). Бог продиктував сердиту скаргу в Канцелярію, але звідти відповіли, що Канцелярія керується в своїх діях постановами, що він їх сам і схвалив, далі називалися відповідні параграфи. Бог зрозумів: бунтувати супроти Канцелярії -- бунтувати супроти себе, і опустив руки.

Сьогодні туристів у райському саду не було: небесні гульвіси полетіли дивитися, як конає Земля. Естети, ризикуючи обпалити крила, пірнали в атомний вогонь, рятуючи з бібліотек, музеїв та галерій книги і картини. У кого не було цікавості до земного любовмудрства та штукарства, тягли на небо золото, сервізи, мережива і всілякий інший мотлох. По небосхилу простяглася вервечка крилатих хапужок із клунками за плечима і оберемками в руках. У декого з янголів були на Землі любововниці і діти від них, хоч це й заборонялося відповідними інструкціями Канцелярії; тепер бахурі літали над попелищем, наче чайки над розореними гніздами, але нікому з людей, окрім перших -- Адама і Єви, не було шляху на небо.

Бог одвів очі від Землі, закутаної в дим, і радісно вдихнув пахощі саду.

-- Чуєте, чуєте -- яке повітря! Нектар! -- Бог збуджено обертася до людей. -- А солов'ї що виробляють! А іволги! Тут удосвіта такі концерти

-- куди вашим філармоніям! Акації на пагорбах цвітуть, надвечір пахощі по схилах у мій сад. А це не акація, це сріблястий лох так медово пахне. Але я більше люблю запах жасмину. Хочете, пройдемо жасминоюю алеєю? У цій вербі шпак живе, верба стара, трухла всередині, дятли просвердлили, рівенько, ніби справді свердлом, шпаки й поселилися. Я із шпаками розмовляти люблю. Ф'ю, ф'ю, ф'ю!... О, знову сороки із сойками воюють, досить, розлітайтеся, кажу! А це вишенька японська, янголи із Землі в подарунок принесли, зацвітає -- усе деревце в квітках, а плоди ніби на гілкі нанизані, без черешків. Під березами я ромашки посіяв по зеленому -- правда, гарно? Горіх повільно росте, тут старий був, усихав, я викорчував. А тут у мене калиновий гай, люблю цвіт калини, дивно чистий колір, колір світла, того, найпершого, коли я тільки-но відділив світло від темряви... Тут вам добре буде. Від усякого дерева в саду заповідаю вам їсти, лише дерево пізнання обминайте, самі переконалися, до чого це доводить. Що менше знаєш, то легше прожити. Ось і курічник, в якому ви починали жити. Не думайте ні про що, солодїть душу й тіло, милуйтеся райським садом, і дам я згодом плодів з дерева життя, і станете вічні, як боги, і все, що на Землі було, скоро дурним сном здасться...

Бог так захопився, що бачив лише свій сад і чув тільки себе. І раптом до його свідомости пробився тужний, відчайний крик. Бог злякано -- ніколи не чув такого на небі -- обернувся. Кричала Єва. Кричало все тіло її, що підгиналося в колінах і падало в траву, наче зрізана гілка. Уперше Бог сповна відчув біль матері, мільярди дітей якої (бо всі люди Землі -- Євині діти) загинули одного земного дня, і біль квітки, що згорає в огні, і передсмертний жах риби на дні раптово висохлої річки, і останній трепет пташиних крил у полум'ї. Богові хотілося теж упасти в траву й плакати, як Єва, але плакати він не вмів. Бог перевів погляд на Адама: тіло Адамово ніби взялося каменем, жоден м'яз не здригався, жоден звук не вихоплювався із стиснутих, аж побілілих, вуст, і тільки очі під напівопущеними повіками виказували його муки, його тяжкий біль. Адам теж не вмів плакати, як плакала Єва, і йому було ще тяжче. Лиш одна-єдина сльоза, народившись у куточку Адамового ока, пробігла по мармурово застиглій, наче неживій щоці й упала в траву, і там, де вона впала, трава миттю зжовкла, ніби її торкнувся вогонь. Адам нахилився, підняв Єву, що зайшла в нестримному плачі, притулив до себе і погладив, наче маленьку, по голові...

Уночі пішов дощ. Бог, спочиваючи у свій хатці під деревом життя, слухав, як дрібють краплі по шибках віконця, як шепочеться дощ із солом'яною стріхою, як гуготить переповнена річечка у

вербах. Не вперше йшов дощ над райським садом, і не вперше йому не спалося. Але ніколи ще не було йому так затишно в дощ. Нарешті всі, кого він любив, були вдома, біля нього. Почуття таке земне, аж озлився на себе, що олюднюється, а потім подумав і заспокоївся: так і мусить бути, ще душа вернулася в тіло, і воно воскресло. Мертвий був сад без людей. Бо хіба для янголів-туристів він саджав і ростив сад? У біблії ж бо написано (біблію він якось переглядав, хоч і лихий там Бог, але перші сторінки, про сотворіння світу, добрі): і сотворив Бог людину із пороку земного, і вдихнув у неї дихання життя, і стала людина душею живою, і посадив Бог рай...

Для людей садив, і хай живуть вічно в курені, в теплі та благодаті, під райськими деревами -- без турбот земних.

Бог не стежив за часом і не знав, скільки днів чи років минуло, відколи Адам і Єва знову в раю. Бог знав єдиний вимір часу -- вічність. Лише Земля, ніби чудернацький кольоровий годинник, відзначала перебіг часу: згас нарешті вогонь, і вона з рожевої стала сиза. Скоро й дими розвіялися, і Земля чорним привидом висіла на видноколі. Потім знову наповнилися водою моря та ріки -- і заблакитніло, потім материки несміливо зазеленіли. Янголи, що навідувалися на Землю, розповідали, як паростки рослин розривають асфальт на автострадах і бетон аеродромів, як ліси ховають під земним шатром руїни міст, а рясні трави встеляють учорашні бойовища. Адам та Єва тепер трохи не щодня сходили на пагорби над райським садом, де Бог колись укопав лавочку, і подовгу дивилися на свою Землю.

А Богові не було часу ні для земних, ні для небесних справ: він знову творив. Ідеї й творчі плани засвічувалися в ньому, наче зорі на межі дня й ночі. Руки самі шукали глину, виліплюючи не знаних досі ані в райському саду, ані на Землі рослину, чи звірятко, чи птаха. І навіть Адам, який весь час товкся біля Бога, нагадуючи, щоб той творив, зважаючи на підвищену радіацію на Землі, не заважав йому. Навпаки, мовчазне захоплення Адама силою творчого духу природи, як він казав, підкреслюючи свої атеїстичні переконання, радувало Бога і збуджувало до праці. Тепер вони трудилися втрьох: Адам місив глину, Бог ліпив і вдихав життя у свої творіння, а Єва висаджувала на грядки зілля та деревця, пасла на леваді над річкою усіляку животину, придуману Богом.

Ніколи потім Богові не було так добре. Бо смерком прийшов до нього янгол, з тих, що райський сад стерегли. Схожий був янгол і гіркою поставою, і ходою, і мінливим обличчям на змія. Адам якось сміявся з цього янгола: мовляв, крила

відчиняйте

КОНТО СОВИ

Кредитова Спілка "СОЮЗ" радо пропонує Вам відчинити нове конто для дітей -- Конто Сиви "Сімон". Це конто дасть можливість Вашим дітям навчитися ігровим шляхом управлінню грошми. Конто Сиви призначене для дітей до 12 років і надає їм такі спеціальні зручності та послуги:

- * ощадну книжку сиви Сімон
- * членську картку Конта Сиви
- * величину уділів лише 10 доларів
- * щоденні проценти, виплачувані місячно
- * щомісячне заохочування, подарунки, конкурси
- * термінові вклади на суму лише 100 доларів
- * поквартальну виписку про ріст заощаджень

So-USE CREDIT UNION

2267 Bloor St. W.	Toronto	763-5575
406 Bathurst St.	Toronto	363-3994
31 Bloor St. E.	Oshawa	432-2161
26 Eglinton Ave. W.	Mississauga	568-9890

Ваша Кредитова Спілка
має великий вибір фінансових послуг.
Звертайтеся до нас з усіма
Вашими фінансовими потребами.

у нього -- зайвий рудимент, бо судилося йому повзати, а не літати. І нашептав янгол-змій Богові, що Адам та Єва кожного дня їдять плоди з дерева пізнання, і ті, що впали, перезрівши, і зеленчаки рвуть, а ще Єва збирає по саду насіння з кожної зілини, і з нових, що їх Бог нині творить, ховає насіння у вузлики, а вузлики розвішує в своєму курені по кроквах і бантинах. Бо лаштуються люди на Землю вертатися.

Не повірив Бог янголу-зміїві, знаючи, що той має зло на Адама. Наступного дня заглянув сам до людської оселі. Коли й справді весь курінь обвішаний вузликами з насінням, і дві лопати в кутку припасені, і сапа, і граблі, і навіть блешні (янголи колись Богові подарували як земний сувенір), щоб рибу ловити. Богові опустилися руки, і вже не творилось, як раніше, бо для кого творити?

Бог спробував умовити людей:

-- Чого вам тут не вистачає? У теплі, у добрі, на всьому готовому. А на Землі все спочатку, з ложки-миски починай. Та чи вас ще не навчило?

-- А ми тепер будемо обачливіші і врахуємо помилки розвиненої цивілізації, -- запевнив Адам, не одриваючись од роботи: саме плів ятерок. -- І починаємо не з нуля, не з кам'яного віку, а з вищого циклу.

Єва -- та й слухати ні про що не хотіла, ніби причинна зробилася, тільки й мови: як вона на Землі садовитиме, яку худобину заведе, поросятко, курочку й пса, щоб стеріг та пас, як дітей народжуватиме і на розум наставлятиме, хай змалечку не ледачіють. І в очах її не було колишнього болю та бажання померти, щоб забути, а надія світилася, наче по зірці в кожному оці. І відступився Бог.

Люди рушили з раю вдосвіта. Попереду ступала Єва з торбами через плече, у торбах було насіння. Адам вів на налігачі корову, в копита корови були вмонтовані гусениці, щоб не грузла на земних болотищах, їх рухали електромоторчики, роги-антени вловлювали природні струми. Корову вдосконалив з допомогою Бога сам Адам. На спині її лежав городній інвентар і дерев'яний, з мідним ралом плужок. За людьми біг куро́пес: в останній день Бог зліпив його, поєднавши курку та собаку: щоб і гавкало, і яйця несло.

Довго, аж поки не зникли за обрієм, де Земля, дивився Бог услід людям. Разом з людьми відступали у пам'ять його друга молодість, творчий спалах, рішучість стати супроти Канцелярії. Незчувся, як знову опинився на розцяцькованому престолі. За високою спинкою престолу поспіхом вишивкував хор янголів, хтось запитав за звичкою: "Як учора зіграли?" Йому відповіли пошепки: "Мідний вік на Землі, ще в футбол не грають". Міністр церемоній махнув новою диригентською паличкою:

-- Слава всевишньому, слава, слава, слава!...

Підтримуваний попідруки янголами, Бог ковзнув з престолу, подріботів до світового годинника, підтяг чавунні гіри і, ледве прозирнуло з-за обрію сонце, торкнув маятник.

Усе починалося спочатку.

1980 р.

ДЕНТИСТ Д-р ІГОР БАБИЧ

Dental Surgeon

подає свою нову адресу:

297 MAIN STREET NORTH
BRAMPTON, ONTARIO
L6X 1N5

Тел. 451-0227 або 453-0004

Ольга ТРЕТЯК

МІЙ БОГ

*Мій Бог іде зі мною завжди разом
і лагідно до мене промовля;
ніколи не загрожує своїм наказом,
немилосердно звіку не карі.*

*Мене без слів Бог добрий розуміє --
в біді розрадить й допоможе,
батьківським словом серденько зогріє --
лише скажу: "Мій Боже!"*

*З ним я радію і журюся,
і сонце вранці зустрічаю;
за долю рідних з ним молюся
і над Дніпром у снах витаю.*

*А у скрутні життя хвилини
ми щиро радімося з ним
і, ділячи тягар, -- берем по половині,
й крокуєм до мети шляхом трудним.*

*Літа біжать -- і тяжчає мая дорога,
а наоколо -- світ чужий,
але, з надією на ласку свого Бога,
я промовляю: "Боже мій!"*

*І він мені допомагає, --
дарує віру і пісні;
без сподівань ніколи не лишає --
влива тепло навіть в думки сумні.*

*Коли ж приходить май ясний
і вся природа радісно бринить,
серце співає: "Боже мій,
як хороше на світі білим жити!"*

*А восени, коли летить у вирій
ключ журавлів, і сірий, і сумний,
прохаю я: "У весну милу
ще приведи мене, єдиний Боже мій!"*

НОВІТНЯ ОДИССЕЯ: МОЖЛИВОСТІ І ОБМЕЖЕННЯ

Леонід Большаков, родом з Чернігівщини, мешканець Оренбургу над Уралом, російськомовний письменник. Українському читачеві він мало відомий, еміграційному, можна сказати, майже зовсім ні. А мав би бути. Бо понад двадцять років він працює над біографією Шевченка, зокрема від часу його вивезення з Петербургу, 1847, до часу вивезення з Оренбургу, 1850. Про цей короткий період Шевченкового життя він опублікував кілька книжок, не один нарис-статтю, зокрема в "Шевченківському словнику", 1976. Користаюся з нагоди появи його тритомника тепер, "Быль о Тарасе", такі Оренбург, 1993, щоб упровадити нашого читача в Большаковську працю, і в міру можливості, поставити деякі крапки над кількома, навіть багатьма, і.

"Бувальщина", так зватиму Большаковську "Быль", вся про аральсько-оренбурзькі роки життя Шевченкового. Либонь, підсумок багаторічних авторських студій. Кількість сторінок -- 437 + 448 + 299, разом, заокруглено, 1180. Це про три роки. Шевченко прожив 47 років. У таких пропорціях біографія Шевченкова становила б 18.000 сторінок. Містка полиця в твоїй, читачу, книгозбірні. А ми завжди поспішаємо. Куди? Може до нічого?

Ще хлопчаком... Скільки мені було рочків? Десять? Дванадцять? Я заповзявся перечитати, звісно, в перекладі, "Одіссею". Старші мене застерігали: так, твір клясичний, знати його наче й належить, алеж і нуднючий! Що можна сказати в одному реченні, розтягається в Гомера на сотні рядків. Зовсім інакше, але так само незоро довго, геть пізніше, я долав десятитом'я "Шукавши втрачений час". Певна річ, не беруся порівнювати Большакову "Бувальщину" ні з Гомером, ні з Прустом у чомунебудь, крім розволіклості й довжини. Не знаю, навіть, чи Большаков читав ці твори. У нього безліч асоціацій з літераторами, але це всуціль автори російські, виглядає, що західний світ поза межами його, Большакова, видкола для нього не існує. Про це трохи докладніше далі.

Читацьке враження, -- що оренбурзького автора вабить розпросторення теми, накопичення додаткових деталей, а не рух, не динаміка, -- оте, а що буде далі? Пише він історію підневільних років Шевченка, а в ті підневільні роки поет-салдат, як правило, мав бути тільки об'єктом наказів і розпоряджень -- куди пошлють, що скажуть робити, куди йти чи їхати. За винятком потаємного віршування та ще хіба епізоду Шевченкового приватного бунту, коли він викриває невірність дружини Герна чоловікові, бунту, що коштував Шевченкові сімох років посиленої неволі в Мангішлаку. Ще натяк на динамізм подій можна вбачати в описі шторму на Аральському морі, алеж біографічність викладу виключає тут читачеве запитання, -- що буде далі? Бо читач знає, що Шевченко в тому штормі не загинув. Тож читацька реакція тут

не -- з перехопленим подихом -- що далі? -- а радше: Не легко йому, бідному, доводилося.

Динаміка і напруження не зовсім одначе виключені. Річ у тому, що книжка має двох героїв. Один -- Шевченко. Другий -- сам Большаков. Шевченко потерпає, Большаков порпається по архівах, щоб виявити деталі життя Шевченка й навколо. Ось прогалина в наших відомостях про поетове життя. Шукаймо по архівах, -- одному, другому, третьому, в Оренбурзі, петербурзьких різних, київських, інших, інших. У спогадах сучасників, часом у цілком, здавалося б, неймовірних, відомчих регіональних публікаціях. Можна перерити тонни позовжких паперів і -- знайдеться? не знайдеться? Просто як шукання золота -- натрапиш на золотоносну жилу чи даремно промарнуєш дні за днями. Не знаю, скільки місяців чи років витратив Большаков, охоплений лихоманкою золотошукача, по архівах, у задушному майже безповітрі паперових сховищ. І часом його жадоба відкриття заражає читача і прискорює його, читача, пульс. А надто, коли знахідка стається, коли шукане золото історичної правди таки виявлено, знайдено, коли порожнеча в наших знаннях -- нарешті! нарешті! -- заступається неоціненними фактами. От ми не знали, що робив Шевченко, скажімо, 5 липня 1848 року, -- і от ми вже знаємо. Це інтерес, крім усього іншого, спортовий -- виграю? ще ні? навіки програна? Тоді сам автор не може стриматися від вигуку захоплення, -- так, самим собою. Як цирковий акробат, здолавши простір під банею цирку, в майже перельоті з трапеції до трапеції гукає -- voilà!, тільки що Большаков не виявляє знання французької мови, навіть у циркових межах, і радше загорлав би: Ага, знай наших! Або: Нема таких фортець, що ми не взяли б! Сильніший ефект був би напевне, якби автор не виявляв назовні свого захоплення собою, але фігура умовчання не належить до частих стилістичних засобів у арсеналі Шевченкового біографа.

Так чи так, часом у таких випадках і читачеві нелегко утриматися від захоплення -- еврика! -- або від нетерпіння, і тоді статично-розлогіий плін біографічної, вкрай детальної оповіді здіймається ніби гребенем хвилі. Тоді й спокійніший читач не втримується від того -- а що далі? Коли вже, нарешті? Але це поодинокі місця в таки порядно одноманітній, спокійній течії, що приносить не поспішаючи один деталь за одним, і виклад робиться -- не біймося слова, адже його вживали старші ще в моїй родині, говорячи про "Одіссею", -- робиться нуднущим, і читача бере спокуса проминути цю сторінку або й -- у нетерплячіших -- відкласти всю книжку вбік. Кажу це з погляду того читача, що зветься "широким", не факівця з Шевченкової біографії. Але часом накопичення подробиць, зв'язаних із Шевченком тільки дуже й дуже побічно, може навіть знавця хилити до сну й знеохочувати. То більше, що стилістичні засоби

Большакова не надто багаті й повторюються -- ті самі -- в різних ситуаціях.

Програму включення матеріалів до біографії Шевченка він формулює якнайвиразніше сам. Ця біографія повинна включати біографії всіх людей, з якими зустрічався поет. Де нема біографій, -- бодай прізвища. Тому знаходимо тут усе, що тільки Большаков міг знайти: список прізвищ салдатів, які брали участь у тих самих походах, що поет, список прізвищ матросів на тій самій шхуні, список переселців за ті роки, що в Орську жив Шевченко, список губернаторів Оренбургу від заснування міста до часу Шевченка, навіть список тюремних в'язнів з часу Шевченкового арешту (правда, неповний). Хоч здебільша поза прізвищами ми не довідемося нічого, а з прізвищ мало витягнеш. Кожний список -- радість авторові і гордість: от, досі ніхто не знав, а от я знайшов! Voilà! Так і з подіями: Безліч деталей знайдено, багато істотного -- ні. Ось аральська експедиція -- докладно довідемося про роботи команди, але здебільша невідомо, які ж були обов'язки й праці саме Шевченка, крім малювання краєвидів; і, прочитавши всі три книжки, ми так і не знаємо, чи Шевченко брав регулярну участь у корабельній службі і в авралах. Кілька разів автор твердить, що так, брав, але на це жадних документів чи спогадів не наводить. Знаємо лише, що Шевченко не жив з матросами спільно (жив з офіцерами), і можливо отже, що його не обтяжували матроськими обов'язками, було б це і природно, і логічно.

Так з людьми, так і з подіями. Маємо добру інформацію про холеру в Оренбурзі, хоч Шевченко тоді там не жив, про полювання на тигра, про бурі й штили на Аральському морі, день попри день. Причетні документи наводяться повністю або в дуже широких витягах. Переїзд з Петербургу до Оренбургу розглядається день за днем і станція за станцією. З Оренбургу до Орської фортеці -- день за днем. Так і з Орської до Косаралу/Раїму. Буває, що Большаков, сторінками цитуючи труди і дні Аральської морської експедиції, скаменється й запитає сам себе, -- що властиво, він пише -- історію експедиції чи біографію Шевченка.

Але відповідь він знаходить одразу: і Шевченко брав участь у експедиції, значить, нема різниці між звітами про експедицію і життєписом поета. "Предвижу упрек, -- пише він, -- меньше всего пишу о Тарасе. С упреком согласен. Но с оговоркой: мне важен портрет в интерьере", "интерьер" же тут -- время и край, люди и нравы" (2,25). І: "...нужно знать все биографии, всех людей, в разное время общавшихся или связанных с Шевченко" (2,267). І нападає на тих, хто цього не дотримується. Вони, мовляв, "снимают вроде бы сливки, все же остальное выплескивают. А "остальное" это ничто иное, как время, эпоха" (1,211). Бо сам він "не отодвинул от себя ни один, пусть мельчайший, документ-штрих, хоть что-то добавляющий к характеристике его времени, место его обитания, людей, его окружавших" (2,17). Іншими словами, коли тобі цікаві суниці, треба

описати весь ліс і сусідні галявини, коли пишеш про щупаків, схарактеризуй усі риби, прихопи й рибалок, і різні способи рибальства, всі рибальські пристрої -- так можна йти далеко. А що можеш забути про суниці, про щупака, ну...

Відколи існують люди і людська творчість, існує дві школи пізнання -- екстенсивна і інтенсивна. Не тут пробувати доводити, що одна з них вартісна, друга ні. Інтенсивна, звичайно, вимагає знання перспективи, більше самодисципліни, вишколу, суворішої методології. Большаков належить до екстенсивістів. Тому, зокрема, і тисячі сторінок. І нудяться бідні читачі, і відкладає дехто з них недочитані книжки. Аморфність образу і мислення. Тому таке розволікання тексту, яке в Большакова шириться не тільки на добір фактів, а й на саму його мову. Типово для Большакова, що казане ним раз-по-раз повторюється. Що можна сказати словом чи реченням говориться трьома. Приклади незчисленні, обмежуся на одному: "Назначение на Аральское море... расценили не иначе как опалу. Подчеркну это еще и еще раз -- обстоятельство из важных" (2,14). Тут усі слова зайві, крім "Назначение на Аральское море расценили как опалу". Усе інше -- баласт, порожнеча. Якби книжки Большакова мали доброго редактора, який повикидав би всі триплікації, всі зайві слова, обсяг книжки зменшився б на 30 відсотків, а зацікавлення читачів відповідно б зросло. Троекнижжя Большакова -- як фільм, знятий прискорено (себто з уповільненими наслідками). Хто хотів би дивитися на такий фільм цілий, увесь уповільнений? Я -- напевно ні.

Але будьмо справедливі: уповільненість Большаковського тексту часом має і позитивний ефект. Незалежно від логіки, з повтореннями за повтореннями, нагнітання однакових або однотипних фактів і образів може витворювати в читацькій свідомості певні напівсвідомі синтетичні образи. Назви станцій між Петербургом і Оренбургом забудуться, але враження безвихідної відкритості (так, саме так) Російської імперії лишиться. Календар переходу через казахські пустелі теж западеться в непам'яті, але концентрована уява каракумської нелюдності невиладна. Постійне нагадування про те, що Микола І не спускав з ока ув'язненого Шевченка витворює хоч-нехоч асоціації з павуком у центрі свого павутиння і безсиллям жертв-комашок у тенетах липкої сітки.

У лінійній чіткості ущільненого лінійно-ощадного тексту, можливо, такі образи не творилися б так певно.

2

Тепер про другого героя Большаковського троекнижжя. Першим мав би бути сам Шевченко. Цього в Большакова не вийшло. Либонь і не могло вийти в вибраному автором підході. Він потонує, образ Шевченка, в деталях природного і людського оточення. Наївна спроба врятувати становище позірним відчитанням час від часу думок поета ("Из головы его не шел вечер двадцать пятого" або "Представлялось, как разворачивается астрономическая с'емка" тощо) можуть викликати тільки легку посмішку -- звідки

може автор знати, що було в голові Шевченка? Такого роду натяки на белетризацію не спроможні виявити хід думок Шевченкових, то більше, що думки, які вкладаються у свідомість поета, не виходять поза межі трюїзмів. Ми вже бачили, першим героєм розвідки-роману стало оточення Шевченкове. Другим -- став автор сам. Цього він не ховає, повсякчас він втручається в текст, коментує, полемізує, характеризує. У певному сенсі текст Большакова не тільки, кажучи німецькими словами, *Erzählung*, оповідання, а і *Ich-Erzählung*. Розповідь від своєї особи і про себе.

Образ Шевченка в цьому тексті шукають, образ оточення знаходять, образ автора дано, як повітря, і він незмінно тут -- в оцінках, коментарях, інтонації. Читач може хотіти ввійти до його світу або не хотіти. Частіше читач волів би свободу від такого проводу, але читача не питають. Його беруть за руку, ведуть і повчають. Свободу від автора читач мусить вибороти, шлях до свободи -- знайти самотужки. Щоб цього добитися, щоб без поводатаря рушити до людей со-рокових років Шевченкового сторіччя на Оренбурщині, щоб розвіяти чар (у доброму і злому значенні), урок, накинений автором, людиною іншого століття і інших соціальних структур і інших лімітів у баченні світу, парадоксально, -- читач мусить боєм прокласти свій власний шлях до Шевченка -- простіше кажучи, усунути посередника-автора. Це акт невідчужності й жорстокості супроти автора -- адже без автора не було б і книжок, а розслід свіжо зібраних фактів -- незаперечна заслуга впорядника.

Але з усіх можливих чеснот кожного автора-історика чеснота скромності й самоусування найменше належить Большакову. Посередництво автора стає чимраз виразніше настирливим і -- зайвим. Замість двійки Шевченко з його оточенням -- автор, читач мусить сам переключити твір на іншу двійку -- Шевченко і він сам, читач. Не без жорстокості була "війна" автора проти Шевченка; у другім "бої", проти автора, в ім'я своє і Шевченка, читачеві загрожує потреба ще більшої жорстокості. Гаслом французької революції колись було *Les aristocrates aux lanternes!* -- аристократів на ліхтарі! -- Вважаймо, що наш вік цивілізованіший і не тягнимо Большакова на ліхтар. Навпаки, подякуймо за його працю, за любов його до Шевченка. А все таки, все таки будьмо тверді у вияві принесеного автором і відлученні автора від його книжок. Ми ж зголосилися читати троекнижжя про Шевченка, а не про Большакова. Коли дитина виростає, мамці-годувальниці кажуть спасибі за молоко, за піклування, але відсилають додому. У дитини вже є зуби.

Здається, найкоротший шлях до образу Автора (починаю тут писати це слово великою літерою, бо відтепер говорить тут не про Большакова тільки, а про синтетичний образ у його прозі) пролягає через політику. Нерадо пускаюсь в її хащі, в її воїстину непрохідь чорних пісків, справжніх Каракумів, хоч не природою, а людиною роблену. Але мушу.

Восени 1845 р. Шевченко написав "Кавказ". Серед багатьох тем і проблем цієї поезії, центральною

є ідея/тема російського імперського колоніалізму. "Послання" в війонівському сенсі цього слова тут зформульоване в чотирьох рядках звернення до народів Кавказу в їхньому нерівному двобой з петербурзьким колодом, відтоді запальних, тепер хрестоматійних:

*Боритесь -- поборете,
Вам Бог помогает!
За вас правда, за вас сила
И воля святая.*

Зап'ятаймо: не тільки правда, не тільки воля, а і сила!

Не пройшло й двох років, як Шевченко опинився в іншій зоні російської колоніальної агресії. І опинився в салдатській шинелі, з призначенням бути виконавцем цієї агресії. Не треба бути глибоким аналітиком, щоб зрозуміти, що найглибша трагедія Шевченка в ті роки полягала не лише в забороні писати й малювати (про що дуже багато в книжках Большакова), а і -- насамперед -- у примусі боронити те, що ненавидів, з чим кликав боротися всією силою. У троекнижжі Большакова про цей конфлікт ні слова, "Кавказ" не згадано ні разу. Ні однісінького разу. Правда, "Кавказ" не в Оренбуржчині писано. Але мораль *pars pro toto* знають і діти. Здавалося б, однією з центральних проблем шевченкознавця мало б бути, -- чому не постало другого "Кавказу" -- аральського. Але на це в троекнижжі і натяку нема. Зміна поглядів? Побожування? Тактичні міркування? Мовчить у своїх поезіях Шевченко. Ніяк не аналізує його мовчання Автор. Але Шевченко мусів мовчати¹⁾. Чи мусів Автор?

Зустрічі з казахами на сторінках "бувальщини" трактовано не раз. Переважно сумирний це народ, якого сильно гнетуть розбишаки-феодалі, що здебільшого виступають тут під ім'ям хівинців, визискувачів і грабіжників. Бідні казахські жертви своїх феодалів знаходять порятунк у добрих "урусів", людей шляхетної душі і найкращих намірів. Знайомі мотиви, чи ж не правда? Росія завжди безкорисливо визволяла народи на всі чотири сторони світу, аж поки, мовляв Олександр Блок, --

*...хрустнет ваш скелет
в тяжелых, нежных наших лапах.*

А тим часом "им спокойно вблизи русского форта, они под защитой", "они перейдут к русским, которые, как до них дошли слухи, не грабят и не обижают киргизов". Такий тон, таке насвітлення панує. Але не треба спрощувати. Є в Большакова і інші оцінки, аж до прямо протилежних. Росіяни діють, виявляється, не для добра населення, а "в интересах России и науки". І раніше чи пізніше росіяни сподіваються на війну й завоювання. Покищо вони вивчають, але "в случае военных действий...", "в случае военной экспедиции с целью завоевания ханства...", наука наукою, а все підпорядковане розвідці, -- на далеку мету -- завданню здобути Індію, її багатства й вихід до "теплых морів"... Іде глуха, але непримиренна війна з Англією, справжнім ворогом, і в цій війні і казахи, і Хівинське ханство -- тільки пішаки.

Боротьба ведеться на вищі ставки. Нагадаю, що Хіву росіяни таки атакували і окупували нарешті 1873 року. Може, з допомогою мап, складених аральською експедицією.

Нехотючи, раз-по-раз Большаков не може не обмовитися про справжні почуття між росіянами і казахами. Він не може не визнати: "Киргизы боялись хивинцев и не доверяли русским". А от конкретна ілюстрація комплексу взаємної "любви" казахів і росіян: "Несмотря на наружное дружелюбие этих акскалов..., не трудно было видеть по их глазам и выражениям лиц, что если бы мы были не так хороши вооружены то они бы не упустили случая доставить нас в Хиву" (цитата з Бутакова, вона не викликала заперечень у Большакова). І відповідно, учасники групи Бутакова виходили завжди не поодиночки і озброєні штуцерами -- і то не проти тигрів, а проти кожного місцевого, аборигенного *homo sapiens*. А коли ми вже при тих обставинах життя в загарбаних новоосвоюваних землях пустилися до латини, то нам широко й беззастережно можна застосувати іншу латинську максимум як формулу епохи того раннього або хижацького колоніалізму: у тому двонаціональному Приараллі *homo homini lupus est*.

Так отже, з ким тут Автор? З тими, що говорять про благоденствие казахів (нагадаю: вислів Шевченків, з "Трьох літ"), чи з тими, що бачать мертвий хвист Миколаївської імперії на горлянці і свого, і давнопідбитих, і новокolonізованих народів? І якому з цих двох письменників вірити -- Шевченкові чи Большакову? І як можна знати друге і проповідувати перше?²

Гадаю, що ця -- кричуща, так, -- суперечність з'ясовується бодай до певної міри, коли згадаємо дати життя Большакова. Шевченківський словник подає, що Автор народився 1924 року; що він став членом КПРС з 1943 р. Це імплікує, що він усе життя провів у радянській системі. Роблю висновок, що творче життя Автора проходило під зорями Сталіна, Хрущова, Брежнєва. Що їхню мудрість і мудрість їхньої доби він усотував, не міг не всотувати, безперервно з самого дитинства. І тільки її. Що він, інакше кажучи, був найідеальніший можливий кандидат на *homo lupinus*. (Це вже остання нова латина в цій статті. Більше не буду. Але цікаво протиставити зразки людини: *homo sapiens* -- *homo lupinus* -- *homo sovieticus*.) Не буду спекулювати, як багато могло лишитися мудрого (*sapiens*) у цій підданій безнастанному експериментові людині неторканим, -- може, більше, ніж ми думаємо, навіть якщо вона не бунтувала, не ставала дисидентом. У нашому контексті важить, що в *homo sovieticus* елементи першої формації -- *sapiens* -- могли поєднуватися цілком алогічно, ірраціонально з вовчими. Конкретно, людина могла, не відчувуючи суперечності, вірити в дружбу народів і в нищення народів, тотальне або часткове. Кримські татари не були єдиним прикладом. І могла та виплекана відповідно людина вірити і в поневолення казахів і в їхнє щасливе життя.

Не треба тут прикладати саму лише логіку. Я вірю Большакову: коли він трактує казахів як друзів

і коли він схвалює їх колонізацію, що не може, кінець-кінцем, не вести до їх розчинення в общеруському казані, вірю що він діє і говорить щиро. І, може, так само, коли він викидає за борт історії Шевченків "Кавказ" і коли не помічає конфлікту, може вирішального в ті роки його життя, між Шевченковою зненавистю до імперії і -- в її салдатській шинелі і на її муштровому плячці і в розвідчій діяльності -- служінням їй. Для Шевченка тут трагедія і змагання за людину в людині, для Большакова -- поверхове явище, що ледве чи заслуговує навіть на згадку.

Перетворення на *homo sovieticus* для людей мого покоління (народжених 1908), для людей, що потім жили роками на заході, советизація -- глибока рана. Для людей покоління і біографії Большакова -- природний процес.

Советськість -- тяжка хвороба, для багатьох, може, невилгойна. Хвороба ця не була вичерпно вивчена і показана. Як і інші хвороби, вона не ганьба, а біда чи лихо. (У слабкій формі я теж колись перехворів був на неї.)

ПРИМІТКИ

1). Фактично Шевченко не мовчав. Свое бачення становища казахів він показав у малярському творі, відомому під назвою "Державний кулак" або, також, "Байгуші під вікном", звичайно датованому 1853 р., себто формально поза межами того періоду, який аналізує Автор. Два щерть виснажені казахські хлопці жебрають під вікном, з вікна висувається рука, ні, не з милостинею, а стиснений у погрозу мускулястий кулак. Леонід Плющ дав докладну аналіз цього малюнка. (Екзод Тараса Шевченка. Навколо "Москалевої криниці". Едмонтон, 1986, ст. 86.) Але він не помітив, що тут подано не лише соціальний контраст (ситі і голодні), а й національний, колоніалізм пригноблених-панів-росіян і колоніальність пригноблених, виголоднених і уполісуджених казахів. Правда, ми не бачимо обличчя власника кулака. Але казахи тоді не жили в таких будинках, з такими вікнами. Та й саме посилення на "державність" кулака говорить про його російськість. Не хівинський це хан!

Ні, Шевченко стримував себе, але він, кінець-кінцем, не спромігся зберегти своє рескриптом приписане мовчання у справах національного поневолення. Як у "Кавказі" він був з "тубільцями", так з "тубільцями" він був і в Приараллі, 1853 року, а напевно і перед 1853.

2). Як реакцію на хижацький колоніалізм у пустелях Центральної Азії можна, між іншими, прочитати блискучу Пушкінову поезію "Анчар". Написана 1828, надрукована 1832, вона ніби передбачає катастрофічний для Росії перший напад на Хіву, керований В. Перовським, а безіменна смертоносна пустеля "Анчара" наводить на думку про ті Каракуми, які виміряв своїми ногами Шевченко. Пушкін написав безліч цареславних і росіславних творів, але він подеколи прозирає у хижацькі аспекти імперської політики. Большаков любить згадувати Пушкіна, але про ці проблеми уникає говорити.

(Закінчення в наступному числі.)

ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО

13 грудня 1993 року минуло сто років від дня народження Миколи Хвильового. В Україні, рішенням Кабінету Міністрів відзначення цього ювілею відбулося на державному рівні.

12 листопада Кабінет Міністрів України затвердив Організаційний Комітет, який очолює Іван Драч і до якого входили письменники і культурні діячі України та східної і західної діаспори. Першим заступником голови Оргкомітету був призначений директор видавництва "Смолоскип" Осип Зінкевич. Він займався підготовкою святкувань у Києві, Харкові і Тростянці (де народився М. Хвильовий) і брав участь у святкуваннях у цих містах та в Балаклії, як голова міжнародної письменницької делегації. Під час святкувань виступав проф. М. Шкандрій з Канади, а у відзначеннях у Харкові брала участь дочка М. Хвильового Іраїда і його внук Віктор.

13 грудня 1993 року в Київському оперному театрі відбулося величаве заключне святкування ювілею. В офіційній частині, на якій головував Іван Драч, виступили М. Жулинський, О. Десняк-Руденко (Москва), О. Ющенко, Т. Гунчак (США), В. Дончик і О. Зінкевич. Під час офіційної частини було відчитано привітання від президента України Леоніда Кравчука та Григорія Костюка зі США. У літературно-художньому дійстві "Я (романтика)", яке підготував молодий режисер Василь Вовкун, брали участь близько двісті артистів, а серед них -- Марта Гарасовська з Чикаго.

Нижче публікується заключне слово О. Зінкевича. -- Ред.

...В цей день у багатьох напевно виринатиме питання: хто такий Микола Хвильовий, ювілей якого відзначають письменники, культурні діячі, молодь, наша держава? Комуніст він, націоналіст, чи просто комунар революції!? Хто він, ця незвична людина, яка хвилювала всією Україною тоді і хвилює нами сьогодні?

Але чи це важливе сьогодні?

Чи має будь-яке значення фразеологія ідеології, якою користувався Хвильовий? Та фразеологія, ті посилання на Маркса, Леніна чи на комунізм давно вже відійшли у забуття.

Ідеології й політичні системи в історичному процесі -- явище проминальне. Ми забули, яка державна система існувала в Київській Русі, але вічними залишилися фрески св. Софії, неопалима купина, незнищенна і вічно жива Оранта.

У 20-х роках нашого бурхливого століття Хвильовий поставив найважливіше питання в історії

нашої політичної думки, у нашому бутті, чи не бутті: стали ми Україною, чи й далі залишаємося Малоросією? Він вказав нам на нашу духовну вторинність, на нашу культурну провінційність, на наш культурний епігонізм.

Хвильовий кликав нас орієнтуватися на Європу і вирвати Україну, її духовність з культурної орбіти нашого північного сусіда.

Разом з Зеровим кликав "До джерел", кликав бажати великого, прямувати до великого, знаючи, що тільки через велику літературу, через велике мистецтво ми промостимо Україні шлях у Західний цивілізований світ, який лише тоді прийме нас, як рівний рівного, коли ми будемо на його рівні.

Хвильового слід бачити з поглядом на сьогодні і з поглядом у майбутнє, взяти з його творчості все, що вічне і непроминальне, з його ідей, що живе й актуальне для нас у боротьбі з деукраїнізацією українця у власній державі.

І знаймо одне: якщо нам спільно вдасться подолати наші національні труднощі і проблеми, труднощі економічні й екологічні, які після трьохсотлітнього поневолення вирости перед українською державою на повну величину -- якщо Україна буде українською, якщо вона буде забезпечувати всі національні права національним меншинам -- тоді лише буде українська держава, тоді вона вистійть, вона виживе, вона БУДЕ назавжди.

Хвильовий знав, що силу держави визначає духовна єдність народу, його державницька і національна самосвідомість, а не атомні бомби і ракети з ядерними боеголовками, як дехто сьогодні думає.

Виступаючи разом з групою письменників з Києва перед сотнями слухачів у Харкові, Балаклії й Тростянці, перед молоддю, яка прийшла до Хвильового, щоб його пізнати, відкрити, зрозуміти й сприйняти, я бачив у сотень вогник у очах, вогник надії і віри, вогник неспокою Хвильового в очах молодих харків'ян -- Наталі й Дмитра, Олександра й Світлани, Кирила й Олі, у багатьох наших киян, у молоді Балаклії й Тростянця.

І сьогодні, у це 100-річчя, моє слово до молоді, яка прийшла до Хвильового і який повернувся сьогодні до неї, повернувся до всіх нас:

Не бійтеся дерзати, як говорив Хвильовий. Знайте, сьогодні в Україні після багатовікової руйнації літературний і культурний процес майже зупинився. У нас не з'явився ані один великий художній твір, ані одна драма чи п'єса гідні Нобе-

лівської нагороди. Ледве чутний ваш голос, голос творчої молоді, яка ТАКИ є і яка повинна боротися за високий художній рівень в літературі, а не з колишніми і теперішніми письменницькими структурами.

Ми відірвані від духовної Європи. але зате до нас іде страшна обездуховлена Європа, та, яка "на закаті", як казав Хвильовий, вона іде до нас зі своєю халтурою у перекладі на російську мову і на ній сьогодні виростає ви, молоде покоління. Ми далекі й сьогодні від тієї Європи, яка вічна, непроминальна і яку так чітко визначив для нас Хвильовий.

Багато у нас ще далі орієнтуються не на нашу українську літературу, культуру, мову, а на культуру і мову нашого північного сусіда.

Подивімся навколо нас: чи готові ми, чи готові ви, молоді, вирвати наш народ з духовної прірви, з руїни, в якій він опинився? Чи готові ви, молоді, дерзати, з повною відповідальністю перед нашим народом, перед нашою державою, перед нашим майбутнім? Чи готові ви у цей рік Хвильового включитися в будівництво нашої української держави, цієї держави, яка народжується у страшних болях, і у якій більше руїників, як будівничих? Чи готові ви віддати цій нашій державі своє серце, свою душу, свій розум, своє знання? Коли ваше серце і ваша душа відчує дух неспокою Хвильового, тільки тоді ви зможете творити нову велику літературу і нове велике мистецтво, завершити справжню культурну революцію, яку у 20-их роках започаткували Хвильовий і Курбас, Микола Куліш і Зеров.

Хочеться вірити, що ви, молоді, які входите повільною ходою у наше багатогранне життя, у життя нашої молоді держави, не лише продовжите, але й завершите те, до чого закликав Микола Хвильовий: щоб була українська держава і щоб кругом нас не було "малоросійської ночі".

Не стійте осторонь, не будьте байдужими, А БУДЬТЕ!

Творіть нове велике мистецтво, гідне нашого великого народу. Куйте, як казав Хвильовий, свою "залізну волю" і віднайдіть "загублену у віках віру" у наш народ, у наше майбутнє, у нашу молоду державу.

Осип ЗІНКЕВИЧ

МИСТЕЦЬКІ ВИРОБИ TRYPILLIA ARTS

Великий вибір рамок для картин
і дипломів

QUALITY ONE HOUR PHOTO LABS

і доброякісні фото для паспортів
та інших документів.

2285 Bloor Street W., Tel. 766-0113
Toronto, Ontario M6S 1P1

DR. NATALIA STAWOWCZYK ACUPRESSURE

Лікування методом натуральної медицини
включаючи різного роду сеанси масажу
-- лікувальні та профілактично-оздоровні.

Лікування таких недуг як:

Системи травлення; Дихальної системи; Нирок
і мочових проводів; Крові -- кровоносної системи;
Нервів -- невралгії, невротенії, неврози; м'язів,
суглобів, костей; Жіночі недуги; Шкірні недуги тощо.

19 Lillibet Road

(near Royal York Rd. south of Norsmen)

ETOBICOKE, ONT.

Tel.: 237-1380

години прийому від 10:00 до 6:00 за попереднім домовленням.

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE
ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА
ОБСЛУГА

COMMUNITY TRUST

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

PHONE: 763-2291

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

ВАСИЛЬ ГРИГОРОВИЧ КРИЧЕВСЬКИЙ (1873-1952)

В листопаді сповниться 42 роки, коли на чужині, далеко від рідного краю, відійшов у Вічність невтомний велетень на ниві українського національного мистецтва Василь Григорович Кричевський. Цей, з ласки Божої, талановитий самородок, засяяв блискучим метеором у своїй багатогранній, плодovitій творчості. Наукова Рада Петербурзької Академії Мистецтв, розглянувши при вступних іспитах експонати робіт Василя Григоровича -- прийшла до висновку, що він уже закінчений майстер і йому нема що робити у вищому навчальному закладі, крім марнотратства часу. Нема сьогодні ні одної галузі і ділянки професійно-народної штуки, де б він не залишив свої глибокі, творчі сліди.

Свій професійний вишкіл В. Кричевський здобув у професора С. Загоскіна і в проектному бюро архітектора академіка Ол. Бекетова (м. Харків). Постійні контакти з представниками передової української інтелігенції Слобожанщини поглибили в молодого художника суть самопізнання і сформувавши його філософський світогляд в тодішній задушливій атмосфері царського самодержавного беззаконня. Вищезгадані фактори чітко визначили профіль молодого мистця і направили його творчу діяльність на неорані перелогі своєї улюбленої Батьківщини. На початку нашого століття, поруч архітектури, живопису і графіки, молодий ентузіаст зосереджує свою невтомну творчу енергію на ґрунтовному вивченні, аналізі і синтезі бездонного багатства української народної творчості: вишивки, орнаментика, килимарство, гончарство, вибілка, друкарство і т.п. Його праця на цьому терені не була змарнована. Здобутки своїх студій він майстерно втілює у славнозвісному проєкті Полтавського Губерніяльного Земства (теперішній Краєзнавчий Музей). На цегляних фасадах та інтер'єрах цієї споруди, у всій красі і величі вишита скорботна душа нашого талановитого народу. Багато істориків-мистецтвознавців цілком справедливо і заслужено вважають цю будівлю шедевром української будівельної штуки. Чимало архітекторів молодшого покоління приглядаються до стилю цієї будови і черпають у ній творчу наснагу в пошуках нових шляхів до сучасної української архітектури.

В своєму проєкті для Канівського Меморіального Музею Тараса Шевченка при могилі поета, Василь Григорович (співавтор архіт. П. Костирко) застосовує вже раціональні й конвенційні архітектурні форми, з наміром наблизити і спрямувати все до засад т.з. нової, модерної архітектури. У вертикальному членуванні пілястрів і колон (фасади, вестибюль і виставочні зали) автор трактує всі площини багатими панелями розкішного, вишуканого декору. З огляду на скупий, обмежений кошторис і тиск радянських урядових чинників -- від первісного, багатого задуму

мало що залишилось. Будову цього музею закінчили 1938 р.

Василь Кричевський був творцем цілої низки державних і приватних будинків, до яких належать такі споруди: 1. Народний Дім у Лохвиці на Полтавщині. 2. Будинки М. Грушевського в Києві. 3. Торгові ряди в Харкові. 4. Будинки Дм. Алчевського в Харкові. 5. Будинки акад. Бекетова в Криму. 6. Перебудова й артистичне переустаткування секцій Всеукраїнської Академії Наук у Києві. Деякі мистецтвознавці-історики справедливо вважають Василя Кричевського батьком української національної архітектури.

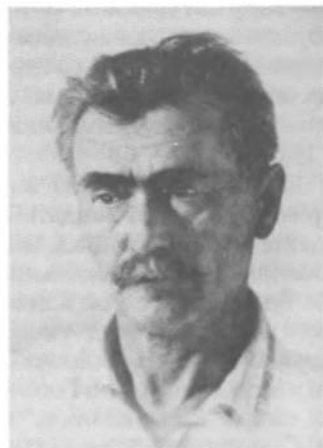
Василь Кричевський займає видатне місце серед українських малярів 20-го століття. На терені живопису, він залишив по собі велику і багату спадщину. Будучи по своїй природі "дитиною" імпресіонізму -- його численні краєвиди, етюди і кольорові рисунки сповнені настроєм, повітрям і чистими, соковитими кольорами.

Досвідчений майстер акварельної й олійної техніки живопису, він був неперевершеним віртуозом у жанрі пейзажу і краєвиду. Його численні твори зберігаються в багатьох галереях України і в приватних колекціях.

Багато мистецтвознавців вважають В. Кричевського за основоположника сучасної української книжкової графіки. Тут йому прийшли на поміч ґрунтовні знання і досвід в українській народній орнаментіці.

Стилізоване фольклорне багатство, в інтерпретації талановитого "штукаря" -- розцвілося казковим цвітом на ниві української графічної культури. Заслужують на увагу зокрема його обкладинки до праці "Культурно-національний рух на Україні в 16-17 стол." й до "Ілюстрованої історії України" М. Грушевського, два державні герби -- великий і малий УНР, дві державні печаті, ціла низка обкладинок і чоловічих сторінок до книжок різних письменників, екслібриси, творчі композиції на вільну тему.

Праця і діяльність Василя Кричевського в прикладному мистецтві була тісно зв'язана з технікою виробництва різноманітних речей. Це стало йому в пригоді при оформленні й оздобленні зрхітектурних інтер'єрів, для яких він проєктував декоративні тканини, килими, меблі, кераміку, дерев'яні прикраси і т.п. Василь Гр. звертав увагу на високу мистецьку якість декоративних килимів і текстильних матеріалів. Крім цього він лишив помітні сліди у виробництві скла, майоліки тощо.

Василь Григорович
Кричевський -- 1928 р.

Творчий доробок В. Кричевського в ділянці декоративної штуки залишив також глибокий слід. На велике нещастя багато картин з колекції В. Кричевського пропало в пожежі будинку М. Грушевського, при наступі більшовицьких полків Муравйова на Київ у 1918 р.

Василь Григорович змолоду любив театр і мав приятні стосунки з видатними артистами української сцени: М. Заньковецька, Ів. Карпенко-Карий, М. Кропивницький, М. Садовський, П. Саксаганський та інші. Головні театри Києва і Харкова радо запрошували відомого й ерудитного майстра для сценічно-декоративного оформлення своїх постановок. Головніші з них "Ревізор" М. Гоголя, опера "Галька" Монюшка, опера "Сільська честь" Масканьї, історична драма М. Старицького "Тарас Бульба", опера "Продана наречена" Б. Сметани, містерія "Великий льох" Старицької-Черняхівської, "Наталка Полтавка" М. Лисенка і інші.

В.Г. Кричевський був основоположником кінодекоративного живопису в українській кінематографії і кіновиробництві. Він глибоко знав мистецтво і культуру свого народу, і заняв почесне місце на українському екрані. Він оформив фільми "Тарас Шевченко" (1925 р.), "Тарас Трясило" (1926 р.), "Звенигора" (1928 р.), "Сорочинський ярмарок" (1936 р.), "Кармелюк" та інші.

Педагогічна діяльність Василя Кричевського займає понад тридцять років у найвищих навчальних закладах України, як Академія Мистецтв, Архітектурний Інститут, Художній Інститут, Курси перекваліфікації архітекторів і ін. З його школи вийшла ціла плеяда молодих талановитих фахівців архітектури, малярства, графіки і компетентних знавців української народної творчості. Прекрасний вчитель-гуманіст, він знав що потребує молоде покоління і він віддав себе цій молоді.

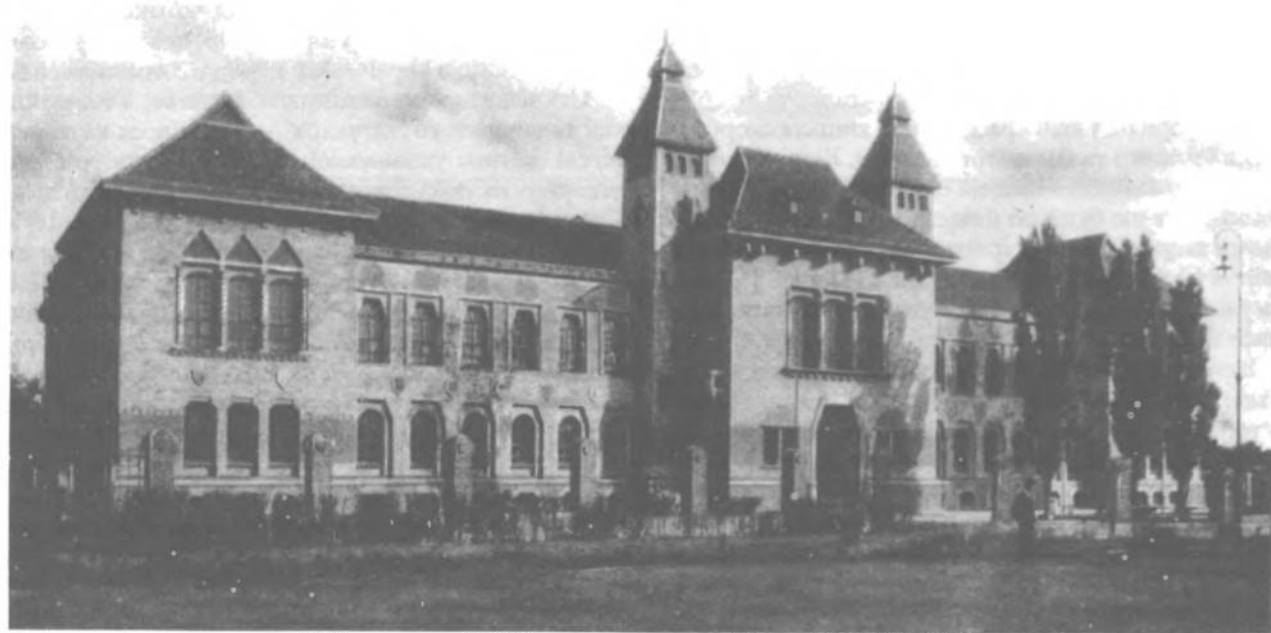
Про творчий шлях Василя Кричевського сьогодні маємо численні монографії, трактати, наукові розвідки, есеї, статті і безмежну кількість спогадів.

З усіх публікацій, що я мав нагоду читати, найбільше припала мені до смаку монографія Вадима Павловського, пасинка Василя Григор. і сина Євгенії Кричевської від першого подружжя Павловських (видана 1974 р. Українською Вільною Академією Наук у Нью-Йорку, США).

В цьому багато ілюстрованому виданні широко відкривається для читача вікно у творчий світ великого майстра. Хронологія подій з його життя -- вірогідна і досконала.

Мені поталанило бути учнем цієї справді великої Людини. Кину погляд у минуле і кількома словами пом'яну свого улюбленого вчителя. Київський Державний Художній Інститут був високою школою-теплірнею, що дбайливо і старанно вирощувала високо-кваліфіковані професійні молоді кадри. На всіх факультетах цієї школи була зібрана і затrudнена високого формату професура: малярі, архітектори, скульптори, графіки, мистецтвознавці, інженери і різного роду викладачі. Зокрема на архітектурному факультеті в мої студентські часи викладали такі професори, як В.Г. Кричевський, Б.Г. Заболотний, В.Н. Риков, Ф.С. Красицький, П.Г. Юрченко, П.Ф. Костирко, В.Ф. Ціммерман і багато інших. Серед усіх викладачів факультету Василь Григорович мав за собою неписаний і заслужений сеньйорат -- старшинство, честь і пошану.

Серед тодішньої професури, як я тепер пригадую, постать Василя Кричевського вигідно виділялась своєю зовнішністю, спокійною манерою поведінки з людьми. Під вусами, на устах у нього часто жевріла лагідна і добродушна усмішка. Бувала деколи іронія і насмішуватість, але в цьому ніколи не було зерна лукавства. Приємний, м'який тембр голо-

В. Кричевський. Губернське земство в Полтаві. 1903-1908 рр.

су і стримані рухи випромінювали природну шляхетність. В студентському товаристві Василь Григорович був на диво цікавим бесідником з оригінальними думками. Ми охоче слухали його і липнули до нього, як мухи до меду. Якось, одного разу, на перерві, розмова зайшла про архітектурні ансамблі, палаци, площі і т.п. Хтось серед нас, для прикладу, згадав Ленінград. Подивився Василь Гр. з усмішкою на того студента і запитав: "А що Ви там шукаєте, в тому холодному і мокрому Петербурзі?... Петербург -- це ж поміщицький двір. А ви всі живете в Києві і нічого перед собою не бачите. Подивіться навколо себе, може таки щось знайдете. Київ -- це занедбаний красень, якого треба постригти, поголити, скупати і зодягнути в чисту, нову одіж. Якщо ми колись це зробимо, то кращого міста на світі не знайдете." Така лицарська відвага мене приголомшила, бо це діялось в ежовські часи. Слава Богу -- лихо було тихо і нічого злого не сталося.

Лекції акварельного живопису з Василем Гр. були для нас великою творчою насолодою і блаженним душевним відпруженням. Кожного разу щось цікаве почуєш, щось нового навчишся. Він ніколи не журив і не дорікав, а частенько сідав за мольберт, брав пензель і клав на папір соковиті мазки фарб, пояснюючи при цьому, чому саме робиться так, а не інакше. Він простими словами тлумачив нам, як треба дивитися на натуру і що саме з неї брати. "Коли починаєте рисунок чи етюд -- казав нам -- то перенесіться до вашого внутрішнього світу і думайте. Дайте вашій руці волю, щоб і вона по-своєму "думала" і творила. Борони вас, Боже, когось наслідувати. Робіть так, як каже внутрішній голос вашого ества."

Це було взимку 1936 р. На дворі був сонячний і морозний ранок. Ми всі приготувались почати новий натюрморт і чекали на нашого вчителя. В класі був гамір і возня -- кожен хотів зайняти краще місце коло подіума з натурою. Раптом розкрились двері і до кімнати зайшов у старому кожусі Василь Григорович, а рядом з ним, в елегантному, чорному каракулевому хутрі з такою ж, допасованою кубаночкою на голові, стояла його молоденька, усміхнена донечка, Галина. На її щоках палав морозний рум'янець, як кров з молока. Це була жива казкава лялька. Ми всі витріщили очі і замовкли з роззявленими ротами. Подивився вчитель на студентів, глянув на свою донечку і... все зрозумів. Батьківська гордість за свою дитину засяла на його лиці щасливою усмішкою (бачите, жевжики, що я маю, а вам -- зась!)...

Моя перспектива дипломного проекту (Палац Військово-Морської Флоти в Севастополі) в рисунку була готова для акварелі, коли до мене підійшов Василь Григорович. Подивився і каже мені: "Композиція вдала і зрівноважена. Дайте мені фарби і великого пензля". За пару хвилин моя кримська сосна ожила і "запахла" свіжою ялицею. "Не бійтесь", каже мені, "я шкоди не зроблю. Природа Криму любить свіжі і чисті кольори. Ось, так і продовжуйте в цьому дусі."

Десь у половині серпня 1947 р. я повертався з Мадриду до Брюсселю і по дорозі зупинився на пару

днів у Парижі. По кількох годинах у Люврі, що втомили мене до краю, я поїхав до передмістя Гаррен-Кольомб провідати Кричевських. Пані Євгенія, дружина Василя Гр., порадила мені не повертатись до готелю і переночувати в них. Я радо погодився, бо справді був дуже втомлений. Поділився з ними в розмові про мою нещасну зустріч у музеї з Джіокондо Леонардо да Вінчі. Оповів їм, як я "со страхом і трепетом" підходив до цього славного портрета і нічого в ньому не знайшов того, що чув і читав у книжках. Василь Гр. підсміхнувся і зробив такий висновок: "Ваше враження було нормальне і правильне. Пустослови, балакуни і тріпачі роздмухали її до неба, а вона того не варта".

На другий день, після сніданку, ми пішли на прогулю до парку і потонули в спогадах про Київ. Перетрусили в пам'яті Художній Інститут, професуру і студентство. Десь у кінці розмови Василь Григорович запитав мене: "Як Ваше ім'я і по-батькові?" -- Ой, Василь Григорович, кажу йому, про це треба тихенько говорити, щоб ніхто не почув. Сталось фатальне непорозуміння. Мене кличуть точнісінько так, як і Вас. Бачите, яка вийшла дурниця.

Затрусився зо сміху мій старенький професор. Довго сміявся. Нарешті витер хустинкою сльози, сказав мені: "Спасибі, що потішили мене. Я вже давно так не сміявся".

На потачку 1948 р. я одержав від пані Євгенії сумного і розпачливого листа. Сталось так, що їхній зять, інженер-геолог Лінде (чоловік Галини) підпи-

Looking for that authentic Ukrainian gift?

UKRAINSKA KNYHA

A Division of Demo Trade Limited

Importer and distributor of fine giftware

NOW DUTY FREE!

No Duty on clothing (except leatherware), footwear and food sent in prepaid parcels to Ukraine, Belarus, Russia, the Baltic States and other parts of Eastern Europe.

- EMBROIDERED
tablecloths towels bedspreads
aprons blouses shirts
- BEAUTIFULLY PRINTED
wool kerchiefs and shawls
- HAND PAINTED
decorative plates and boxes
- INLAID WOOD
from the Carpathians,
Hutsulshchyna and Bukovyna
- GLASSWARE AND CRYSTAL
from Lviv and Kiev
- BOOKS PERIODICALS and more

Your heritage art store

UKRAINSKA KNYHA
962 Bloor Street West, Toronto, Ontario Canada
FAX: (416) 531-4075 Phone: (416) 534-7551 TELEX: 06-22465

сав з нафтовою фірмою контракт і виїхав з родиною до Каракасу, Венесуела. Там вони зробили всі заходи, щоб стягнути до себе батьків. "Порадьте нам, писала в листі, що його робити на світі Божому? Ми вже старенькі і немичні -- страшно пускатись у таку далеку дорогу, на чужу і невідому землю. Скажіть Ваше слово, що нам, бідним робити?" У своїй відповіді до них я не давав ніяких порад, а просив їх прислухатись до голосу їхнього серця і не розлучатися з дітьми, бо ніхто їх не догляне так, як рідні діти.

В середині березня 1948 р. Василь Григорович з дружиною відплив до Каракасу. З української преси я довідався, що 15 листопада 1952 р. Василь Григорович Кричевський відійшов у Вічність. Кілька років пізніше, Митрополит Української Православної Церкви в С.Ш.А. Мстислав, перевіз тілні останки Василя Григоровича і його дружини п. Євгенії до Бавндбруку, Нью Джерсі, С.Ш.А. і поховав їх на вічний спокій в українському Цвинтарі -- Пантеоні.

Підсумовуючи коротко плодотворну діяльність талановитого мистця, хочу ствердити, що сьогодні не можна собі уявити українське мистецтво першої половини 20-го століття без творчої постаті Василя Кричевського.

Він і його молодший брат Федір Кричевський були наріжними стовпами відродження в українському національному мистецтві. Вони обидва великі й унікальні. Вони обидва залишили по собі в українській духовній скарбниці неоціненні скарби. Нехай слава і пам'ять про них живе в нашому народі з роду в рід.

8 лютого 1994 р., м. Оттава

ДО СТОЛІТТЯ ЕЛЕКТРИФІКАЦІЇ ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО МІСТА

З 20-го по 30-те жовтня м.р. княжий Львів урочисто відзначав 100-річчя своєї електрифікації, електрифікації першого міста на всій українській території і п'ятого в усій Європі. В місяці травні цього року припадає століття введення першого українського трамваю.

З нагоди цих святкувань дирекція Львівських міських електромереж запросила до участі нашого давнього співробітника інж. Тимофія Григоровича Кобу з онтарійського Лондону, що в 1941 році був фактично першим фаховим українським директором Львівської міської електромережі. Незважаючи на свої 83 роки, Тимофій Григорович прийняв запрошення і був бажаним гостем-учасником цього рідкісного свята.

Нижче друкуємо короткий огляд хронологічного розвитку Львівської електромережі за брошурою "Електричним мережам Львова 100 років", а також передруковуємо цікаву статтю Володимира Громика з "Молодої Галичини" за 21 жовтня 1993 р. п.н. "У роки війни Львів не залишався без світла". Коротко подаємо також інформацію з "Високого Замку" за 1.1.94 "Далека дорога додому".

Вісімдесяті роки XIX сторіччя в Європі характеризувалися важливими науково-дослідними та конструкторськими відкриттями практичного застосування електроенергії для освітлення та інших комунальних потреб, що не оминуло і м. Львів -- один з найважливіших наукових та адміністративних центрів тодішньої Австро-Угорської імперії.

Тому, при організації в м. Львові промислової виставки 1894 р. і розгляді питання перевезу її учасників та гостей з залізничного вокзалу до Стрийського парку, де влаштовувалася виставка, Львівський магістрат зупинився на варіанті електричного трамваю замість кінного, який функціонував в місті з 1879 року.

Згідно договору з магістратом, Віденська акціонерна фірма "Сіменс-Гальске" в 1893 р. побудувала електростанцію постійного струму на території теперішнього трамвайного парку по вул. Сахарова, потужністю 400 к.с. (300 кВт), і заклала 6 км трамвайної колії та 36 км. кабельних ліній постійного струму 500 В.

Перші 2 лінії електричного трамваю зв'язували вокзал з виставкою через центр міста та центр міста з Личаківським цвинтарем.

31 травня 1894 р. під гарматний вистріл вирушив перший електричний трамвай у м. Львові, -- другий в Австро-Угорщині і п'ятий в Європі.

В 1896 р. міський магістрат викупив електричний трамвай в Віденської фірми і на його базі створив Міське електричне підприємство.

Значного розвитку мережа постійного струму зазнала в 1900 р., коли при будівництві оперного театру, в підвалі було змонтовано 2 акумуляторні батареї, потужністю по 250 к.с., і одночасно розширена електростанція до 1000 к.с.

КОНЦЕРТ ХУДОЖНЬОГО СЛОВА
артиста
РОСТИСЛАВА ВАСИЛЕНКА
відбудеться
в неділю, 15-го травня 1994 року
о 6-й годині вечора
в залі Інституту Св. Володимира
620 Спадайна Авеню, Торонто, Онт.

Вступне слово -- Валентина Родак
Конферансьє -- Емілія Нудьга

Це є творчий звіт Майстра Художнього Слова
після успішних гастролів по Україні.

Різноманітність програми, від гумору до героїки.
Приходьте і посміяйтесь, і пожурились, і з друзями зустріться.

Вступ: \$7.00

Адміністратор - Микола Підлісний

Ремонт підземної кабельної скриньки 1 кВ.

В період 1900-1910 рр. для централізованого електропостачання будинків та освітлення вулиць м. Львова, який в той час нараховував до 200 т. жителів, було прокладено додатково 150 км кабелів постійного струму 220 В і викуплено локальні електростанції в центральній частині міста. Зокрема, було викуплено електростанцію, яка живила Галицькі оцадні каси (тепер музей етнографії та художніх промислів по просп. Свободи), готель "Імперіал", де функціонував перший у Львові ліфт, і торговий комплекс "Пасаж Гавсмана"...

З ростом навантаження електромережа постійного струму 220 В вичерпала свої можливості, тому в 1907 р. був виконаний проект нової електростанції змінного струму і міської кабельної мережі 5 кВ. В 1908-1910 рр. на території Персенківки, приміського тоді села було споруджено електростанцію змінного струму потужністю 6000 к.с. (4,5 мВт). Тоді ж було зформовано міську електромережу в об'ємі 3 шт. РП-5 кВ, 81 шт. ТП-5/0, II кВ, 65 км КЛ-5 кВ і 105 км КЛ-0, II кВ.*

Під час українсько-польських боїв за Львів (листопад 1918 р.) значних пошкоджень зазнала електростанція та кабельна мережа, в результаті чого електропостачання міста було припинено до травня 1919 р.

В 30-і роки, при подальшому збільшенні електромережі вдвічі, режим роботи електромережі 5 кВ стає розділеним на 6 зон, по кількості РП.

Конструктивно РП були зібрані на олійних бакових вимикачах фірми "Сіменс" з ручним приводом, розділених вогнетривкими перегородками. Розпо-

* РП -- розподільча підстанція.

ТП -- трансформаторна підстанція.

дільні пристрої 5 кВ і 110 В ТП, розташованих в підвалах і спорудах, були зібрані на мармурових щитах.

Деякі з таких РП і ТП експлуатуються і до нині. З кожного РП був телефонний зв'язок на центральний диспетчерський пункт підприємства, що знаходився на головній базі Міського електричного підприємства по вул. Вітовського (тепер Львівське управління СБ України), збудованій після розділу підприємств в 1933 р.

В 1943 р. вводиться ПЛ-30 кВ (переведена згодом на 110 кВ) між Львівською та Бориславською електростанціями, що можна вважати датою створення Львівської енергосистеми.

В 1946 р. Львівська міська електромережа і Львівська окружна електромережа були з'єднані в Управління електромереж Львівського енергокомбінату, головна увага якого в цей період приділялася відновленню електромережі, пошкодженій в воєнний час, а також реконструкції застарілої електромережі.

Зводом в 1949-53 рр. перших міських підстанцій 30/5 кВ ("Львів-1", "Львів-2", "Львів-4") починає створюватися міське кільце 30 кВ, переведеного при пізнішому розвитку на 110 кВ. В цей же період були введені ПЛ-110 кВ, які з'єднали Львівську електростанцію з Бориславською, а також Жидачівською та Роздольською ТЕЦ, що значно підвищило надійність електропостачання м. Львова.

Подальший розвиток зовнішніх електромереж живлення м. Львова 110 кВ і вище характеризується наступними етапами:

-- 1956-57 рр. Ввід Добротвірської ДРЕС і ПЛ-110 кВ від неї до м. Львова, а також ПЛ-110 кВ, які зв'язали Львівську енергосистему з Закарпатськими електростанціями.

-- 1962-1965 рр. Ввід Бурштинської ДРЕС і ПЛ 220-400 кВ, які з'єднали Львівську енергосистему з об'єднаною енергосистемою "Мир"-країн Східної Європи.

F.I.N.D.S.

*Dress
For Less*

Discount
Designer
Fashions!

**UP
TO 50% OFF**

Open 10 to 6; Th-Fr till 8p.m.

A NEW FACE

In THE BLOOR WEST VILLAGE
2186 Bloor Street West
(upstairs) opposite No Frills
763-2722
TORONTO, ONTARIO

-- 1968-1970 рр. Ввід п/ст "Південна-220 кВ" з Пл-220 кВ до неї від Добротвірської та Бурштинської ДРЕС, що дозволило реконструювати живлення кільця 110 кВ м. Львова.

-- 1978-1979 рр. Ввід електропередачі 750 кВ "Донбас-Західна Україна-Угорщина", що зв'язало через ВЕО "Львівенерго" енергосистеми України та Росії з енергосистемами країн Східної Європи і привело до утворення найбільшої у світі об'єднаної енергосистеми.

В 1980-их роках дається взнаки екстенсивний метод розвитку електромереж і відставання в реконструкції мереж центальної частини міста, що привело до розробки програми поступової заміни застарілих електромереж.

В 1986 р. вводиться база РЕМ-3 в с.м.т. Брюховичі з гуртожитком.

В 1988 р. -- база підприємства з головним диспетчерським пунктом.

В 1991 р. реконструюється база РЕМ-1, в 1992 р. -- база РЕМ-2.

Зараз розпочинається будівництво бази РЕМ-4 і складу підприємства в м. Винники.

З 1992 р. на підприємстві почав функціонувати зуболікарський кабінет, що являється початком організації лікувально-відновлювальної служби Міських електромереж...

Львівським міським електромережам щастило на справжніх патріотів в справі електрифікації міста від самих початків.

Йосиф Томіцький -- директор підприємства з 1896 по 1924 рр., уродженець Київщини, був організатором будівництва Львівської електростанції та електромережі м. Львова, спершу постійного, а потім змінного струму, один з найвизначніших авторитетів своєї галузі.

Будівництво житлових будинків, дитячого садочку для працівників підприємства, постійна турбота по підтриманню електромереж та електричного трамваю на найвищому світовому рівні принесли йому пошану не тільки в колективі, а й у всьому місті...

Габріель Сокольський -- завідувачий технічним відділом підприємства з 1903 по 1913 рік, а відтак довголітній доцент і професор Львівського політехнічного інституту до 1957 р., розробив близько 30 проектів електропостачання об'єктів Львова. Найважливіший з них -- проект електрифікації Львівської області, який був втілений в життя з 1932-1941 рр. і явився підставою створення Львівського підприємства окружної електромережі.

Тимофій Коба -- директор Львівської електромережі лиш кілька місяців влітку 1941 року, до часу його арешту Гестапом, але за той короткий час, без грошей і без належного технічного виряду урухомив пошкоджену бомбами електромережу і вона продуктивно працювала аж до приходу більшовиків у 1944 році.

Олексій Кучерук -- управляючий Львівським Енергокомбінатом з 1944 по 1967 рік, та Шавель Пивоваров, директор з 1956 р. до 1965 р. Управління електромереж Львівського комбінату, а після розподілу підприємств директор Львівських міських електромереж, -- на їх долю випало відновлення енергетики в післявоєнний період, розбудова електростанції і загальносистемних ЛЕП 220-400 кВ, вирішення соціальних питань для колективу енергетиків.

На підприємстві і зараз працює багато ветеранів, які продовжують славні традиції Львівських енергетиків.

Роман Шумилович -- ст. майстер РЕМ-3 -- працює з 1946 р., батько якого був начальником дільниці ел. мереж в Яворові і Великих Мостах з 1915 по 1957 рр., а дід будував першу локальну електростанцію в Яворові.

До предстаників трудових династій можна віднести:

-- **Ігора Калимона** -- головного інженера підприємства, працює на підприємстві з 1962 р., батько якого Степан Калимон -- довголітній диспетчер працював ще з довоєнних часів в диспетчерській службі підприємства.

-- **Олександр Панахид** -- заступника начальника ОДС, працює з 1960 р., батько якої Олександр Мельников був головним інженером, а з 1952 р. по 1958 р. директором електромереж.

-- **Анатолія Кубіка** -- працює з 1960 р., пройшов шлях від ел. монтера до заступника директора міських ел. мереж, сини якого теж обрали професію енергетиків.

Tel:
(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

Ветерани підприємства: начальник ОДС -- Богдан Щепіль -- працює з 1962 р., починав на підприємстві з ел. монтера; ел. монтери -- Ярослав Якубович, Роман Крацило; старший майстер ОДГ -- Кароль Червінь; диспетчери з 40-річним стажем -- Степан Швайгер і Яків Марценюк; обхідник кабельних трас -- Анатолій Володін, який працює на підприємстві з 1945 р.; працівники енергонагляду -- Федір Недобій, Пелегея Подоба, Пелагея Бобиляк, Микола Нежелченко; монтери -- Микола Костюченко та Михайло Паранчук і сьогодні є опорою підприємства.

З 1959 р. працює Тарас Круженицький, до 1979 р. диспетчер енергосистеми, а відтак директор міських електромереж, організатор будівництва нових ремонтно-експлуатаційних баз, приділяє постійну увагу покращенню соціальних умов працівників Львівських міських електромереж.

Зараз на підприємстві працює 480 працівників з середнім стажем роботи 14 років. Більшість з них -- висококваліфіковані спеціалісти, які основну частину свого трудового життя присвятили роботі в міських електромережах, передаючи свій досвід молодому поколінню енергетиків в дусі традицій своїх попередників.

Подав Мар'ян ДАЛЬНИЙ

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623

*ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМИЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ*

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залах.

*БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!*

МІСТ-КАРПАТИ

ПАЧКИ В УКРАЇНУ

гроші до рук
адресатів

Білорусію, Росію

- ☐ експресові харчові пачки
- ☐ авто, трактори
- ☐ холодильники, телевізори
- ☐ швейні машини, пральки
- ☐ хати і апартаменти
- ☐ надгробні пам'ятники

БЕЗ МИТА

MEEST - KARPATY
120 Runnymede Rd., Toronto, Ontario, Canada M6S 2Y3
Tel. (416) 761-9105

У РОКИ ВІЙНИ ЛЬВІВ НЕ ЗАЛИШАВСЯ БЕЗ СВІТЛА

Пливають роки -- мов гірські потоки. Бурхливо і безупинно. Пливають, забираючи зі собою на вічний спочинок очевидців незабутніх подій, творців нашої історії. Не знаю, чи знайдеться людина, котра пережила б з'яву у Львові першого трамвая на електричній тязі. Це було 100 літ тому. Електричне диво, розбухавши спокій древнього міста Лева, від залізничного вокзалу промайнуло вулицями Бандери, Коперника, Дорошенка, через проспект Свободи, площу Міцкевича, вулицю Франка. Кінцевою зупинкою львівського трамвая був Стрийський парк. З цією метою у нашому місті 1893 року було споруджено електромережу. Сторічний ювілей -- це не мить, це велика історія, яку збагачували сотні, тисячі людей. Львівські електромережі пережили кілька режимів: австрійський, польський, гітлерівський та більшовицький.

Політики намагалися творити літом 1941 р. політичний стан України, господарники прагнули гартувати економічну міць міста. Серед них -- Тимофій Коба, який нині мешкає в Канаді. Йому, одному з небагатьох українців у тогочасній Львівській міській електромережі, було доручено очолювати підприємство, що живило електроенергією Львів. Спогади Тимофія Коби зіткали канву публікації про міську електромережу часів гітлерівської окупації нашого міста.

...Львів жив передчуттям війни. Фашисти наближались до нашого міста впевненою завойовницькою ходою. Вищими колами львівської української інтелігенції було створено управу міста. Головою управи став доктор Ю. Полянський. А директором міської електромережі, на прохання колективу, був призначений Тимофій Коба, бо був єдиним українцем, що мав інженерну освіту. Як стверджує пан Коба, за часів польського поневолення нелегко було нашим людям здобути вищу освіту. Поляки мали сприятливіші умови. Але це тема іншої розмови.

Одразу після призначення Тимофій Коба згуртував колектив. Хоч на той час львівську бруківку не топтав німецький чобіт, але бомби фашистських літаків знаходили "притулок" у нашому місті. Як наслідок -- пошкодження кількох підстанцій та кабелів, повітряних високовольтних і низьковольтних електричних ліній. Покидаючи Львів, радянці забрали із собою увесь автотранспорт, гроші, які були у касі підприємства. Виручали велосипеди. Завдяки старанню українських електромонтерів вечірній Львів був при світлі, працювали всі комунікації міста. У перші 36 годин свого директорства Тимофій Коба не спав жодної хвилини, переорганізовуючи електромережу. Згодом очолюване ним підприємство стало першим у Львові самоокупним виробництвом. Десь влітку 1941 року газета "Львівські вісті" позитивно оцінила працю його колективу.

Та злагоджений роботі перешкодив тиск німців. Українську управу Львова було усунуто від керівництва. Порядки у Львові почав наводити німецький бургомістр. Серед українських родин ширилися

арешти. Тоді Тимофій Коба зрозумів, що різниця між комунізмом і фашизмом лише в кольорі: комунізм -- червоний, фашизм -- коричневий. Обидві системи тоталітарні, жакливі, жорстокі -- смертельно ворожі українському народові.

Як і слід було чекати, 25 листопада 1941 року Тимофія Кобу, а також начальника відділу комунального майна управи Євгена Пиндуса гестапівці заарештували. Посадивши обох в автомашину, відвезли до будинку гестапо, де до війни була резиденція енкаведистів, а ще раніше, за часів Польщі, тут знаходилась -- міська електромережа. Чи не іронія долі?

Тимофія Кобу було звинувачено у невиконанні німецьких наказів. Умови, які існували у в'язниці, відомі: голод, бруд, биття, знущання. Тюремними коридорами гуляв тиф. Із 65 людей, які опинилися з паном Кобою в одній камері, живими залишилося лише шість.

Приречений Тимофій чекав своєї смерти у тюрмі на Лонського. Забрало, очевидно, кількох днів, аби віддати Богові сплюндроване завойовниками життя. Наприкінці листопада 1942 року Кобу відвезли до концтабору Аушвіць. Сили для роботи не вистачало. Ще недавно міцний мужчина, вагою 74 кілограми, вже у в'язниці важив усього сорок п'ять. Але про свої недуги в'язням було небезпечно говорити, бо за це на них чекала газова камера, чергові пересилки до інших концтаборів.

Так сталося і з Тимофієм Кобою, якого відвезли до Дахау. Дахау був першим концтабором, про який почув світ, як і про його сатанинський крематорій; в Аушвіці було їх чотири. Понад два роки звироднілих тортур у казані смерті, понад два роки чекань... Зрештою, в цьому таборі чогось чекали всі -- або якнайшвидшої загибелі, або бажаної волі. Вона прийшла до в'язня навесні 1945-го. Коли групу приречених нацистські "ССмани" гнали в Альпи, на допомогу прийшли американські вояки. Нарешті! Очікувана воля!

Американці дивувалися, чому в радянських в'язнів від середини лоба до потилиці вистрижена смуга шириною 3-4 сантиметри. Пояснили: так легше було вибирати їх для масового знищення.

Для нього, в'язня фашистських таборів, воля стала реальною. Для України -- уявною. Десятки літ брати і сестри Тимофія Коби в рідному краї змагалися за це солодке слово "свобода". Вона скропила своїм благодатним дощем і нашу спраглу землю. Не сьогодні-завтра Тимофій Коба, здолавши чималий шлях від Канади до Львова, ступить на неї, приїде, аби вклонитися історії, яку творив у нашому місті своїми руками 50 літ тому.

У нашого героя свій ювілей, у підприємства львівських міських електромереж -- свій. Між ними -- чималенька вістань, але вона не роз'єднує, вона єднає, вона притягує, як може притягувати отчий дім своїх дітей.

Володимир ГРОМИК

ДОВГА ДОРОГА ДОДОМУ...

Пізня осінь 1941-го... В темній, наскрізь просякнутій смородом камері сиділи вже не люди, а смертники, всього 65 чоловік. Кожний чекав свого часу. Одних вивозили на Янівські піски (щоночі чоловік по 30-40) і там розстрілювали. Інші, захворівши на тиф, який багатьох скопив тоді, йшли з життя і в тюремній камері...

У той час вони і зустрілися -- 30-річний Тимофій Коба -- директор Львівської електромережі, що працював на цій посаді лише декілька місяців... і 27-річний Василь Ретей -- провідник ОУН, референт зв'язку на Дніпропетровщині, якого до Львова етаповано із Східної України. Позналилися. Виявилось, що Василь на Станіславщині в Єзуполі залишив дружину і маленьку доньку. Тепер, потрапивши до в'язниці як активний член ОУН, він дуже боявся за їхнє життя. Тому і молився, що б захистив їх Господь... Минуло кілька місяців. Одного разу, як завжди, відчинилися двері тюремної камери. Десятки приречених очей дивилися на них... Серед тих, кого забирали цього разу, був Василь Ретей. Він підійшов до Тимофія, подивився на нього і тихо сказав: "Якщо залишишся живим, розшукай мою сім'ю і все розкажи..."

Двері зачинилися. Тимофіїв стисло у горлі. У цю жакливу хвилину поклявся: "Якщо залишусь живим, що б там не було, розшукаю сім'ю Василя. Треба лише вижити."

І він вижив...

Так, йому все ж таки вдалося (і він дякує Богу, що дожив до цього часу) приїхати в рідну Україну, походити Львовом, навідати родичів на Хмельниччині та Рівненщині. І потрапити на ювілей рідного підприємства, яке відзначало своє 100-річчя.

Ось там ми вперше і зустрілися з Тимофієм Григоровичем Кобою. Не вірилося, що стрункому, елегантно одягненому моему співрозмовнику 83 роки. Він детально і дуже чітко і логічно відтворював події, аналізував теперішню ситуацію в Україні і гаряче запевняв нас, що все у нашій державі буде з часом добре, тільки потрібно самим взятися за діло і не цуратися чорнової роботи. Так, спочатку багато чого буде не вистачати, буде важко і на душі, але треба пережити ці нерадісні часи і самим піднятися з колін... Зал стоячи аплодував цій мудрій і поважній людині.

А він нібито шукав когось у величавому і чудовому залі Львівського театру опери і балету. Адже, тільки ступивши на львівську землю і познайомившись з теперішнім директором Львівського підприємства електромереж Тарасом Павловичем Крукеницьким, він попросив його, якщо це можна, спробувати дізнатися, чи не живе десь на Івано-Франківщині сім'я на прізвище Ретей?

Почалися пошуки.

А потім, вже у Карпатах на базі відпочинку ЛПМЕМ, сталося неймовірне... З машини, спираючись на паличку, вийшов літній мужчина, оглянувся довкола, і попрямував до Тимофія Коби. Так, цим довгоочікуваним гостем був... Василь Ретей. Звичайно,

На фото: Тимофій Коба (зліва) та Василь Регей.

вони б ніколи не впізнали один одного, зустрівшись десь випадково, адже з дня їх останньої зустрічі минуло 52 роки. Але зараз, не роздумуючи, обнялися. Постояли, витерли раптову сльозу з очей. А потім, не поспішаючи почали згадувати лише їм відомі деталі, розпитувати і знову згадувати... Люди, які оточували їх, затамувавши подих, вслухалися у кожне слово. І боялися, а раптом це помилка і з'ясується, що це не вони сиділи тоді у камері смертників... Але сумніви швидко розвіялися. Це був саме той Тимофій Коба і саме той Василь Регей.

-- Повезли мене не на розстріл, -- розповідав Василь Іванович Регей, -- а вирішили відправити у табір смерті Освенцім. -- Вже у дорозі, у Перемишлі, в колоні арештантів мене помітив товариш по Варшавському університету, він також працював у провіді ОУН. І ось на залізничному вокзалі члени його групи викрали мене з вікна. Врятували життя.

...Василь потайки повернувся до рідного села, дружини і доньки. Працював вчителем (адже до війни закінчив гімназію у Станіславі і факультет німецької мови Варшавського університету). Потім два роки служив у Радянській Армії. Після демобілізації знову працював вчителем, був директором дитячого будинку і навіть депутатом.

Але у 1951 році (в той час Тимофій Коба переїжджав до Канади) згадали про минулі "заслуги" Регея і "нагородили" його 25-річним ув'язненням у далекому і холодному Сибіру.

Довгою та неймовірно важкою була дорога цих двох людей додому, дорога один до одного. З Божою допомогою їм судилося зустрітись...

Людмила НОСАРЕВА

(ПСУ) 4 лютого 1994 року в приміщеннях міністерства для гуманітарних справ відбулися наради з віце-прем'єром уряду України Миколою Жулинським та представниками Фондації ім. О. Ольжича в Україні.

Як відомо, 1994 рік проголошено в Україні і поза її межами Роком Ольжича. Відзначення проходитимуть на державному рівні в усіх областях України. Центральні відзначення відбуватимуться 10-12 червня 1994 р. і завершаться святковим вечором в Національній опері за участю найвищих державних осіб. Президент України Леонід Кравчук погодився обняти почесний патронат для відзначення Року Ольжича. Святкове відзначення в оперному театрі попередить наукова конференція, присвячена Олегові Ольжичеві. Очолив наукову конференцію міністер культури Іван Дзюба та проф. Петро Кононенко, як заслуханий. ■

Купуйте продукти в наших крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько -- власники

- 2295 Bloor St. W. ● 199 Roncesvalles Ave.
 - 1094 St. Clair Ave. W. ● 1304 King St. W.
- TORONTO, ONT.

Since 1956

Firchuk's

• ПОСІЛКИ НА УКРАЇНУ •

Наші Услуги

Висилаємо :

- посілки з новим і вживаним одягом
- гроші
- холодильники
- морозильники
- електрорадиатори
- телевізори
- пральні машини
- машини до шиття
- трактори

Firchuk's Head Office:
610 Queen Street West,
Toronto, Ontario M6J 1E3
Tel: (416) 364-5036
Fax: (416) 364-3864

Firchuk's Bloor West Village:
2391 Bloor Street West,
Toronto, Ontario M6S 1P6
Tel: (416) 766-6771

Firchuk's Hamilton:
293 Ottawa St. North,
Hamilton, Ontario L8N 3Z8
Tel: (905) 549-2005

Кораблем

\$1.40/KG

* No minimum weight

Літаком

\$3.40/KG

* No minimum weight

Володимир КУЗЬМИЧ

МОВНЕ БІЛОКРІВ'Я

"А що, від цього краще б стало жити, коли б усі заговорили українською?" -- кидає мені землячок запитання, яке, на жаль, уже встигло стати крилатим. Згадайте хоча б того шахтаря: а що, більше ковбаси буде?

Хочу сказати всім ковбасникам і нековбасникам, і українцям, і хохлам, і малоросам, що правильно ставив запитання той шахтар. Хоч вірте, хоч ні, але коли б усі безбаченки (чи патріоти у власній коморі) та заговорили рідною мовою, згадавши, чиїх батьків вони діти, то, справді, ковбаси стало би більше. Та що там ковбаси... Могли б, нарешті, і зажити по-людськи.

Коли б усі заговорили і відродили почуття національної та людської гідності навчилися б думати, звільнивши голову від напханого туди компартійного ідеологічного бруду, то, напевно, не повибирали б до парламенту партійних функціонерів, директорів та голів колгоспів, які зараз жужмом лягли своїми нехудими тілами під колісницю реформ, причепилися п'явками до тіла народу і висмоктують останню кров, перетворюючи її на потік доларів, що осідають на їхніх рахунках у зарубіжних банках та в бездонних панчохах новоспечених корейків. А коли б вибрали більшість депутатів за ознакою небайдужості, порядності і любови до рідної землі, то наша країна вже давно мала б людські закони, вже давно пішла б шляхом розумних реформ, шляхом приватизації, вже давно мала б програми розвитку економіки та сільського господарства і з розумною турботою підтримувала б та виховувала б людей праці, в тому числі і вирощувачів усілякої худоби, а не паразитів. А приватизовані м'ясокомбінати встановлювали б таку ціну на ковбасу, яка була б по кишені людям і не була б збитковою для виробників. Отоді б уже заспокоївся бідний шахтар із Донецька. Отакий зв'язок між ковбасою і рідною мовою, який комусь, на перший погляд, здається дещо парадоксальним.

А чи не здається парадоксальним те, що ми живемо чи не найгірше з усіх колишніх республік СРСР, хоч Україна завжди вважалася багатою житницею імперії? Навіть молдавани живуть краще, хоч і воювали певний час зі створеною шовіністичними силами Росії незаконною так званою Придністровською республікою. Я вже не кажу про країни Прибалтики.

І чи не парадоксально, що населення України без єдиного пострілу здобуло державність, про яку віками мріяли предки, за яку "карались, мучились, але не калялись", а тепер значній частині населення (а саме, хохлам і малоросам) вона, ця державність, нібито й ні до чого, особливо зважаючи на відсутність дешевої ковбаси. І це в той час, коли запалені великою ідеєю державности палестинці щодня гинуть у боротьбі з

ізраїльтянами, а курди проливають кров у боротьбі з урядовими військами Іраку та Туреччини, на теренах яких споконвічно живуть і, отже, справедливо вважають їх своїми. Чи не дивує вас, що ними рухає не запах ковбаси, а запах свободи, що ними рухає велика ідея, за яку вони свідомо йдуть на жертви, не боячись в'язниць, знаючи, що у відповідь на кинутий ними камінь може прилетіти куля.

Ні, наші малороси бояться не кулі, а дискомфорту, пов'язаного з тим, що вони наполохано іменують українізацією. "По-руські каюсь льопшей", -- повторюють вони шарманкою, переконані, що розмовляють не гірш, ніж Лев Толстой. Та й для чого та українська мова? Он голова уряду розмовляє "руською" -- і нічого, а он у школах вводять російську мову, та й хтозна, може, завтра ми знову будемо у складі Росії... Прийдемо, станемо на коліна і скажемо батюшці-цареві: ми, ваше...ство, дурні. Он у вас, хоч і вкрадене у нас, але є золото, і діаманти і нерухомисть за кродоном, то, може, й нас прогудуєте, а ми вже постараємось, та й ваших ворогів-націоналістів порозвішуємо на всіх стовпах, а схочете -- то на ваших "руських берьозках". Це ж вони, окаянні, весь малоросійський люд скаламутили. А цар поплескає нас по вірнопідданських пиках і скаже: "Ай да хахлы, ай да маладцы". І знаєте, вірю, що у цей скрутний для України час зможете там заробити жирніший кусень м'яса.

Кожен пишається серед сусідів, коли має гарну хату, садок, добре оброблену землю, чисто зодягнута, розумних дітей, вміє майструвати... Про того йде далеко слава: от сей чоловік -- майстер, і родина в нього знаменита, і живе заможного, бо роботяга. І перед ним перехожі знімуть капелюха, а не плюнуть услід, не скажуть нікчема. Для всіх нормальних людей це важливо. Таким обійстям є і наша молода країна, про яку хотілося б чути тільки добре і не соромитися показувати паспорт, і щоб довго й нудно не пояснювати, де ж та Україна розташована. Щоб сказати гордо: я -- українець! Адже наші люди мають так багато талантів, мають свою історію, великих творців, гарні зовні та й ніби не дурні. І так не хочеться почути: це та родина, де батьки -- великі злодії і п'яниці, а діти, брудні та голодні, никають у пошуках шматка хліба, а дім їхній -- пуста, а паркан -- повалився... А замість колисанки -- п'яне горлання блатних чужомовних шлягерів. А діти не хочуть учитися, не бажають розмовляти рідною мовою, не навчені дзвінких душевних пісень.

Мова -- це кров народу, яка насичує його, як людський організм, необхідними поживними речовинами: мудрими приказками, ніжними піснями,

творами літератури, літописами, без яких неможливе нормальне, повноцінне життя народу. І якщо велика частина цього народу не розмовляє рідною мовою, забуває пісні, не читає українських книжок, то вже це означає, що у венах цього народу тече розбавлена водою чи самогонкою кров і що такий народ хворий на білокрів'я.

І не тому ми так погано живемо, що настут, бачте, майже "примують" вивчати рідну мову, а тому, що ми її відцуралися, як старенької матусі, покинутої в селі, тому, що, втративши національні ознаки, великий дух козацтва, не набули нічого цінного, а розпошилися, розбіглися, як ртутні кульки з розбитого термометра, та і не ставши єдиним цілим, не ставши народом. У цьому і є основна причина всіх наших нещастів. Якщо серця не горять любов'ю до рідного краю, якщо в них немає всіх чеснот, які стримували гріх, то тоді процвітають хабарництво, крадіжки, зрада національних інтересів, то тоді достатньо одного хитрого вівчаря і вірної йому вівчарки, щоб голодна отара покірно топталася у стійлі і лише час від часу невдоволено ремигала анемічними голосами.

"Вісник з України", ч. 7,
10-16 лютого 1994 р.

CONSULTER LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Fax: (416)-236-3677

Інж. ЮРІЙ О. ОХРИМ
Президент

- Консультативна інженерська фірма міжнародного засягу. ● Виконує всі фази планування, будови і перевірки більших проєктів.

УКРАЇНЬКА КНИГАРНЯ WEST ARKA

BOOK & GIFT STORE
ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІ
і син АНДРІЙ -- власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки, машинки до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими візорами в гуртовій і роздрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилки пачок до всіх країн.

"ВЕСТ АРКА"

2282 Bloor St. W., Toronto, Ontario M6S 1N9
Tel. (416) 762-8751

КУДИ ПОВЕРНЕ УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ КОРАБЕЛЬ?

Головні питання будь-якої революції -- влада і власність. І якщо в ході революційних процесів влада, як правило, переходить до нових рук, а власність змінює своїх господарів, антикомуністична революція у країнах Східної Європи та Евразії виявила тенденцію до збереження обох атрибутів могутності у тих соціальних груп, які володіли ними й раніше.

В Україні директори й голови колгоспів, колишні партсекретарі й теперішні виконкомівські чиновники -- розпорядники державної власності часів соціалізму -- прагнуть стати власниками того майна, яким досі розпоряджались. І мають великі шанси на успіх своїх домагань. Те, що саме вони контролюють більшість виробництва в Україні, -- вагомий аргумент на їхню користь, а іноді знаряддя шантажу київського керівництва. Проблема переділу державної власності загострюється протистоянням регіональних та галузевих груп "партії влади", яке вилилось у перманентні зміни урядів, пертурбації всередині команди Кучми, зрештою -- у відставку останнього прем'єра. Усунення ж "партії влади" з арени політичного й економічного двобою загрожувало тотальною дестабілізацією держави та її економіки, і Україні доведеться таки пройти шляхом перерозподілу на користь "командирів виробництва", тим паче, що "номенклатурної" приватизації не оминули і країни Східної Європи.

Відчувши власний інтерес у тих процесах, що відбуваються сьогодні в країні, представники "партії влади", без сумніву, відмовляться від соціалізму і толерують ідею незалежності України. А із закінченням процесу перерозподілу власності первісного накопичення капіталу погодяться на проведення економічних реформ. У свою чергу, правляча група Кравчука-Плюща намагається проводити бонапартистську політику порозуміння з усіма впливовими киянами і, якщо постанова президента про корпоратизацію держпідприємств задовольняє майнові інтереси директорів, то постанова про товарні облігації -- поступка новонародженому приватному капіталу, не пов'язаному безпосередньо з державним виробництвом. Сума, на яку мали бути випущені облігації -- 10 млрд. доларів -- збігається з оцінкою коштів, вивезених за межі України структурами, що їх називають "тіньовими". Відміна цієї постанови -- це, зокрема, перемога директорату, який таким чином не допустив в Україну капітал, здатний скупити держпідприємства, отже, частково усунув конкурентів у боротьбі за переділ власності.

Власне, переділ державного майна між різними кланами "парії влади" та приватним капіталом, очевидно, стане домінуючою підводною течією майбутніх парламентських та президентських виборів. Питання лише в тому, куди ця течія виведе український державний корабель. Результатів виборів, по суті, може бути два: або вони закріплять перемогу якоїсь групи і таким чином дадуть поштовх реформам, або з'ясу-

вання стосунків на державному Олімпі продовжитися.

У свою чергу, результати виборів прямо залежать від способу їх проведення, і суперечка навколо виборчого закону -- відголосок боротьби політико-економічних інтересів. Мажоритарна система дає переваги представникам "партії влади", які воліють залишитися безпартійними, і зменшує роль політичних партій, що їх не проти підтримати приватний бізнес. Тепер, замість очікуваного поповнення лав і коштів партій (це було б неминуче за пропорційної системи), слід чекати зменшення їхньої чисельності: враховуючи "антипартійний синдром" виборців, кандидати вважатимуть за краще бути незалежними. Українському капіталові, який хоче бачити в політиках своє лобі, тепер буде зручніше переорієнтуватися на підтримку безпартійних можновладців. Більшість із трьох десятків українських партій, втративши контроль за кандидатами і фінансову підтримку, навряд чи переживуть чотири роки каденції нового парламенту. Партії ліберальної орієнтації -- природних союзників великого бізнесу -- може чекати доля "Нової України", від якої відійшли впливові об'єднання підприємців. Але партії національно-демократичного спрямування, очевидно, й далі зможуть втішатися підтримкою середніх та дрібних власників, соціального прошарку, сталого у своїх уподобаннях.

Те, що нові партії, навіть з'єднавши зусилля, прогнали битву за виборчий закон, -- чергове свідчення їхньої кволости і необхідності зміни політичної системи України -- із сучасної атомізованої до дво- чи

триполюсної за європейським взірцем. Утім, такий процес об'єктивний. Принаймні у новій Верховній Раді з самого початку її роботи почнеться пошук партнерів для коаліції відповідальної більшості та опозиційного блоку. Якщо фінансові групи визначаться із своїм політичним лобі, а наступний виборчий закон запровадить змішану виборчу систему, через чотири роки матимемо кілька сильних партій, здатних впливати на політичну ситуацію в Україні. Швидше за все одна з них сконсолідується навколо соцпартії та інших лівих і матиме соціал-демократичне рожеве забарвлення, інша -- навколо націонал-демократів, передусім УРП з її консервативною ідеологією.

Розуміння того, що вибори будуть важкими, примусило демократичні організації від ПДВУ до КУН прийняти ідею "постійно діючої наради політичних партій" на чолі з Левком Лук'яненком, але вважати цю нараду початком творення сили, здатної відіграти роль одного з політичних полюсів, не варто. По-перше, цю коаліцію розірвуть ідейні протиріччя та неможливість порозуміння щодо єдиної кандидатури в усіх округах. По-друге, названа коаліція не витримає випробування президентськими виборами; і Лук'яненко, і Чорновіл достатньо відверто демонструють свій інтерес до першої посади в державі. А зміна політичного життя в Україні передбачає зміну дійових осіб на її політичній арені.

Володимир ЧЕМЕРИС
(УНІАН)

LOT
пропонує єдине
безпосереднє сполучення
Монреал -- Варшава. Відліт
з Мірабел кожної п'ятниці.
Пропонуємо також сполучення
до Львова, Києва і до
більшості європейських
столиць. Сердечно
запрошуємо.

За ближчими інформаціями телефонувати
в Монреалі: (514) 844-2674 в Торонто: (416) 236-4242
Fax: (514) 844-7339 Fax: (416) 236-0433

POLISH AIRLINES

LOT

2000 Peel St.
Suite 680
Montreal, Que. H3A 2W5

Д-р Олександр Костирко
приймає в Скарборо і Торонто

Dr. Alexandre Kostirko
Family Dentistry

3000 Lawrence Ave. East
Suite 3306, Building B
Scarborough, Ont. M1P 2V2
Tel. 438-6747

2 Jane Street, Suite 505
Toronto, Ontario
M6S 4W3
Tel. 766-2853

PALADIN INSURANCE LTD.

Tel: 239-7392

ПАВЛО КОЛОДІЙ

Insurance Broker

Забезпечуємо: дома, апартаменти, котеджі,
автомобілі, торгові підприємства, каліцтво,
життя! Також групова асекурація!

90 Advance Road
Etobicoke, Ontario
M8Z 2S6
Fax: 239-9508

Полагоджуємо
медично-шпитальне
забезпечення для осіб,
що приїжджають до
Канади на відвідини!

ЧИ ДОВГО УКРАЇНІ БУТИ ПОМИЙНИЦЕЮ ВСІЄЇ ЄВРОПИ?

Стаття Петра Коломійця під назвою "Фальсифікат: чи довго Україні бути помийницею всієї Європи?" була надрукована в журналі "Україна", № 18 за 1993 рік. В ній іде мова про насичення ринків України зіпсованими, недоброякісними продуктами, яких не вдалося збути на ринках Західної та Центральної Європи. Складається враження, що суверенна Україна перетворюється на всеєвропейську чи й на всесвітню помийницю.

Пропонуємо читачам статтю в дещо скороченому вигляді.

Вісімнадцятитонний контейнер із соками, нектарами, горіховим маслом, консервованими фруктами та юшками прибув до Києва. Коли експерти Торгово-промислової палати України відкрили його, звіди на всібіч метнулися пацюки (щурі). Зауважмо, що продукти ці аж ніяк не дарувалися столиці України як гуманітарна допомога. Угода була підписана між українською фірмою "Київ-Іст-Вест" ЛТД та американською "Беніан Корпорейшин". Перерахували навіть передоплату -- 16 тисяч доларів. І ось такий казус!

В акті, укладеному експертами, значиться: "Деякі картонні упаковки пошкоджені пацюками, частина продуктів висипалась у ящики. В ящиках містяться гнізда пацюків. Дитяче харчування в склябанках із задавненим терміном реалізації. Полімерні пляшки з рослинною олією пошкоджені гризунами, частина рідини витекла...".

Випадок цей викликає силу-силенну роздумів. По-перше, якого дідька треба було закуповувати за океаном... консервовані фрукти та олію. І це в той час, коли гине чи не половина зібраного в садках урожаю, а набагато дешевші джеми, повидла, соки вітчизняного виробництва інші бізнесмени скуповують і продають за кордон майже за безцінь...

Факти, які я тут наводив, взяті з інформаційних досє відділу зв'язків із громадськістю Державного комітету у справах захисту прав споживачів.

Ну хіба ж це не знущання з наших співвітчизників? За певний відрізок часу підрозділи Державного комітету у справах захисту прав споживачів провели 10832 перевірки, обстеження й експертизи якості народного споживання, дотримання правил торгівлі й надання платних послуг населенню. Загальна картина невтішна. Ми тут не ведемо мову про обмірювання, обважування, обраховування. То старі наші болячки.

Та й покупець тут важить лише своїм гаманцем. Гірше те, що майже дві третини всіх перевірок завершилися бракуванням товарів.

Найбільше хвилює експертів наші фальсифікати, які, здається, от-от заповнять наші торговельні прилавки.

Джинси з престижним ярликом, які після першого прання перетворюються на ганчірку... Жіноча білизна, що розповідається на тілі через тиждень но-

сіння... Імпортні сигарети з тютюном, просякнутим цвіллю... Пластикові балони із фруктовими напоями, де прямо -- такі неймовірно високий вміст карцерогенних речовин... І все це за цінами, від яких очі лізуть на лоба. А на додачу -- жіноча перука, після якої випадають і рештки волосся.

Каву, сотні й тисячі тонн якої продала в мережу роздрібної торгівлі, одна досить солідна фірма, у далекій Бразилії використовують на угноєння землі. А ми пили й дивувалися, чому немає духмяної пінки. Німецький сурогат "старе золото" теж продавався як повноцінна, мелена, готова до вжитку кави. Й останній скандал: кави "королівська", яку так завзято рекламували на телебаченні, теж виявилась елементарним сурогатом.

Серед промислових товарів найбільше підробок взуття. Найулюбленіший об'єкт -- кросівки (running shoes).

Небезпечні для вживання також вина "Слов'янське", портвейни "Кримський" та "Таврида".

...Впродовж двох місяців перевірено 580 торговельних підприємств різних комерційних структур. У 440 виявлено грубі порушення. Продають без сертифікатів каву, кондвироби, консерви, безалкогольні та спиртні напої, інші товари, термін придатності яких давно минув...

Марно читати мораль новітнім комерсантами. Чому це вони повинні бути чеснішими, ніж їхні колеги у державно-комерціалізованому секторі.

Закупівля товарів, фактично вже не придатних для вживання, в якоїсь посередницької фірми за мінімальними цінами дає миттєвий фінансовий успіх. А гроші не пахнуть... Це знали ще стародавні римляни...

Інша річ, що держава має створити таку систему відносин між виробниками, продавцями та споживачами, за якої вигідно бути чесним.

На Заході права споживачів захищені сотнями законів. У нас -- один закон "Про захист прав споживачів" ледь окреслює загальні контури вкрай важливої проблеми. Додаймо до цього вічні дефіцити, які допікають до печінок. А структури, які мають стояти на захисті прав споживачів, малочисленні, технічно не оснащені й не мають достатніх владних повноважень... ■

ARKA LTD. УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панамы, образи, вишивані блюзки, кераміка, платівки та касетки, друкарські машинки, обручки й заручинові перстені, різдвяні та великодні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West, Toronto, Ont.
Tel.: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

ЗАБУТІ УКРАЇНЦІ ПРИДНІСТРОВ'Я

Канаду недавно відвідав голова Співки Українців Придністров'я, член Ради товариства "Україна", член Української Всесвітньої Координаційної Ради Олександр Бут. Він дав редакторові "Українсько-канадського Вісника" широке інтерв'ю і з його цікавішими думками знайомимо наших читачів.

-- Всі попередні роки якось промовчувалося, що у Придністров'ї живе близько 300 тисяч українців. Кривавий конфлікт дев'ятдесятих років на кордоні України і Молдови привернув увагу громадськості, але насправді люди не знають, що відбулося і чому. Ви, як учасник тих подій, можете розповісти правду про війну?

-- Ніхто в світі не замислювався над тим, що найбільше українців після другої світової війни загинуло у Придністров'ї у 1992 році...

У мене душа болить: якщо в якійсь країні образять американця, на його захист стає Америка, якщо образять єврея, за нього встає весь Ізраїль, а якщо убивають українців, мовчать усі і це називають "невтручанням у внутрішні справи".

Коли відбулася Бендерівська (місто у Молдові) трагедія, то Росія виступила за росіян, Болгарія -- за болгар, Ізраїль прислав 50 автобусів і вивезли євреїв, і лише Україна нічого не сказала і не зробила на захист українців. До 60-и тисяч біженців тікали із Придністров'я від несправедливості, смерті, вони йшли пішки, їхали вантажними вагонами. Їх прийняли прості люди і за це їм низький уклін. А офіційні кола України мовчали.

Я, як голова Співки українців, звертався до різних організацій, в тому числі і до СКВУ (Світового конгресу вільних українців), але всі зробили вигляд, що ця справа їх не стосується. Треба ж було заявити одне: не вбивайте людей!...

-- Яку роллю відіграє Співка українців Придністров'я?

-- Співка українців на сьогоднішній день об'єднує 7 організацій.

Основним завданням ми ставимо відродження національної свідомості і в цьому руслі працюємо. Провели перше свято української культури, конкурс бардів України, свято української книги, запрошуємо митців з України. Встановили контакти з українцями Польщі, Литви, Латвії, Естонії, а тепер уже і з українцями Канади. Відкрили українські школи, або найменні українські класи. Ми маємо великі труднощі, не вистає фахівців, підручників, сучасної ділової техніки, але працюємо активно. Ніде нічого ми не просимо, звертаю вашу увагу на цьому, ми готові купити за державний кошт, тільки допоможіть, де.

-- Чи думає Співка українців Придністров'я вступити в Світовий Конгрес Українців?

-- На Всесвітньому форумі українців у 1992 році, у Києві я звернувся до керівництва СКВУ прийняти нашу організацію як їхнього члена. Ми надіялися, що

ця впливова, на наш погляд, організація глибше і більш детально розбереться у конфлікті, в якому опинилися їх брати і сестри, і зробить своє заключення. Нехай би спостерігачі від СКВУ приїхали, зустрілися з людьми, розібралися, проаналізували і зробили б свій висновок. Чи то комуністи відстоюють свої позиції, чи сепаратисти засіли у Придністров'ї, чи це піднялися люди за свою свободу, за батьківські землі і вони потребують громадської підтримки у світі? Ось чому ми звернулися до СКВУ. Я дуже здивований мовчанкою СКВУ на наше прохання.

Український РУХ проявляв цікавий інтерес. РУХ України допоміг нам тим, що прийняв ухвалу про звільнення українців, що попали в полон, ухвалу про підтримку крайових організацій РУХ-у в наших містах і районах. Рухівці приїздили на наш з'їзд. Придністров'я відвідав пан В. Чорновіл -- голова РУХ-у. Але його помилкою було те, що він крім пам'ятника Леніну нічого не побачив. В. Чорновіл заявив, що у Придністров'ї зібралися прокомуністи, проросіяни, на що я особисто йому відповів: "Ми з пам'ятниками не воюємо..." На мою думку, знесення пам'ятників і встановлення нових, перейменування вулиць і тому подібне -- це не першочергове завдання у наш час...

-- На форумі українців була створена Українська Всесвітня Координаційна Рада і ви, Олександр, є її членом. Яка роль УВКР в житті Придністров'я?

-- Я вам скажу відверто, коли створювалася УВКР, ми, українці бувшого Союзу, бачили в майбутньому цю організацію всесвітньою, монолітною, на рівні ЮНЕСКО, впливовою, авторитетною, щоб в апараті цього органу працювали люди, які б володіли обстановкою і швидко реагували на події. На жаль, як член УВКР, я можу сказати, що це залишилося мрією. Ця організація померла, ще не народившись. І мені дуже прикро. Я, як член Ради, навіть не знаю, що там робиться. Який план роботи, я не знаю, я не бачив ніяких документів, члени не мають ніяких повноважень, а головне, що УВКР не має ніякого впливу. Я дуже розчарований. А може це якась диверсія? Членами УВКР обрали на Всесвітньому форумі всього 44 особи на весь світ, а тепер Рада обросла новими членами. Це якась несерйозна гра...

Думаю, треба скликати новий форум і ставити питання про УВКР, як про організацію, що не існує.

-- Щоб ви сказали на закінчення перебування у Канаді?

-- Я з задоволенням відвідав Канаду -- цю чудову, високорозвинуту, дуже чисту країну. Мене радує, що тут люди знають, що їм треба робити.

Все досягається величезною працею, чіткими законами... В цьому я вбачаю приклад для нас. А понад усе я вражений багатокультурністю країни. Досвід Канади, впевнений, згодиться для всіх країн... ■

ЗАКЛИКАЮ ДО ТОЧНОСТІ

(Відкритий лист головному редакторові часопису "Нові дні" панові Мар'янові Дальному.)

Високошановний пане редакторе!

У листопадовому числі Вашого журналу надруковано статтю Данила Кулиняка "Рятівники честі". Я повинен висловитися на цю ж тему не тільки тому, що мене запрошує до цього автор статті ("Більше про цю справу міг би розповісти Михайло Слабошпицький, який теж дружив з Володею до арешту (Володя деколи і ночував у нього) і теж був свідком в його справі на суді..." Повинен висловитися і тому, що факти моєї біографії Данило Кулиняк подає дуже неточно (хочеться вірити, зроблено це несвідомо), що створює небажаний підтекст і кидає тінь на моє ім'я.

Але спершу про моє знайомство й стосунки з Володимиром Рокецьким. Ми познайомилися восени 1971 року в Івана Гончара, де, як правило, знайомилася українська молодь. Дім-музей Івана Макаровича був справжнім національним духовним храмом, і молодь часто була там. Володя не просто ночував у мене, а жив упродовж кількох місяців узимку з 1971-го на 1972-ий після його виключення з університету. Щоправда, квартира то була не моя, а я сам наймав її у старій єврейки Ірини Туллер. Ми справді здружилися і разом ділили спільні злигоди, буквально на двох ділячи шмат хліба, оскільки моєї невеликої зарплатні в газеті "Молода гвардія", де я був літературним працівником, вистачало лише на наймінімальніші потреби. Інколи Володя щось трохи підробляв на якомусь київському заводіку, і це трохи полегшувало наш побут.

У нас часто були вечірні розмови про русифікацію, про соціальні несправедливості, а також про колоніальне становище України в складі Радянського Союзу. Тут між нами не було розходжень. Розходження були в питаннях про Степана Бандеру та його сподвижників і однодумців. Тоді я перебував у полоні радянського міфу про бандерівців -- буцімто послідовних фашистських поплічників. Родом я не з земель Західної України, а з Черкащини, народився 1946 року; на той час не міг нізвідки знати подробиць визвольних змагань нашого народу цього періоду, а вся тодішня література, видана в Радянській Україні, змальовувала цих людей у відповідному зловісному ореолі. Тому я повторював Володі: тактика й стратегія боротьби бандерівців -- мені чужі. В цьому розумінні я був жертвою радянської пропаганди. Забігаючи наперед, скажу, що саме ці суперечки і врятували мене пізніше від арешту. Справа в тому, що Володя вів щоденник (це з'ясувалося під час слідства й на суді). Він писав там про свої розмови й дискусії з багатьма людьми і докладно розповів про те, що я не можу чи не хочу зрозуміти ідеології Степана Бандери. Ці місця зі щоденника зачитував мені під час слідства згадуваний слідчий Цімох. До речі, саме Володин щоденник -- завдяки названим у ньому ім-

енам -- забезпечив на процесі кілька десятків людей, які проходили в ролі свідків.

Свідчив я на суді те, що Володя справді жив у мене, що він справді виступав біля пам'ятника Шевченкові (там ми були з ним разом, заперечувати це було безглуздо), а також те, що часто вдвох бували в Івана Гончара, де ніколи не відбувалося нічого протизаконного. А ще свідчив, що Володимир Рокецький -- совісна й порядна людина, не здатна ні на який злочин. Звичайно, мені погрожували, слідчий страхав звільнити мене з роботи в редакції молодіжної газети. Але оскільки в мене не було знайдено жодного самвидавівського паперу, оскільки я на той час справді не був знайомий з жодним дисидентом, отож мав біографію ще не "зіпсовану", то ніякі репресії мене не торкнулися. Зрештою, нічого такого, за винятком однієї не закінченої статті, яку писав Володя, не було знайдено й у нього. Здається, йому при обшуку було підкинута пістолет, що й став основою звинувачення. (На час обшуку й арешту він жив уже не в мене, а в робітничому гуртожитку; я про це тільки чув під час слідства.) Звичайно, про цей момент може найточніше оповісти він сам, оскільки мене, цілком природно, не знайомили з матеріалами слідства. Я знаю про те лише з кількох випадкових фраз слідчого та реплік людей у кімнаті, з якої нас викликали на суд. Кожного заводили до приміщення, де відбувався суд, аби він повторив те, що записано в протоколі його допиту. Ми навіть не мали змоги чути того, хто про що свідчив. Не допустили нас і на зачитання вироку. Про все це, як виявилось, я знаю набагато менше за Данила Кулиняка.

Після суду над Володимиром Рокецьким ми з Кулиняком кілька разів говорили про відомі нам епізоди з нього. Я висловив припущення, що він, відмовившись від адвоката, ускладнив справу свого захисту. Говорив також, що дуже необачно з його боку було вести щоденник. Адже щоденник використали в звинуваченнях проти Володимира. Дивно тільки мені читати в статті Кулиняка фразу: "Я ж на суд не потрапив, оскільки його дату і місце тримали в таємниці..." Повторюю, на суд приконвоювали всіх, чие прізвище хоч один раз згадувалося в справі (а там же фігурував вірш Кулиняка, який він записав у блокнот Рокецького). Це при відповідній інтерпретації також може створити багатозначний підтекст.

Тепер -- про факти моєї біографії після суду над Володимиром Рокецьким в інтерпретації автора статті. "...Михайло Слабошпицький незабаром після суду над другом вступив до КПРС, одержав квартиру в Києві, став зав. відділом критики "Літературної України", членом Спілки письменників..." Суд відбувся навесні 1972 року. 1976-го я був прийнятий на роботу в "Літературній Україні" тимчасово виконуючим обов'язки зав. відділу критики і весь час -- аж до мого

звільнення звітти у 1983-му -- був тимчасово виконуючим обов'язки завідувача відділу. Завідувачем мене так і не затверджували, оскільки на те була чиясь вказівка згори. 1978-го я вступив до КПРС, як це змушена була робити переважна більшість письменників. Ми й складали невеликий загін націонал-комуністів в Україні. Сьогодні можна по-різному на те дивитися, по-різному те оцінювати. Але найрозумнішим мені видається погляд на комуністів і комсомольців Івана Багряного, який стверджував, що серед них є люди, котрим дорога національна ідея і вони боротимуться за неї. А ось щодо моєї квартири (от, мовляв, плата Слабошпицькому), то це вже взагалі "від лукавого". Ордер на квартиру, надану мені Спілкою письменників України, датується червнем 1982 (!) року. Від пам'ятного 1972-го при розподілі квартир мене чомусь уперто обминали (досить сказати, що я не мав у Києві житла від 1967-го по 1982-ий). Чи ж не тому, що я мав причетність до справи Володимира Рокецького?

Одним із керівників Спілки письменників України -- секретарем правління її Київської організації і членом президії Ради Спілки -- мене обрано аж навесні 1991 року, коли письменники України проголосували на її з'їзді за вихід нашої Спілки зі складу Спілки письменників СРСР.

Товаришами з Данилом Кулиняком, як це він стверджує у статті, ми не були. Одна з причин тому -- глибоко різні естетичні уподобання й погляди на літературу. Тут ми -- цілковиті антиподи. Мені набагато ближчі "київська школа" поетів: В. Голобородько, М. Воробйов, С. Вишенський, М. Григорів, В. Кордун, а також генерація "сімдесятників": І. Малкович, В. Герасим'юк, І. Римарук, О. Забужко, О. Палхювська, Є. Пашковський, Б. Жолдак. Я намагався постійно підтримувати їх у своїх статтях та оглядах і неоднораз декларував, що мені чужі рецитації на штиб Данила Кулиняка -- суто поетичних відкриттів у них, на моє переконання, мало. Можливо, саме відсутність доброзичливості в оцінці його творів з мого боку й спричинила недоброзичливість з боку Данила Кулиняка при згадці мого імені. Чи, може, його просто підвела пам'ять. (Хочеться вірити в друге.)

Загалом поділяю патос цієї статті у Вашому журналі. Але закликаю до точності у висвітленні фактів і обережності, вираженості в творенні гіпотез.

Глибоко вдячний Вам, пане редакторе, за надану мені можливість висловитися і внести ці уточнення, без яких згадуваний у статті Д. Кулиняка епізод звучить однозначно і може викликати в читача висновки, що кидають тінь на моє ім'я.

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ

м. Київ

20 січня 1994 р.

ЧИ ВИ ВІДНОВИЛИ ПЕРЕДПЛАТУ?

ЯКБИ Ж ЗНАТТЯ?

В січневому числі "Нових Днів", та й у іншій пресі, прочитав допис письменника Володимира Барагури "Чи доцільно передчасно передавати архівну документацію в Україну?" в якому він згадує за перенесення в Україну видань з діаспори, за архіви, за амбасади та інші речі. І мені прийшла на думку гумореска Остапа Вишні під назвою "Чухраїнці". Ту гумореску він почав так: "Чухраїнці, як ми знаємо, це дивацький народ, що жив у чедернацькій країні "Чукрен". Країна "Чукрен" була по той бік Атлантиди. Назва -- "чухраїнці" (і це ми вже знаємо), постала від того, що нарід той завжди чухався". Риси того народу, цебто нас, українців, подав Остап Вишня в гуморесці в п'ятьох пунктах. Ось вони: "Якби ж знаття? Забув. Спізнився. Якось то воно буде. Я так і знав!" Думки, що висловив Вол. Барагура є думками багатьох українців в діаспорі.

Як Верховна Рада України проголосила, що в Україні треба провести референдум, хай народ України, скаже своє слово чи Україна хоче бути незалежною -- перелякалися і тут і там. А який вислід? Ті особи, що ніколи не підтримували, а ще більше того, поборювали УНРаду та Державний Центр УНР, тепер турбуються, що не треба було ще передавати уповноваження урядові України. Бо ж хтозна що ще буде? Якби ж знаття? Боялися, що Верховна Рада України передасть ядерну зброю Україні Росії без ніяких гарантій. А депутати, не дивлячись на те, що Америка та інші західні держави тиснуть всіма силами щоб обеззброїти Україну -- свій розум мають. Постановили не поспішати і без гарантій та компенсації не передавати. Тільки в міру отримання допомоги від Заходу та компенсації від Росії будуть передавати й унешкідлювати ту зброю.

Бібліотеки й музеї та архіви України не є гірші від наших діаспорних. Ми не маємо тут документів подібних до Переяславських, та й тепер вже не сімнадцяте століття, можна зробити копії, й немає потреби боятися, що хтось там в Україні їх знищить. Треба більше боятися, що як ми в скорому часі не впорядкуємо їх та не перешлемо в належні місця в Україні, то наші діти чи наші опікуни все те по нашім смерті викинуть. Ані ми, ані наші діти, за малими виїмками, не поїдемо жити в Україні. Україна потрібна насамперед українцям в Україні! І вони її мають будувати для себе такою, як вони хотять, а ми з діаспори можемо лише їм допомагати. В Україні багато також так думають, як Вол. Барагура. В багатьох на думці слова Вишні "Якби ж знаття?" Тому вони до цього часу не позміняли назви вулиць, які називаються іменами тих осіб, що їх розпинали, розкуркулювали, морили голодом і холодом, засилали на Сибір та в тюрми. На поштових штемплях і далі, після понад двох років незалежності України, назви міст російською мовою, побіч яких і далі "красується" УРСР чи СРСР і п'ятикутна зірка. По містах і селах і далі стоять пам'ятники божкам комунізму, бо хто знає, як воно ще буде? Була українізація, був НЕП --

ПОЧАЇВ

а які наслідки? Може ще вернеться Союз (бо ж за Брежньова й ковбаси було подостатку й горілки не бракувало), а тоді по головці не поглядять. Тому й школи не радо переходять на мову державну, українську, бо ж якби знаття, що Україна втримається? Звичайно, багато речей, що діються в Україні нам не подобається. Забагато там партій, кожний відомий діяч хоче мати свою партію, бо лише він "знає правдивий і вірний шлях для закріплення самостійності". Забагато критиків, крикунів, балакунів, а замало працівників. Забагато претендентів до Верховної Ради, кандидатів на президента України, а не думають чи вони мають на те розум, такт і потрібні кваліфікації. Не кращі справи й у церковному житті України. Наші ієрархи замість проповідувати християнську любов, і бути прикладом, розсварюють народ, не знаходять спільної мови. А цим компромітують себе, народ і Церкву. Церква має служити насамперед українському народові, а не роздрібнювати, розсварювати його! Нам непотрібно йти з чолобиттям ні до Риму, ні до Константинополя! Як ми будемо об'єднані, сильні, дружні, вони самі до нас прийдуть з проханням належати до них! Що допоможе пересічному віруючому чи нас визнає грек, який вже нас раз продав за золото? Діаспора, й відповідальні люди в Україні, мають робити тиск на ієрархів, амбітних претендентів на президента, депутатів, патріархів, єпископів опам'ятатися й не бути гробокопателями української держави! Нам не треба чекати з моря погоди. Треба спільно творити погоду сприятливу нам, щоб сонце української правди, врешті, засяяло й над Україною!

Олексій КОНОВАЛ

КНИЖКИ ДО НАБУТТЯ

Старанням Фондації ім. Ів. Багряного вийшло друком локсусове видання "Тигролови" Івана Багряного. Ціна з персилкою -- 11 амер. доларів. Також можна набути й інші твори Ів. Багряного та інших авторів: "Спогади" -- ген. П. Григоренка, "Вальдшнепи" -- М. Хвилюго, "Український голокост" (голод 1933 р.) в м'якій та твердій оправах англійською мовою -- Василя Гришка та інші.

Замовлення шліть на адресу Фондації. ■

ЗДОРОВИЙ І СМАЧНИЙ ХЛІБ

та інші печива випікає
Українська пекарня

THE **future** BAKERY
& CAFE

власниками якої є Родина Вжесневських

-- можна набути також різні українські страви
у наших каварнях

739 Queen St. W., Toronto, Ont., Tel.	368-4235
St. Lawrence Mkt.	366-7259
483 Bloor St. W.	922-5875
2199 Bloor St. W.	769-5020
M-C Dairy, 212 Mavety	766-6711

Коли гарної погожої днини поглянути з вершини Кременецької Замкової гори, то ген на обрії -- на відстані в 20 кілометрів -- побачиш обриси чудового монастирського комплексу. Це -- Почаїв. Нині -- містечко районного підпорядкування з населенням понад десять тисяч жителів у складі Кременецького району.

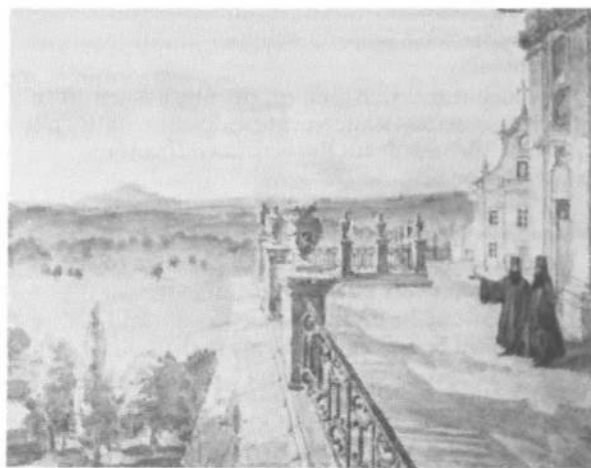
Дорога із Кременця до Почаєва в'юниться уздовж мальовничих Кременецьких гір, що ланцюгом витягнулися ліворуч від траси. Праворуч -- скільки бачить око -- стелиться рівнина Малого Полісся. І лишень одна-однісінька гора Божа (назва пов'язана з іменем ватажка слов'янського племені антів) самотньо височить на цій рівнині. Переїжджаємо річку Ікву, оспівану Т. Шевченком та Ю. Словацьким, а за селом Дунаїв піднімаємося на узвишшя Гологори. І ось перед нами виринає ансамбль Почаївської лаври, що на стрімкій скелі висотою до сімдесяти метрів. Унизу -- місто.

Почаїв... Чим же приваблює він сотні й тисячі мандрівників -- людей різних переконань й уподобань?

Перші поселенці знайшли собі тут осідок ще за доби неоліту. Про це розповідають археологічні пам'ятки -- різноманітні крем'яні знаряддя. Згодом за часів Давньої Русі, тутешні люди заснували городище. Проте в писемних пам'ятках згадується Почаїв лише 1450 року. На той час він підпорядковувався володарям замку. Наступну згадку про Почаїв надібуємо вже під 1527 роком, коли польський король Сигізмунд I надав його панам Гойським.

Звідки ж походить назва міста -- Почаїв?

Перша версія. Нібито під час навали орд Батия на Русь ченці з Києва, гнані завойовниками, пішли на захід. Віднайшли на горі печери, де й поселилися, назвавши осідок Почаєвом від річки Почайна, що тоді була притокою Дніпра.

Копія картини намальованої Т.Г. Шевченком під час перебування його в Почаївській лаврі.

Друга. Назва Почаїв будім пов'язана з появою пресвятої Діви -- Поча-Діва, котра почала творити "святі чудеса" на горі. І від слова Поча-Діва в результаті випадання "д" та "а" утворилася назва "Почаїв".

Нарешті, третя. "Почаїв" з'явилося тому, що оселя людська сформувалася на болотистій, непрохідній місцевості і від слова "поча", що означає болотиста місцина, пішла назва міста. Очевидно, остаточна думка щодо походження назви -- за лінгвістами.

З історією Почаєва нерозривно пов'язана й історія самого монастиря.

Почаївський православний чоловічий монастир засновано у середині XVI століття. Анна Гойська, яка успадкувала не тільки Почаїв, а й кілька навколишніх сіл, подарувала монастиреві десять волок (понад 200 гектарів) орної землі, ліс, сіножаті. Будівництво кам'яної церкви завершилося 1579 року. Селяни, приписані до монастиря, змушені були виконувати найрізноманітніші феодалні повинності на користь монастиря як кріпаки. За невиконання панщини їх прилюдно били на площі.

XVII століття монастир розбудовується. Тоді він мав не тільки культове призначення, а й відігравав значну роль як оборонна споруда. Окрім церкви, келій та інших приміщень культу, тут було вимурувано кам'яні стіни навколо монастиря з вежами та

бійницями. Три дні 20-22 липня 1675 року турки й татари стояли під стінами монастиря, але не здобули його. Цій битві присвячена пісня "Ой зійшла зоря вечорова" в обробці Миколи Леонтовича. Пісню постійно виконує Українська чоловіча хорова капела імені Левка Ревуцького. А у лівому нефі Успенського собору -- велике панно, що відображає оборону Почаєва.

За влади Польщі монастирем більш як сто літ володіли василіяни-уніати. Значно зросли тоді монастирські маєтки, виникли численні майстерні для виготовлення ікон, свічок. Заклад настільки збагатів, що давав позику під проценти, брав під заклад панські маєтки. Дослідник магнатського господарства Волині О.І. Баранович наводить дані: земельна рента у господарствах Почаївського ключа становила 4,5 тисячі злотих -- дуже велику на той час суму.

Певне місце в історії Почаєва посідає діяльність друкарні. Її заснував відомий просвітитель і друкар Кирило Ставровецький-Транквіліон, видавши "Зерцало богословії", в якому, крім теологічних догм, подав деякі відомості з природничих наук, пояснив окремі явища природи. Свою постійну діяльність друкарня розпочала лише в 30-х роках XVIII століття. Вона функціонувала аж до 1916 року. Тут було видано 402 назви книг. Це -- стародруки церковнослов'янською, українською, російською, польською та латинською мовами. Видавалися книги не тільки богослужбові (Біблія, Євангеліє, Тріодь, Мінея), а й художня література, підручники. Чотири рази тут друкували Букварі, один -- Граматику. Почаївські видання мають чудові мистецькі оздобы, прикрашені гравюрами Й. Гочемського, А. Гочемського та інших мистців. У тутешній друкарні вперше застосовано курсив, а значна кількість книг видана українською літературною мовою, наближеною до розмовної. На жаль, і досі немає меморіальної дошки, яка б увічнювала діяльність Почаївської друкарні, хоча її приміщення, збереглося.

На кінець XVIII століття припадає значне розширення монастиря. На горі формується серцевина чудового ансамблю, центром якого стає Успенський собор -- головний храм лаври. Цей собор споруджено за проектом відомого зодчого Готфріда Гофмана. Могутній, із золотими банями храм (висота 56 метрів) сяє на тлі блакитного неба, мов казкове створіння. Ось як характеризує собор знавець давньої української архітектури Г.Н. Логвин: "В інтер'єрі храму поєднані глибинне розкриття внутрішнього простору з висотними. Ритмічний рух у глибину, досягши підбанного простору, немов у коротенькій задумі, зупиняється, а потім стрімко підноситься в гранях хрещатих опорних стовпів і пілястр бані, щоб згаснути в його zenіті. Походжаючи собором, немов почуваєшся у своєрідному палаці, де поєднані численні переходи, лоджії, балкони, а в бічних нефах, в кожному ярусі хорів для просторового об'єднання в стелі зроблені круглі отвори, крізь які видно всі три яруси. Тому гра ліній, контрасти світла й тіні, перетин площин, несподівані

Для всіх українців і їхніх родин
у скорботний час місце Вічного покою.

ST. VOLODYMYR
UKRAINIAN CEMETERY

УКРАЇНСЬКИЙ ЦВИНТАР
СВ. ВОЛОДИМИРА

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносним міністерством Провінції Онтаріо через т.зв. "Вічний Фонд Українського Цвинтаря Св. Володимира"!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефону:

Години -- 9:30 до 4:30 БЮРО -- 827-1647

АНДРІЙ ЛАТИШКО -- адміністратор

ракурси увесь час змінюються, створюючи дивовижне враження краси і величі".

Спорудженням Успенського собору та келій опікувався український зодчий Ксаверій Кульчицький та брати-поляки Матвій і Петро Полійовські. Тоді ж збудували й трапезну у стилі барокко. Інтер'єр собору вже XIX століття розписували талановитий український мистець Лука Долинський та лаврські майстри.

XIX століття на території монастиря виникає ще ряд споруд. Це архіерейський будинок, Надбрамний корпус, дзвіниця, всі -- у стилі класицизму. Особливо вражає дзвіниця висотою 65 метрів, третя за величиною в Україні після дзвіниць Києво-Печерського монастиря та Софійського собору. Дзвіниця п'яти-ярусна, з курантами та дзвоном вагою 720 пудів.

А пізніше за проектом архітектора О.В. Щусева споруджено ще одну чудову пам'ятку -- Троїцький собор. Від центральної алеї до храму ведуть широкі сходи. Собор звели у давньоруському стилі, з трьома нефами, вежею. Південний портал прикрасили мозаїчними панно за ескізами художника М.К. Реріха.

Чимало видатних людей побувало різного часу в Почаєві. Його відвідали Феофан Прокопович, коли повертався із закордонних мандрів, Василь Григорович-Барський та Григорій Сковорода.

Восени 1846 року в Почаїв приїздив Т.Г. Шевченко. За завданням Київської археографічної комісії він написав чотири акварелі з видами Почаєва ("Почаївська лавра з півдня", "Внутрішній вид Успенського собору", "Вид з тераси Почаївської лаври на околиці", "Почаївська лавра зі сходу"), а також два ескізи. Крім малюнків, він записав тут три пісні ("Ой у саду, саду гуляла кокошка", "Гиля-гиля, селезень", "Ой випила, вихилила"). Зібравши місцеві факти про гайдамацькі повстання, написав повість "Варнак" та однойменну поему. Про Почаїв поет згадує також у поемі "Невольник".

Подорожуючи Волинню, трохи раніше Почаїв відвідав відомий історик і письменник Микола Костомаров. Про це згадує в "Автобіографії" та споминах, опублікованих в журналі "Киевская старина".

Побував тут видатний громадський діяч, учений Михайло Драгоманов.

Почаїв подарував українському образотворчому мистецтву двох відомих художників -- І.Ф. Хворостецького та О.Я. Шатківського. Незабаром гостинно відчинить двері для відвідувачів музей І.Ф. Хворостецького. Ім'я ж О.Я. Шатківського, на жаль, залишається в тіні.

Чудове стародавнє місто нині розбудовується, впорядковується. Щороку сюди приїздить 70-80 тисяч туристів, екскурсантів. Водночас почаяни мають свої проблеми, невирішені справи. Скажімо, ще не всі пам'ятки минулого перебувають у належному стані. Якщо приміщення Лаври відреставровані, то цього не скажеш про будівлі, які належать міській Раді. У поганому стані Покровська церква 1643 року -- пам'ятка волинського дерев'яного зодчества. Закрили її майже 30 літ тому і залишили без господаря. Споруду конче потрібно врятувати. На-

щадки нам не простять, якщо вона завалиться. Зникла злочинно спалена Всесвятська церква -- прекрасний зразок пізнього барокко.

Потребує реставрації колишній архіерейський будинок, де нині розмістилася поліклініка. Дошка, встановлена на честь Т.Г. Шевченка має вельми непривабливий вигляд. А чому б у цьому будинку не організувати музей Т. Шевченка?

Досі немає меморіальних дошок або вулиць, названих на честь Г. Сковорди, М. Костомарова, М. Драгоманова, М. Коцюбинського, інших відомих діячів, які побували тут. І то також прикро.

*Гаврило ЧЕРНЯХІВСЬКИЙ,
краєзнавець*

ДО УВАГИ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ У АВСТРАЛІЇ

Просимо ще раз наших передплатників у Австралії не присилати нам чеків ані грошових переказів у австралійській валюті, бо видавництво має з цим багато клопоту, значні фінансові втрати.

Найкраще виставляти нам чеки або перекази на 30 амер. дол. або посилати річну передплату 40 австрал. доларів нашим представникам в Австралії.

Адміністратор "Нових Днів"

ATOMIC SERVICES:

- **ATOMIC FUEL LTD.** -- 24-годинна вчасна доставка і обслуга **tel. (416) 233-8134**
- **"PRODAN" - C.I.T.E. (EXPORT - IMPORT)**

Головне бюро:

29 Jutland Rd., Etobicoke, ON M8Z 2G6

Надійна і швидка доставка харчів, пачок, доларів, нових і вживаних авт в Україну.

**ІГОР ПРОКІПЧУК tel. (416) 252-3399
Fax (416) 503-4033**

Знижка для пенсіонерів.

arka shoes

- Великий вибір вигідного і модного взуття.
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.

-- ROMIKA -- SALAMANDER -- LA VALLE
-- GALLUS -- ORTHOPEDIC SHOES

ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede) **TONY HRUBI**
TORONTO, ONT. M6S 1N4 **(416) 763-1851**

МИСТЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

(43 стаття з серії про мистецтво)

Під час Другої світової війни, через культурні і політичні репресії велике число української інтелігенції, включаючи мистців, покинули свою вітчизну і рятуючи своє життя виїхали світ за очі шукати кращої долі.

Треба звернути увагу, що в той час на Україні мистець був високоспеціалізований професійний майстер. Бере багато часу і зусиль щоб дійти до майстерности у мистецтві, і звичайно, кожен, хто досягнув ступень мистця переважно починав свою кар'єру у ранньому віці. Щоб бути прийнятим у мистецьку школу, в більшості випадків треба скінчити середню освіту і здати вступний іспит до мист. школи, щоб доказати свої здібності, бо ці здібності не падають з неба, а досягаються тяжкою і настирливою працею. Мистецькі школи також, попри малювання, рисування, і т.д., вчать багато предметів, які загально розвивають людину та її чуйність. Ціль мистця є не тільки намалювати малюнок, але намалювати його так, щоб він спонукував глядача і публіку до самополіпшення, до роздумувань. Таке мистецтво нелегко створити, в мистця бере багато років праці над собою, щоб дійти до такого рівня. Дитина, бавлячись з фарбами або amator-дилетант, згідно з українською термінологією, ще не є мистець.

Як згадано, багато мистців у пошуку свободи залишили свою вітчизну, Україну, та подалися на Захід, головню у сорокових роках зупиняючися тимчасово в Австрії або Німеччині. Добрим прикладом може послужити й наша родина. Я докладніше зупинюся на моїй сестрі Оксані. Коли ми залишили Україну, вона була ще ученицею середньої школи, але з дуже добрим знанням мистецтва. Оксана зачала вчитися рисувати та малювати малою дитиною у тата, який був професійний артист маляр. Опісля вона ще брала лекції в інших учителів. Вона допомагала татові на багатьох проектах і здобула велике практичне знання основного викінчення малюнка. Після переїзду до Австрії працювала перше в майстерні, де виконувалися косметичні коробочки і скринки для листів, прикрашені різними побутовими українськими сценами. Вони були чисто утилітарного характеру, але викінчені по-мистецьки. Опісля вона вернулася до школи де студіювала один рік архітектуру і мистецтво, а ще через кілька років чисте мистецтво й історію мистецтва. Після переїзду до Канади у Монтреалі вона продовжувала студії і також працювала в різних студіях вітражів і текстильного мистецтва. В той же час вона розвивала себе як мистця. Після переїзду до Сполучених Штатів вона працює ілюстратором у комерційнім мистецтві і також про-

довжує працю у чистім мистецтві. Вона їздила на студійну туру Англії і Франції, ілюструвала кілька книжок, виконала кількості святочних карток і працює в інших проектах.

Цікаво порівняти її студії в різних країнах і розвиток її думки з життям і поглядами інших мистців, які не мали нагоди залишити свою країну і пізнали тільки один підхід до мистецтва. Якби вона залишалась в Україні, то вона мала можливість розвинути себе у мистця вищої класи. Певно, вона мала б багато більш творче життя через можливість направляти свою енергію до одної цілі, а саме -- творчості у мистецтві, замість праці у багатьох галузях прикладного мистецтва як вітражі, текстилі, і комерційне мистецтво, занадто розтягаючи свої здібності.

Алеж вона мусила працювати в багатьох галузях, і хоч була нагороджена на різних американських і всесвітніх виставах золотими преміями, призначення її як мистця могло б рухатися багато скоріше. Але це є ціна, яку платять за те, щоб бути емігрантами. Людина вчиться більше і працює тяжче, а визнання приходить поволіше, головню в США, де загальне знання мистецтва залишається дещо позаду.

Для багатьох трохи молодших українських мистців Оксанин життєпис є відображенням їх життя, але для старших мистців воно значно відрізняється. Вони переважно закінчили студії ще вдома і приїхали на американський континент повно розвиненими мистцями. вони привезли своє мистецтво і техніку, але в той же час і труднощі адаптуватися до нових обставин і мусили мучитися багато більше, щоб якось пристосуватися до своєї нової країни.

Незалежно від становища українського мистця емігранта, його треба розглядати як людину віддану своїй праці, своєму мистецтву. Він ніколи не зрадив себе, і якби люди навколо нього хоч трохи більше поцікавилися ним і його мистецтвом, то світ тільки скористав би від нього.

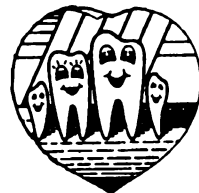
Щодо Оксани, то вона, так як і більшість мистців і мисткинь її покоління, працює більше ніж вже тут народжені мистці, але на жаль праця на еміграції не є синонімом успіху, почеси, ні слави.

Юрій МОШИНСЬКИЙ

ВІДОМА ДЕНТИСТИЧНА КЛІНІКА д-ра ЯРОСЛАВА ШУДРАКА

Дає якісну професійну обслугову.

**DR. J. SHUDRAK
AND ASSOCIATES**

1555 Bloor St. W.
(на захід від вул. Dundas)
TORONTO, ONTARIO
M6P 1A5

Приймає за телефонним
домовленням і в нагальних
випадках!

Тел. 532-3002

Вагомий внесок у валютний запас держави роблять добувники українського "сонячного каменю".

На мальовничих галявинах правічних дібров неподалік Клесова, що в Сарнінському районі, не так давно геологи виявили значні поклади бурштину. Два роки тому розробляти родовище заходилася фірма "Основа", але невдовзі коштів у неї забракло. Промисляли "поліське золото" і жителі навколишніх сіл, і заїжджі гастролери, які за безцінь збували його за кордон. "Дикий" промисел нерідко закінчувався трагічно: люди гинули під завалами у нашвидкуруч викопаних шурфах.

Нині за добування "сонячних камінців" узялося рівненське державне підприємство "Укрбурштин". А справа ця вигідна не тільки для області, а й для всієї держави. За грам чистого бурштину одна американська фірма платитиме нам 4-4,5 долара США. Гама кольорів українського бурштину значно багатша, ніж відомі аналоги з Приморського родовища і навіть із Сицилійського -- від молочно-білого і блідо-жовтого до темного, коричневого з червонистими вогниками. Валюта державі вкрай потрібна. А поклади багаті, вистачить і для українських красунь.

Незабаром у Рівному "Укрбурштин" відкриє свій відділ, тож у новому році всі бажаючі зможуть придбати вироби місцевих майстрів. Трохи згодом, десь у липні, відкриється фірмовий магазин і в Києві.

Не тільки у США є перспективи збуту "поліського золота", а й у Німеччині, Японії, Італії, Бельгії, Ізраїлі, навіть у В'єтнамі. Попит мають насамперед, калібровані вироби, а для того потрібне спеціальне обладнання. Пошукати його взялася німецька фірма "Альге".

Бурштин -- це не тільки гарні цянцки. Він дуже потрібний і недицині, і сільському господарству: бурштинова кислота -- незамінна при виготовленні препаратів для регулювання фізіологічних обмінних процесів, для відновлення тканин при хворобах серця, нирок, для регулювання нервових центрів. Вона відновлює сили при втомі, виводить з організму токсичні речовини, допомагає при анемії, хворобах щитовидної залози, радіоактивному забрудненні.

О. Григор'єв

МИТИ І ЛЕГЕНДИ СТАРОДАВНЬОЇ УКРАЇНИ

Нещодавно вийшла у світ книга Сергія Плачинди "Словник давньоукраїнської міфології". Вона допоможе ближче запізнатися з дохристиянською українською релігією, яку автор вважає праматір'ю всіх індоєвропейських мітологій.

Плачинда вважає, що ще з 35 року від Різдва Христового на Русі поряд існувало дві релігії: поганство і християнство. Біля ідолів ставили церкви, а люди вже у той час носили на шиї хрестики.

У словнику підкреслюється близькість і зрозумілість поганських богів, людям, їх нерозривний зв'язок. Особливу шану віддавали українці землеробству, тому кілька сонячних божеств займалися землею та врожаєм.

Цей словник видається вдруге. Вперше він був надрукований у спотвореному цензурою вигляді як додаток до книги Сергія Плачинди "Київські Фрески".

Хоча це видання далеко недосконале, але воно перше. Можливо, незабаром вийдуть нові, повніші мітологічні збірники.

Сторіччями ми захоплювалися грецькою та римською мітологіями, не знаючи про існування такої ж давньої української. ■

ДО ВИСТАВИ "РОСМЕРСГОЛЬМ"

З Києва ("Культура і життя", 19 лютого ц.р.) надійшла вістка, що Київський Театр ім. Франка виставив драму Ібсена "Росмерсгольм" (режисер Сергій Данченко). Це одна з найкращих драм цього відомого драматурга і на сценах українських театрів раніше не виставлялася. Бернард Шов, пишучи рецензію на виставу цієї драми, поставленої відомим французьким режисером Люньє По, коли той відвідав Лондон 1895 р., назвав її "найбільш захоплюючим твором Ібсена... В Італії роля головної героїні Ребекки стала однією з найкращих ролей відомої акторки Елеонори Дузе, а відомий англійський режисер Гордон Крег сказав, що "там є могутній відбиток невідомих сил, які концентруються в цьому місці. Ми постійно чули довгу тягучу ноту рога смерті"...

Драма "Росмерсгольм" розглядає широкі етичні проблеми, репрезентує боротьбу поміж давніми моральними традиціями і сучасною інтелектуальною емансипацією, поміж почуттєвою витонченою культурою і поганською інстинктивною силою. Ні одна з цих сил не тріумфує в фіналі, тому що сили життя сильніші від мрій дійових осіб, вони контролюють їх вчинки... Це Ібсен подає крізь двоє головних дійових осіб -- Йоганнеса Росмера та Ребекку Вест. 43-річний Росмер є сином аристократа, людиною глибокої культури і великої чутливості. 29-річна Ребекка не є того походження, що Росмер. Вона є наділена рисами емансипації, з сильною волею. Своєю майже гіпнотичною силою волі вона сприяє рішенням Росмера зірвати зі своїм консервативним середовищем і прилучитися до лібералізму з соціальними і політичними течіями, що набувають сили в сучасному суспільстві. Зміна поглядів Росмера не приводить його до кращого. Він переконується в його неспроможності змінити людство, втрачає віру в себе самого. Ребекка Вест, проповідуючи культ емансипації і вільної любови губить теж силу в свою активність, бо стає жертвою сліпого пристрасного чуття. Усвідомлення обох єднає їх, приводить до їх трагічної загибелі... Ібсен підійшов в цій драмі дуже глибоко до скритих тайників людської свідомості. Не свідомою волею, але розкриття поступово і невблаганно підсвідомих і несвідомих мотивів, що визначають фінальні дії трагічної долі Росмера та Ребекки...

Згадуваний раніш Гордон Крег в цій драмі Ібсена відчув "тягучу ноту рога смерті". Ібсен це підкреслив символом Білих Коней, тобто символом смерті, про яких час-від-часу нагадують дійові особи. Символіка цієї драми, в порівнянні до алегорії "Лялькового дому" Ібсена дійсно доведена до виняткового процесу удосконалення. Режисер, напевно, звертаючись до "Росмерсгольма" відчув вагомність її для висвітлення проблем сучасності в Україні. Як саме вирішив він, то не бачивши вистави судити неможливо. Але вистава цієї драми таки може бути актуальна сучасності... Перше. Тут говорилося, що конфлікт консервативних і ліберальних сил приводить обох до руїни. Білшовизм, взявшись до руйнування традицій (в тому

числі і національних) крайніми методами, позбавленими етнічних засад, сам пришов до руїни. В складеній ним руїні бракує проблем етики (без уваги на вік) людям, що прожили десятки років під омофором більшовизму... Друге. Варт тут звернутися до інших дійових осіб у драмі. Крайній консерватизм Доктора Кролля, це в сучасності крайній консерватизм "цементних голів", що ніяк не хочуть відступитися від укладених доктрин советського режиму... А поруч з ним Пітер Монтенсгаард, який нагадує численного сучасного обивателя, що знає лише як жити без жадних ідеалів. Третє. Ця драма цінна своєю глибинною психологією дійових осіб, що відзвичаює акторів від побутового мелодраматизму, культивованого довгими роками на зразок лякерованої і здебільшого безконфліктної драматургії. Неспроможність акторів опанувати психологічні колізії, для прикладу, були наявні у виставі "Чорної пантери і білого ведмеда" Володимира Винниченка (до речі, драми подібної конструкцією дійових осіб до "Росмерстоляма") виставленої Харківським Театром ім. Шевченка під час Фестивалю "Березіль 93"...

Мабуть, таки Київський Театр ім. Франка не помилився, поставивши "Росмерстолям" Ібсена...

Валеріян РЕВУЦЬКИЙ

**GEO. H. CREBER (від 1897 року)
208 Kingston Rd. at Woodbine
УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ
У ТОРОНТІ**

-- першорядні майстри, скульптори і креслярі;
-- імпортований і місцевий граніт, бронза;
-- фотографії на порцеляні, нагробні написи;
-- хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри -- наші ціни найпоміркованіші!

Тел. вдень -- 691-5712 і увечорі -- 762-3502

РОМАН ДЕМКІВ

ДОВІДНИК УКРАЇНСЬКИХ МИТЦІВ

Цінним виданням поповнилася минулого року скарбниця українських довідників -- київське видавництво "Українська енциклопедія" випустило енциклопедичний довідник "Митці України". Його наклад повністю вичерпався. Постало питання про друге, доповнене його видання, до якого б увійшли також біографії митців, які творять українську культуру поза межами України.

Мистецька редакція видавництва "Українська енциклопедія", користаючись з нагоди мого тимчасового перебування в Канаді, попросила зібрати біог-

рафічні відомості про українських митців Канади та Америки. На жаль, я не можу листовно звернутися до кожного мистця особно (передусім за браком адрес і коштів) і тому дякуючи редакції "Нових Днів" за можливість цієї публікації, я водночас вибачаюся перед мистцями за таке безособове звертання. Я б просив підтримати збірку матеріалів до доповненого видання, надіславши такі відомості:

1. Прізвище, ім'я, псевдонім.
 2. Число, місяць і рік народження, місце народження (країна, провінція, населений пункт).
 3. Галузь творчої діяльності -- художник, музикант (композитор, співак, диригент, виконавець тощо), архітектор, актор, режисер, мистецтвознавець, театрознавець, кінознавець.
 4. Де здобували мистецьку освіту (назва і рік закінчення навчального закладу, прізвища й ініціали викладачів з фаху).
 5. Де ви працювали в мистецьких закладах (театри, музеї, майстерні, науково-дослідні установи, хори, танцювальні колективи тощо).
 6. Кращі твори (ролі, партії, видання, постановки): назва, рік і місце виконання (постановки, встановлення, видання), відомості про співавторів.
 7. Викладацька праця (вчений ступінь і звання, назва навчального закладу і роки).
 8. Відомості про участь у конкурсах, виставках, фестивалях тощо (назва, рік, місце проведення, премія або здобуте місце в конкурсі).
 9. Подати відомості про книги, статті в пресі, кіно-телефільми, присвячені Вашій творчості. Прохання надіслати копії статей про Вас.
 10. Прохання надіслати також фотопортрет або фото в ролі (бажано розміром 10 на 15 сантиметрів, на глянцевому фотопапері), репродукції одного-двох творів (бажано кольоровий слайд).
- На окремому аркуші подайте свою адресу, номер телефону, факсу чи електронічної пошти, щоб в разі потреби уточнення чи доповнення надісланих Вами матеріалів можна було б оперативно сконтактуватися з Вами. Зазначте також, чи бажали б Ви придбати цей енциклопедичний довідник.

Було б добре, коли б я зміг отримати ці матеріали, а також Ваші зауваження щодо першого видання і побажання щодо наступного видання енциклопедичного довідника "Митці України" до кінця квітня місяця на таку адресу:

**Oleksander SYDORENKO
Box 682 - 26 Maclean Crescent
Winnipeg, Manitoba R3T 2N1**

або ж на адресу в Україні:

**UKRAINE 255710 УКРАЇНА
Київська область
м. Ірпінь
вул. Садова, 72
Сидоренку Олександр**

Марко ПАВЛИШИН

ПОДОРОЖ ДО СОН-КРАЇНИ

Ліда Палій, "Сон-країна", Торонто: Об'єднання Українських Письменників "Слово". Київ: Спілка Письменників України (Київська організація), 1994, 68 стор.

З'явилася нова збірка українських поезій. Візьмете її в руки і, ще перед прочитанням першого вірша, вам прийде на думку західно-східний диван Гете. На книжці зазначено два місця видання -- Торонто і Київ, дві установи, які її фірмують -- Об'єднання Українських Письменників "Слово" та київська організація Спілки письменників України. Західно-східний мотив можна продовжити: поет Ліда Палій народилася в Україні, але живе в Торонто; втримуючи живі творчі зв'язки з поетами України, вона сприяла приїздові до Північної Америки колег-поетів Івана Драча, Ігоря Калинця, Василя Голобородька та Миколи Воробйова й знаходила для них, головню через торонтські "Harbourfront Readings", форум не тільки український.

У цьому ніби й нічого дивного. За останніх п'яти років вісь "материк-діяспора" стала важливим фактором українського життя в цілому. Правда, в поезіях збірки "Сон-країна" між двома полюсами цієї осі немає паритету:

*Бронзовий півень
на даху у мене
завжди повернений
на схід.*

Це -- дуже українська збірка, про що проголошує вже обкладинка, праця самої авторки, де бачимо монтаж реліквій України та подорожей до неї: старі фота, конверти, транспортні квитки, колосок пшениці з синьо-жовтою стяжкою. А другий полюс -- Канада -- представлений одним тільки кленовим листком.

Назва збірки -- "Сон-країна". Очевидно, автор має на увазі Україну, але Україну, створену у снах -- вимріяну, зроблену. Правда, авторка знає Україну емпірично. Вона була там не раз і спостерігала її вишколеним оком маляра, фотографа, антрополога, мандрівника. Ця емпірична Україна не відсутня у збірці. Вона відбивається в образах Києва, в хвилинах подорожей і в зустрічах з людьми. Але Україна справжня виступає тільки як доповнення до сон-країни, яка є і творивом, і частиною свідомості ліричного "я". Сон-країна постає як характерно романтичний витвір суб'єкта, як ідеал, мрія, утопія -- як те, що далеке, бажане й недосяжне. Її досягнути можна тільки творчою фантазією, тугою, меланхолією.

У певному сенсі, сон-країнами є всі країни Ліди Палій. Адже ж поет Ліда Палій -- це також Ліда Палій-мандрівник, яка в книжках "Мандрівки в часі

і просторі" (1972) і "Світла на воді" (1985) дала прецікаві образи чужих і, як для традиційного українського світобачення, шалено екзотичних місць -- Центральної і Південної Америки, країн Північної Африки та Близького, Середнього і Далекого Сходу. Але всюди, як колись проникливо спостеріг Богдан Рубчак, Ліда Палій шукає не так нових предметів, як процес відкривання нових предметів. Усі попередні літературні подорожі авторки теж були мандрівками суб'єктивними.

Хто така Ліда Палій, автор "Сон-країни"? Характер збірки пригадує нам про те, що до літератури авторка прийшла через образотворче мистецтво. Велика частина її освіти, а також творчого і професійного життя пов'язана з діяльністю як маляр, фотограф, фаховий графік-дизайнер. Та "вишукана образність" поезій Ліди Палій, про яку писав Іван Фізер і яка є рисою і цієї збірки, притаманна усій творчості авторки, не тільки її поезії. Інший важливий елемент світоглядного формування поетеси склали її студії археології та культурної антропології. Натяки на провідні пізнавальні питання цих дисциплін (у їхній традиційній, гуманістичній формі -- не в сухо емпіричній) зустрічаємо скрізь у її творах, принципом яких є протрасне зацікавлення іншим, чужим, "не я" -- задля глибиннішого пізнання себе.

Пошуки такого пізнання в Ліди Палій прийняли літературну форму пізніше, ніж малярську і графічну. Крім вищеназваних збірок прози вийшла збірка поезій "Дивовижні птиці" (1989). У власному англійському перекладі появилася її збірка "Land of Lonely Sundays". Раніше, твори авторки друкувалися зокрема в "Сучасності", а останнім часом також у майже всіх відомих літературних журналах України. Вірші Ліди Палій були перекладені, деколи несподівано і для самої авторки, німецькою, португальською, хорватською, казахською та російською мовами.

Чому варт придбати "Сон-країну"? Чому рецензентові захотілось відразу прочитати збірку до кінця? Тому, що в ній зустрічаємо майстра поетичної картини, поета, який зображає бачене індивідуально і по-новому і дозволяє кожному такому баченню перерости в якусь емоцію:

*За річкою після дощу
ростуть хмарочоси,
а сине небо розкинуло руки
і лежить на мокрому асфальті.
У вітринах ідуть авта
і ходять люди,
звертаються обличчями до скла,
щоби знайти себе.*

У "Сон-країні" зустрічаються несподівано свіжі образи природи і пір року (виявляється, все ще можливо на ці теми сказати нове):

Осінні зблиски

*Листя пурхає
і летить золотою пташиною
у слід за автами.*

*Старий засмиканий соняшник
вже не водить очима за сонцем.
Зігнув важку голову
і дивиться у землю.*

*На чужині
у айстер жовті очі
мов у хижих тигрів.*

*Сухе листя танцює останній вальс
і втомлено човгає по асфальті.
Погазли вже канделябри.*

Також визначає тон збірки туга за недосяжним, за тим, що не є і не може бути дійсністю. Такий стан майже алегоричний для буття українців-емігрантів, і не тільки їх, а, як приглянутися, українців узагалі та людей нашого часу взагалі:

Щастя

*Достиглі ожини
ховаються в листі.
Сягаю рукою по ягоду,
а вона котиться в бур'ян.
Остались тільки
червоні пруги на руці.*

У ліричному світі "Сон-країні" людські стосунки завжди більш потенційні, ніж реалізовані; там люди (навіть "змієборці") розчаровують, не дають того, що обіцяють; там навіть любов виникає тільки в силовому полі контратіментів ("чекала тебе... всупереч розсудку"). У цьому світі географічні місця -- і Київ, і Торонто -- кожне по-своєму своє і по-своєму не своє.

Поезія Ліди Палій -- поезія картин і почувань, але не риторики. Поет не проблематизує свого відношення до мови, через що поезія виходить вельми прозорою. Тут немає новотворів, синтаксичних ускладнень і містифікацій, а панує глибоко поетична, проте пряма, мова. Баченого вистачить. Поезії в "Сон-країні" -- короткі, деколи навіть мініатюрні, -- хочеться перечитувати не для того, щоб зрозуміти заповане, а щоб ще раз схопити досвід ліричного. Це поезія зовсім автентична, своя. Ліричний голос не шукає публіки, не старається оголосити свою приналежність до того чи іншого літературного тренду. Голос цей природний, невимушений, щирий і цікавий. До нього хочеться, і варто, прислухатись. ■

Яків СОРОКЕР
Єрусалим

ЩЕ ПРО ВУХА ЦАРЯ МІДАСА

Кажуть: на обіцяне три роки чекають. А на 3-є видання "Енциклопедичного музичного словника" довелося чекати... 24. Перше вийшло 1959 року, друге -- 1966-го.

І ось воно, 3-є видання: "Музикальний енциклопедичний словарь", Москва, 1990 рік. Післяперестроєчний. Але книга все ще -- вибачте -- трохи советська, в тому сенсі, в якому цю політичну систему засудили всі порядні, в тому числі колишні советські, люди.

Одне лише побіжне перегортання 672 сторінок МЕС переконує: дещо все-таки поліпшилося. Ось приклади: Семен Гулак-Артемівський, нарешті, названий тим, ким був насправді -- "український співак". "Нарешті", бо в попередніх виданнях його іменували то "український та російський співак", то ще простіш -- "російський співак" (1-й том багатотомної Музичної енциклопедії, Москва, 1973, стовпець 1003) -- за принципом "що моє -- моє, а що твоє -- теж моє". Менш вдало вийшло з Максимом Березовським, видатним українським композитором XVIII століття. В попередньому виданні він, знов-таки, "український та російський композитор", а нині -- "російський композитор, за національністю українець".

Взагалі з визначенням національної належності та напрямку творчості діячів музики в редколегії були, певне, проблеми, що її члени над ними працювали, але не завжди успішно.

Скажімо, ізраїльтянин Даніель Баренбойм названий... "французький диригент і піяніст". Хіба тому, що наш іменитий земляк 14 років очолював Паризьку симфонічну оркестру? Але кому прийде в голову назвати Шаліяпина, Рахманінова, Прокоф'єва та Ростроповича, відповідно, французом, німцем, американцем чи японцем лише тому, що кожен з них подовгу жив у цих країнах? Чи, візьмемо, ксилофоніста (та першого конструктора цього інструменту) Михайла Гузікова. Відомо, що він був "як за змістом, так і за формою" (носив традиційний лапсердак, не стриг бороди та пейсів, і ніколи, в жодній країні Європи, де він гастролював, не виходив на сцену з настанням суботи), так ось, він був єврейським самою суттю своєї творчості мистцем. Але в МЕС Гузіков, який в попередньому виданні іменований "єврейський музикант", тепер став "білоруський ксилофоніст". Зі шкільних підручників ми знаємо про сучасного єврейського композитора Ернеста Блоха (народжений у Швейцарії, переселився до США). У МЕС: "швейцарський та американський композитор"; у МЕС: "американський композитор, за походженням швайцарець"...

Хіт бере запитати московських енциклопедистів: чи існують в природі єврейські музиканти?

Прошу пана: в статті про композитора єврейського раг excellence, одного з засновників Товариства

НА РУЇНАХ МИНУЛОГО

єврейської народної музики в Російській імперії Йосипа Ахрона -- ані слова про його твори на єврейські сюжети, теми, образи (а їх безліч). Теж і в статті "Лейб Пульвер"*

Єврейський музиколог та композитор з Латвії Мойсей Гольдін названий по-латиськи (краще звучить!) Максіс Голдінс. Відомостей про його численні дослідження єврейської музики, як то кажуть по-турецькому, -- "йок".

Слава Богові! Опубліковані статті про емігрантів 60-80 років: К. Кондрашін, В. Ашкеназі, Б. Давидович, А. Волконський, Б. Гольдштайн та ін. Є, нарешті, стаття "Володимир Висоцький". Є "нормальні" (у порівнянні з попередніми, ганебними) статті про М. Ростроповича та його дружину Г. Вишневу.

Порівнюємо два музичних словники та переконуємось, що перед нами якась хитра селекція: в новому виданні відсутні музиканти, що їх шанували 24 роки тому -- співаки М. Александрович і Нехам Лифшиц (Ліфшицайте), диригент Ю. Аранович, композитор О. Маневич та Л. Коган. Чи треба бути Шерлоком Голмсом, щоб зробити дедукцію: з нового ЕМС "вишкрябли" статті про тих, що не просто покинули соціалістичну батьківщину, але (і це набагато гірше) деякий час жили, або досі живуть, в... Ізраїлі.

Що з ним СРСР відновив дипломатичні відношення (після 24 років розриву) у грудні 1991 р., за тиждень до того, як ця імперія наказала довго жити.

* Лейб Пульвер (1883-1970), композитор, диригент та скрипаль. Народився у Верхньодніпровську на Україні в сім'ї "клеїзмера" (єврейського народного музиканта). Отже перші "університети" хлопця були єврейські та українські весілля і бали. В 1898-1901 грав та мандрував з українською театральною трупкою Марка Кропивницького. Спираючись на український фольклор, Пульвер тоді написав музику до драми Михайла Старицького "Ой, не ходи Грицю...", яка неодноразово ставилась названою трупкою. (В трупі, крім Пульвера, було ще 6 євреїв, і Кропивницькому прийшлося клопотатися про видачу їм тимчасової посвідки на проживання в Києві, що був за межами "смути осілости".)

Пульвер закінчив Петербурзьку консерваторію, в 1922-1949 був диригентом та музичним керівником московського єврейського театру ГОСЕТ, для котрого створив музику до 42-х вистав, також для вистав харківського Українського театру ім. Тараса Шевченка тощо. Кар'єра М. Пульвера обірвалася після лиходійського вбивства художнього керівника ГОСЕТу, видатного актора та режисера Соломона Міхоелса 1948 р. та повного розгрому советською владою всіх єврейських культурних закладів СРСР.

Твори Пульвера не були надруковані, а місцеперебування рукописів досі невідомо. ■

НОВА ЕМІГРАЦІЯ З УКРАЇНИ

Під час дослідження міграційного потенціалу України, здійсненого торік Міжнародною організацією по міграціях, в Україні готові виїхати на роботу за кордон на кілька місяців 28 відсотків опитаних, на декілька років -- 21 відсоток, назавжди -- 13 відсотків.

Найбільший відсоток бажаючих працювати за кордоном у віці 30-40 років серед осіб з вищою та незакінченою вищою освітою. ■

Так називається роман у трьох томах Євгена Слонівського. Перший том з'явився у видавництві "Перемога" в Буенос Айрес 1956 року, два наступні томи видало видавництво "Елефант" у Ньюмаркет, Онтаріо, 1990 року. У пролозі "Від автора" Є.С. пише:

"Головною ціллю всіх трьох томів цього твору є навілення фальшивої й жорстко-дегенеративної природи більшовизму як доби страждань, мук і життєвої трагедії українського народу..." У першому томі віддзеркалено період по революції 1917 року, коли по Україні перекочувались хвилі громадянської війни, залишаючи суцільну руїну на якій животіло у страхові і злиднях життя. У другому і третьому томах автор змальовує період перебудови на новий соціалістичний лад Радянської України. Це переважно родинна хроніка, дія якої відбувається на Харківщині і Луганщині.

Дія починається на парафії о. Онуфрія у селі Гороховатка. Буря війни вигнала о. Онуфрія закордон. Його дружина Ніна Павлівна з трьома дітьми переїхала до своїх батьків у село Дудки. Перший том закінчується приготуванням до виїзду Ніни Павлівни на посаду вчительки в Печенізький район. Наступні томи написані так, що можуть стояти як самостійні твори. В них зустрічаються знайомі персонажі з першого тому, але Ніна Петрівна, що була головною дієвою особою в першому томі, зникає з овиду. Натомість, головним персонажем у другому томі виступає брат Ніни Павлівни о. Віктор. Дія відбувається на його парафії у селі Піски. Третій том продовжує дію в с. Піски, а закінчує її в Калинівському лісництві, де головним лісничим був другий брат Ніни Георгій. Ця мозаїчна будова твору створює цілість, в якій кожна складова частина віддзеркалює іншу сторону радянської дійсності.

У першому томі роману Є. Слонівський знайомить читача зі середовищем, у якому виховувались брати: старший Віктор і молодший Георгій. Віктор став прихильником українських монархістів, а Георгій -- петлюрівців. А ось настанова їхнього батька священика о. Павла: "Скільки б тобі не було, всім старшим маєш коритися... -- Взагалі, доки я живий, не хочу чути в своїй хаті жодних розмов про Леніних і Петлюру" (188).

В цьому ж першому томі читач знайомиться з постаттю отамана Валентина Боровика, який очолює петлюрівський загін у більшовицькому запіллі. В. Боровика, який діє під псевдом Кубишка, автор ідеалізує: "У нього все розраховано з математичною точністю. Там, де він проходить, усміхається земля, цвітуть сади, все росте і оживає" (191).

У другому і третьому томах події розгортаються швидким темпом. Віктор стає священиком і, в церковній боротьбі проти Москви, -- прибічником автокефалізму. Георгій стає активним членом повстанського загону от. Кубишки. Тож твір має ідеологічну тяглість. Ідеологічний конфлікт починається у

першому томі дискусією між о. Онуфрієм і Олександром Веніяминовичем Кольбергом, що був юристом, багатим землевласником і належав до таємного революційно-демократичного гуртка. Отець Онуфрій доводив, що "соціальної гармонії в суспільстві неможливо здійснити" (25). Третій том роману закінчується збройним конфліктом між більшовиками і населенням -- боєм загону от. Кубишки з ворогом.

Всіх дієвих осіб автор ціхував якоюсь виразною приміткою. Золотою ниткою проходить у романі образ Петрика з його radoщами і болями. Можна припускати, що Петрик -- це сам автор у дитячі роки. Живим вийшов образ Ніни Павлівни, яка справді опинилась на руїнах минулого. Олександр Веніяминович позитивна особа з демократів-революціонерів -- був ідеалістом-утопістом і вірив, що революція змете несправедливість, опшаслиить уполсіджених і здійснить гасло про рівність, братерство і любов. Але ця ідеалістична мрія перетворилась у руйнівного дракона і змела родину Кольбергів до ноги з лица землі. Олександр Веніяминович Кольберг, на нашу думку, -- це найтрагічніша постать роману "На руїнах минулого". Він представник інтелігенції царських часів, яка вірила, що в наслідок революції кермо влади візьмуть чесні і порядні люди, які й землю розділять справедливо всім селянам. Це позитивний герой, який вірив у вселюдське добро, намагався допомогти безземельним селянам і навіть роздав їм частину з своїх 100 десятин землі. За свої поступові переконання він був арештований царською владою й висланий до Сибіру. Цікавий також образ іншого представника інтелігенції -- денікінського офіцера Шнуркова, який перейшов до більшовиків, надіючись, що таким, як він, удасться зі середини повалити більшовизм і відновити "дунастію Романових".

Але владу захопили бандити з світоглядом комунара Стадника, твердо переконані, що тільки вони покликані "зламати хребет старому, зруйнувати минуле, щоб на руїнах минулого збудувати інший світ" (стор. 143). Автор показує процес перебудови після 1917 року в селі, в школі, у церкві, в університеті. Через увесь твір проходить ідеологічна боротьба релігійно-ідеалістичного й атеїстично-матеріалістичного світоглядів. На тлі тогочасних історичних подій виступають різні особи-типи, які репрезентують певні групи населення. Автор описує події і характери досить об'єктивно. Він ділить дієвих осіб на два ворогуючих табори: табір інтелігенції, це священники, вчителі і їхні родини. Тут стрічаємо Кубишку, о. Віктора, Георгія, Миколу Павловича директора школи, людяного і свідомого українця та інших. Табір комуністів репрезентують типи безоглядні, кар'єристи, такі як Стадник, Федаш, Полоз і інші. Полоз -- брутальний тип не тільки в громаді, але і в своїй родині. Ось його розмова з сином: "Ти контрреволюційна сволоч будеш мене вчити, як мені на світі жити?"

А син, що не втратив ще людського образу, йому відповідає: "Тату, я не контрреволюційна сволоч, я ваш син, а те, що я дружу з синами петлюрівців... Ну, то де ж їм діватись? Вони також люди" (87). Полоз --

морально розкладений алькоголем і розпущою тип. Не кращим є і голова сільради Федаш. Коли до нього приходить о. Віктор у справі заборони тримати наймичку, то Федаш, щоб показати свою безмежну владу, нахабно каже о. Вікторові: "Я твій Бог, мусиш на мене молитися, як на Бога" (73).

Цей блюзнірський вислів -- це ключ до розуміння трагедії підрядянського періоду, де марксизм-ленінізм став релігією, а кожний фанатик головоріз комуніст став "богом" і перетворили життя у пекло. Присланий до села член партії вчитель Стадник був настільки брутальний у поведінці з селянами та в грабуванні їхнього майна, що селянам урвався терпець і партизани, відбиваючи валку з реквізованим зерном, вбивають Стадника і його помічників-активістів.

Є. Слонівський не аналізує тих подій, не шукає винних і правих, він показує як події відбувались у той час. В українській літературі трапляються спроби вибілити диявольське нищення народу і України, винуючи за "перегини в партійній лінії" таких аморальних типів як Стадник, Полоз чи Федаш. На нашу думку, винна комуністична система, яка аморальний елемент населення зробила провідною верствою країни. Різні неуки, піддонки дегенерати зайняли керівні пости і довели країну до загибелі.

Автор не політикує, не робить висновків, але в своїм творі проявляє симпатії до автокефалізму і до петлюрівців. Він оборонець релігійно-моральних засад, його ідеали -- о. Віктор, Георгій, отаман Кубишка. Слонівський вихований у священничій родині, тому він є глибоко віруючою людиною і його настанова до церковних справ ясна: "Головне, Вікторе, ви мусите знати, що Собор засудив примусове підбиття української церкви під зверхність московського патріарха в 1686 році і визнав його аморальним, антиканонічним надужиттям" (173).

Автор подає важливі історичні відомості з Першого Собору Української Автокефальної Православної Церкви, що відбувся в середині жовтня 1921 року в церкві Святої Софії у Києві: "...дуже цінною була присутність на Соборі видатних представників культури й науки, таких як академік Кримський, професори Єфремов і Чехівський, письменники -- Старицька-Черняхівська, Марія Старицька, Григорій Косинка й інші... Надзвичайно цікавим і важливим вкладом у працю Собору була доповідь академіка А. Кримського про українізацію церкви, про переклади церковної літератури, про догмати і канони" (173-174).

Роман "На руїнах минулого" актуальний сьогодні, бо й сьогодні ведеться така ж боротьба проти московсько-комуністичної ідеології поневолення. Так само розпаношились в Україні різні темні типи і так само йде перебудова. На руїнах скрахованого СССР багато людей опинились у нульовій ситуації виживання.

Є. Слонівський досконало знав життя священничих родин дореволюційних часів. Вони жили старосвітським провінційним життям, в якому єдиною лектурою були застарілі "Єпархіяльні Ведомості". Представники цього сторосвітського животіння були

ДУМКИ ПРОТИ НОЧІ

аполітичні, непрактичні, пасивні, нежиттєздатні. Вони покладалися не на власні сили і винахідливість, а тільки на божу волю і справедливість. Вони керувалися засадою не супротивитися злу. Тому й не диво, що стихія нових вимог життя розмела цей віджилий уклад життя та його носіїв.

Роман "На руїнах минулого" написаний доброю літературною мовою, хоч мова деяких дієвих осіб персоніфікована. Лише кілька сцен надмірно розтягнуто, а на загал одні епізоди швидко змінюються іншими. Роман читається легко. Прочитавши цю трилогію, читач краще осмислить увесь описаний історичний період. Автор подає маловідомі факти так, як він їх бачив і розумів. Можна у творі знайти недотягнення, але основний матеріал і спосіб його подачі представляє літературно-історичну цінність, яка стане скарбом у майбутньому.

Найцінніше в цьому творі, на нашу думку, -- це галерея типів, яка творила тодішнє суспільство. Всі ці типи заплутані у світі ідеології, яка інша в теорії і зовсім інша в практиці. Сьогодні відкрито лунають голоси, що советська і посткомуністична влада -- це влада мафії. Але хай читач сам розв'яже питання, чи мафією не була советська влада з самого початку. Що й привело кінець-кінцем до перемоги капіталістів Заходу над обезвласненими пролетарями Сходу. Хто в цьому винен? Винні ми всі, все суспільство, що жило і живе позиченим розумом.

Прочитавши "На руїнах минулого", можна ствердити, що по 70 роках ми знаходимось у такій самій безвихідній ситуації і в такому самому ідеологічному хаосі. Ці книжки представляють великий матеріал для роздумів і критики. ■

Лист подяки з України

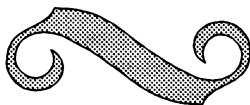
Вельмишановний п. Слонівський!

Харківська організація СПУ отримала Ваш дарунок -- тритомник Ваших творів... Перший примірник передано до музею української літератури Харкова -- для майбутніх виставок, як літературний документ часу. Другий читають наші літературознавці для відповідного аналізу. Дякуємо Вам за реалістичні і яскраві сторінки життя нашого народу, за пам'ять і віру! Ваша праця чесна і не марна. Сподіваємось на наступне спілкування.

З повагою

Голова Правління Харківської Організації СПУ:
Р. ПОЛОНСЬКИЙ

Відповідальний Секретар Харківської Організації СПУ:
А. ПЕРЕРВА

- ✎ Фірменним злидням просто ціни нема, коли їх можна купити за машини, квартири і дачі.
- ✎ Покищо найбільше, чим таланить українству, -- це стати гуляйпільством.
- ✎ Дурна та голова, з якої думки не вилітають, але ще дурніша та, що дозволяє їм самопасом розгулювати.
- ✎ Не конче, як шульга, то й думка у нього наліво кульга, але все-таки.
- ✎ Заплескати можна і руками, і язиком.
- ✎ Стільки охлократів розвелось по людях, що демократам не лишилося й місця.
- ✎ Мало доброго, коли політв'язень стає політруком, але навряд чи буде краще, коли політруків збити політв'язнями.
- ✎ Перше, ніж хряпнути дверима, переконайся, чи вони не на гальваніці.
- ✎ Як не можна "України для українців", то хай хоч "Україна без українців", а ми вже десь посерединці примістимось між Малоросійською, Сірою, Зеленою і Колимською Українами.
- ✎ Коли ідея засліплює, вона спроможна зліпити будь-якого виродка.
- ✎ Усі ми люди зі страху, але чи ми вже люди, коли ми ще зі страху?
- ✎ Незалежність -- це повсякчасна залежність від свободи, бо ж поки дбаєш, поти й маєш.
- ✎ У бездумному просторі й справді бездушно.
- ✎ Нехай ізнов за рибу гроші, аніж ні риби, ані грошей.
- ✎ На схилку віку кожен кувікне.
- ✎ Лизучий здебільша й лисючий (хоч не конче й лисий).
- ✎ Спробуй стягнути кінці з кінцями, коли й кінців уже нема!

Ростислав ДОЦЕНКО

ДЦ УНР В ЕКЗИЛІ МІЖ 1941 і 1991/2 РОКАМИ

Видання Архівного Комітету УНР: Оттава 1993 -- Авторства проф. Яр Рудницького, кол. Голови Уряду УНР. На зміст складається ІСТОРІЯ ДЦУНР у часі й після Другої світової війни аж до передачі уповноважень УНР Президентові й Урядові України 24.8.1992 року в Києві. В працю включена архівна ДОКУМЕНТАЦІЯ й ілюстративний матеріал. Сама собою ця праця -- продовження нариса Президента УНР Миколи Лівича про "ДЦУНР у роках 1920-1940". Плянується одностомне видання обох праць разом, щоб цим охопити цілість дії екзильного Уряду УНР за роки 1920-1991.

Нове видання можна набувати в українських книгарнях або в автора. Ціна \$6.00. ■

ЙОГА І ХАТХА -- ЙОГА

"Йога" санскритською мовою означає "поєднання", -- гармонійний зв'язок між тілом і розумом, гармонія всередині себе і гармонія рівноваги із зовнішнім оточенням. Або можна сказати: Йога -- це динамічна рівновага внутрішніх сил людини із зовнішнім світом. Тяжко встановити точну дату виникнення йоґічного вчення, що зародилося в Індії 50 століть тому. Вперше "Йога" згадується у філософському трактаті "Бхагавад-Ґіта" ("Божественна пісня"), приблизно 1000 років до Різдва Христового. А перші докладні відомості про ЙОГІВ, появилися в 4-м столітті до Христа у 4-томнім виданні під назвою "Йога сутра", що їх написав індійський філософ Патанджалі. До речі, в Індії вважають, що Христос був послідовником Йоґи: "Ти навчися цієї майстерности, дисциплінуючи себе і демонструючи свою відданість їй, уважно вивчаючи її тайни. Мудреці, котрі знають істину, вкажуть тобі дорогу до неї". Ціль життя людини, підкреслює йоґічне учення, полягає в тім, щоб знайти справедливість, спокій, радість займатися діяльністю в ім'я Бога і людської душі. Йога стимулює розум і емоції. Діяльне життя, розум і емоції, -- це та трійка, котра тягне "карету життя". Йога забезпечує ідеальне здоров'я, відстороняє фізичні і душеві недуги.

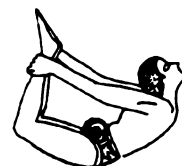
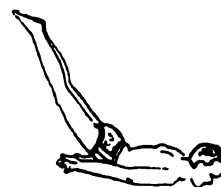
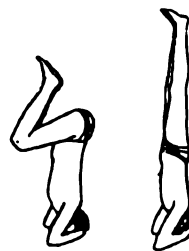
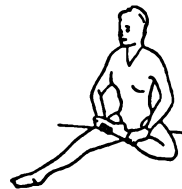
Той хто вирішив посвятити себе Йоґі, може почати з декількох вправ, поступово оволодіваючи другими. Йоґічне вчення -- це величезний шар індійської культури, воно складається із багатьох трактатів. Йога має декілька напрямів: Хатха-Йога, Раджа-Йога, Карма-Йога, Жнани-Йога, Бхакти-Йога. В цій статті мова буде головним чином про науку фізичного здоров'я -- Хатха-Йогу -- це практичні методи плекання здорового тіла і здорової психіки при допомозі спеціальних вправ (асан), спеціальних процедур, із врахуванням способу життя, харчування. Без Хатха-Йоґи неможливі всі інші напрямки Йоґи. Іще в стародавній Індії Йогу вважали первоосновою духовности. Не випадково "Бхагавадгіта" підкреслює, що із тих хто визнає аскетизм, служить нації, або заробляє на життя руками, ніхто не може зрівнятися своєю величністю з Йоґами". Непосвячені в таємницю Йоґи -- люди бачать в Йоґі лише систему фізичних вправ, котрі дозволяють зберегти фігуру, перебувати в добром здоров'ї і настрої. Так, це дійсно має місце. Але Йога ще має і великі можливості для духовного розвитку, дисциплінує тіло і душу, гармонізує їх взаємодію. Майже всі подібні системи фізичного і духовного розвитку (у-шу, кунфу, карате і т.д.) так або інакше виникли під впливом йоґічного вчення. Не дивно, що магія Йоґи в наші дні захопила весь світ. Нею тепер займаються десятки мільйонів людей.

В основі Йоґи є Хатха-Йога, цебто практичні фізичні вправи, наслідком котрих є асани (пози). Найголовніша асана це стійка на голові і поза лотоса і змії. У відмінність від фізичних вправ європейців, асани -- це повільні ритмічні рухи різних частин тіла, наслідком чого є масаж його зовнішніх і внутрішніх

органів. Найефективнішими вважається вісімдесят чотири асани (поза), а тридцять дві з них -- особливо корисні і найбільше поширені. Відомо, що йоґи рідко хворіють, живуть довго, ведуть продуктивний спосіб життя. Наслідком занять Йоґою є те, що людина оволодіває маніпулювати формами енергії у своєму організмі.

Між вправами за системою Йоґи і звичайними фізичними вправами існує істотна різниця. Спорт, фізкультура, дарують фізичну силу. Йога теж сприяє фізичному розвитку, але більш укріплює дух, поліпшує емоційний і психологічний настрій, вчить досягати повного контролю над діяльністю вищої нервової системи, мозку і внутрішніх органів. Йогу можна поєднати із фізкультурою і спортом. Той, хто посвятив своє тіло і душу магії Йоґи, її цілющим властивостям і тайнам, той одержав реальну змогу зберегти внутрішній спокій і чудове здоров'я на все життя. В Індії кажуть, що людина може прожити довгі роки, якщо звільниться від шкідливих пристрастей і стресів, хвороб і тривоги. Перше щастя -- це міцне здоров'я -- так вчить Йога.

У індусів, як і в других народів є приказка: "РОЗУМНІ розмовляють, ДУРАКИ спорять, МУДРЕЦІ мовчать..." Індуси в основному миролюбний народ, віруючий у свою релігію... Слово "Хатха", як іменник, означає "сила", і дійсно, Хатха-Йога дає силу. Як прислівник "Хатха", перекладається "примушування", "рішуче зусилля", "проти волі", "боротися з волею". "Хатха-Йога" названа тому, що вона зобов'язує суворій дисципліні, якщо хочеш досягнути її вершин не за короткий строк. "Хатха" є з'єднанням двох слів -- "Ха" і "Тха". "Ха" -- це Сонце, а "Тха" -- Місяць. Сонце символізує процеси збудження, зігрівання, а Місяць -- процеси гальмування і охолодження. Людське тіло, згідно вчення Йоґи ділиться на дві частини: праву або сонячну, і ліву -- місячну. Як

Зображення деяких підставових асан.

права і ліва половини тіла утворюють ціле, так і "Хатха" є символом з'єднання і боротьби протилежних початків, відповідальних за життєдіяльність людини. Ціль Хатха-Йоги -- забезпечити цілком досконалий рівновагу всіх фізіологічних процесів людського організму. То є правда, що деякі люди оволодівши мистецтвом Йоги, мають здібність вольовим зусиллям зупинити кровотечу, ходити по розжарених до червоного вуглях, обходитися по багато днів без сну і їжі, знімати почуття болю, на багато днів можуть бути закопаними у землю ("самопоховання в могилі") та інше. Але це не є ціль Йоги. Ще десь тисячу років до Різдва Христового у філософському трактаті "Бхагавад-Гіта" -- Йога описується, як мудрість в праці і умінні жити в активності, гармонії й поміркованості: "Якщо людина їсть занадто багато, або занадто мало, йому не можливо стати йогою. Той, хто додержується режиму харчування, сну, відпочинку і праці, зможе облегшити матеріальні терпіння, займаючись Йогою" (2) Гл. 6, тексти 16-17, с. 313-314.

Джирендра Брахмачарі, керівник інституту Йоґотерапії в Делі писав що: Йога доступна кожній людині в здоровім глузді. Для заняття Йогою не має значення ні професія, ні класова приналежність, ні релігія, ні національність, ні вік. В Йоґі немає нічого містичного, вона не є релігійним віруванням або обрядом. Йога означає дисципліну розуму і тіла. (цит. по 7, ст. 22). Найголовніше в Хатха-Йоґа є наука про правильне дихання людини, що має величезне значення для життя і здоров'я (так звана "пранаяма"). "Хатха-Йоґа -- це унікальна, особлива система в світі, яка повертає вас до природи знайомить вас з лікувальними силами, що живуть у травах, деревах, коріннях і листях. Це наука про ваше тіло, і сили, діючі в середині тіла, вона нас веде до гармонії тіла і душі. Наше тіло реагує навіть на найменші імпульси нашої думки. А стан тіла проявляє могутній вплив на душевний стан". Тому за допомогою вправ Хатха-Йоґи можна досягнути поліпшення здоров'я тіла і праці всіх органів і системи людського організму. Зокрема Хатха-Йоґа може регулювати діяльність ендокринної, вегетативної нервової системи організму, залоз внутрішньої і зовнішньої секреції, діяльність кровоносних і лімфатичних судин, що має велике фізіологічне значення для життя людини.

Навчитися правильно дихати при виконанні дихальних вправ пранаями є процес довгий і потребує поступовості й обережності. Бо це є не просто вдихання і видихання повітря легенями, а процес, пов'язаний із різними системами організму і самопсихотерапією. При виконанні дихальних вправ пранаями, активізується увесь дихальний апарат дихання -- ніздрі, носові проходи, трахея, бронхи, легені і обов'язково діафрагма -- (плоский мускул стінка, що відділяє легені від кишечника,) та легенеий мішок -- плевра). Ці органи є дуже чутливі. Неправильно виконані дихальні вправи можуть привести до різних хвороб нервової системи, органів дихання та інших органів. І навпаки, правильне дихання скріплює нервову систему, емоційну зрівноваженість, і допома-

гає контролювати свої почуття, зміцнює і поліпшує все здоров'я організму. Дихання, як вчать йоґи повинно бути не поверховим, а повним із участю діафрагми м'язів грудної клітки та м'язів живота. Дихати треба головним чином тільки через ніс. Із диханням пов'язано діяльність і здоров'я всіх органів і систем людського організму, Тому дихання за методами Хатха-Йоґи розглядається як засіб фізичного, розумового і душевого розвитку особистості людини.

Тепер про вживання великої кількості води йоґами -- по 10-12 склянок щоденно. Йоґи п'ють воду гарячою, поступово ковтками кілька разів на день. Чому так багато? Відповідь на це питання дає йоґ А. Зубков автор книжки "Лечебная гимнастика Йоґов" ст. 149-152. Він пише: "Йоґи вважають воду чудесним даром природи. І не тільки Йоґи. Згадаймо, як чудово -- прекрасно сказав про неї Антуан де Сент Екзюпері: "Вода! У тебе нема ні смаку, ні запаху, тебе не опишеш, тобою насолоджуються, не розуміючи, що ти таке! Ти не просто необхідна для життя, ти і є сама життя... Ти нам повертаєш сили і властивості, на котрі ми уже поставили Хрест"... Поетичні вислови французького письменника мають в собі наукову основу. Людський організм на 70% складається з води. Вода матеріальна основа крові, лімфи, шлункового соку, слюни, жовчі. Вода в крові виконує ролі транспортного засобу. Вона доставляє клітинам кисень, поживні речовини. І виносить непотрібні продукти обміну речовин..."

Людський організм за добу виділяє із себе через нирки, легені та отвори шкіри десь 15 склянок води (яку необхідно назад поповнити). Йоґи вважають, що значна кількість захворювань пов'язана із недостатком води... І навпаки, вживання до пиття багато води у нормі по 10-12 склянок за день, зберігає здоров'я або повертає його до норми у випадку захворювань. При питті води йоґи обов'язково вживають самопереконання чи самопсихотерапію. Вони в той час думають, що кожен ковток води принесе їм певну визначену користь. "Не бійтесь пити багато води! Організм, якщо це буде потрібно, сам швидко справиться від водяних надлишків". Тут автор пише, що він сам поступово встановив собі почуття спраги-жадоби пити воду. Спочатку випивав по 3-4 склянки води в день, через тиждень 4-5, і так до 15 склянок води. Тих людей, хто мало п'є води, йоґи рахують "сухими" і не здоровими.

Виконання вправ Хатха-Йоґи треба робити регулярно, по змозі щоденно без пропусків. Бо коли робити пропуски днів занять Хатха-Йоґою то це буде негативно позначатися на всьому здоров'ї, на правильній техніці виконання і засвоєнні різних вправ і на гімнастичних позах, які потребують психічного настрою і концентрації уваги на різних частинах тіла. Тривалість занять вправами Хатха-Йоґи спочатку по 20-25 хвилин щоденно, поступово до близько однієї години, включаючи сюди і самопсихотерапію, сухий масаж та щоденні молитви. Майже кожного вечора треба робити водні процедури купання. Основне при виконанні вправ Хатха-Йоґи, це концентрація волі і

думки на наслідок впливу вправи на різні свої частини тіла, органи та системи, які б ви хотіли вилікувати чи зміцнити їх здоров'я. І в цей час ні про що інше не думати. Якщо ви у цей час будете думати про свої різні клопоти, і мати недобрий настрій то ваше зайняття вправами Хатха-Йоги буде мало ефективним.

Дієту харчування Йоги рекомендують-рослинно-молочну, без вживання м'яса і жирів. Йоги вчать, щоб людина була доброю, робила всім і всьому тільки добро. Щоб людина була завжди життєрадісною, не була ніколи у песимістичному настрої, щоб була здорова і духом і тілом. Основна заповідь Йоґів: Будь здоровим, добрим і твори Добро!

Тільки завдяки вправам (асанам) Хатха-Йоги -- найкраще поліпшується діяльність і функціонування ендокринних залоз людського тіла, що має величезне

значення для здоров'я (щитовидна залоза, надниркові залози, гіпофіз, епіфіз (шишковидна залоза), надщитовидні залози, полові залози, вилочкова залоза, гіпоталамус, частина підшлункової залози). Початковим займатися вправами (асанами) Хатха-Йоги треба бути дуже обережними, щоб не зробити великої шкоди для свого здоров'я. І деякі із вправ старшим людям є цілком протипоказні (стійка на голові та інші подібні вправи, які для людей із високим тиском крові небезпечно виконувати. Тому завжди про все краще порадитися із своїм лікарем. Щоденні заняття Йоґою починайте із чистими думками, гарним настроєм, забудьте про ваші щоденні клопоти. Будьте здорові із радісним самопочуттям дорогі читачі!

Подано за матеріалами із книг про Йоґу видатних авторів і Йоґів: Рамачарака, Патанджалі, Т. Васільєва, А. Зубкова, Йогешвала, Ю. Іванова, Бахмачара, В. Фурника, С.Н. Жидкова та інших -- письмовий переклад зробив із деякими коментарями Іван Перепадченко, м. Торонто, 1994 р. ■

ЦІЛЮЩИЙ КАКТУС

За результатами останніх досліджень американських учених кактуси нопалей, які ростуть на території майже всієї Мексики, мають цілющі властивості: упродовж віків ними лікувалися індіанці. Встановлено, що екстракт рослини лікує цукровий діабет, гастрит, а також допомагає зменшити вміст холестерину у крові.

Широке, м'ясисте листя і плоди -- один з основних компонентів багатьох місцевих страв у Мексиці -- починаючи з супів і салатів до морозива й різного роду кремів. Крім того, це сировина для виробництва шампунів і косметичних засобів.

Сік, який одержують з нопалей, вживаний в певних дозах перед їдою протягом не менш як десяти днів, допомагає позбутися надмірної ваги і знизити вміст холестерину, крім того коригує рівень інсуліну у хворих на цукровий діабет. Одночасно дослідники підкреслюють, що досліді, пов'язані з визначенням лікувальних властивостей екстракту кактуса, поки що перебувають на експериментальній стадії. Тобто його не можна визнати замінником інсуліну.

Дослідження нопалей ще один доказ зростаючого інтересу вчених різних країн до засобів традиційної медицини. Як діє нопалея, поки що невідомо. У той же час підтвердилась висока поживна цінність компонентів цієї рослини та її плодів, що містять вапно, калій, фосфор, вітамін С і т. інше ("ніс"). ■

КОФЕЇН І ВИ

(Канадська Сцена) -- "Яким би стало моє життя без чашечки кави вранці?"

Канадці мають немало застережень від куріння, цукру і жирної їжі, але недостатньо -- про продукти, що містять кофеїн.

Згідно даних науковців федерального відділу здоров'я, кофеїн не загрожує вашому здоров'ю, якщо вживати його в розумних, поміркованих кількостях.

Перш за все, дуже важливо визначити, які продукти його вміщують. Кофеїн є в кофе, чаї, напоях "кола", шоколаді, какао та в деяких ліках та заходах від головного болю.

Кофеїн має позитивний вплив на організм, як засіб від шлункових розладів, стимулятор енергії. Але можна відчувати і його побічний ефект -- безсоння, головний біль, дратівливість.

Вчені кажуть, що навіть коли такі побічні ефекти з'являються, то можна уникнути ризику захворювання серця, гіпертонії та негативного впливу на вагітність, якщо денно в загальному вживати не більше 400-500 міліграмів кофеїну.

Міністерство охорони здоров'я і соціальної допомоги видало кишенькову книжечку в англійській і французькій мовах "Кофеїн і ви" (Caffeine and You). ■

Complete
Home
Comfort!

- ☐ Автоматична, контрольована комп'ютером доставка оливи
- ☐ 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська обслуга
- ☐ Продаж і обслуга домашнього ogrivального устаткування
- ☐ Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
- ☐ Все фінансуємо на догідні сплати.

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,

Tel.: 232-2262

ВИ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST, 2299 BLOOR ST. W.

МОЛЕКУЛЯРНА ПЕРЕБУДОВА (євгеніка)

В Сіднеї інженер Адам Кмітливий зарився з головою в молекулярну перебудову. Ми охрестили його альхіміком. Хоч ніхто серед нас не вірить, що з чорних металів можна зробити золото. Це порожня мрія середньовіччя.

Раптом Адам оженився. Його жінка як і він була одержима дивацьким гоном. Він її взяв з Кінгз Кроссу, де вона блукала по вулицях вбрана в одні чобітки та бікіні.

-- Ти так її загриб напівголою? -- питаю Адама.

Він спершу ухилиється з відповіддю:

-- Ну, хай і напівголою! -- каже нарешті, -- Зате я добре бачив те, що брав. Це тобі Венера мільоська. Пропорційність її тіла -- одна гармонія! Про інше я ще подбаю.

-- Ну, друже! -- думаю собі, -- Венера! Ось ще появиться її зводник, Пімп по-англійському. Не даром кажеться: "Як жінка красива, то й голова буде сива."

Деякий час мене не було в Сіднеї. А повернувшись, чую, що інженер Кмітливий уже відкрив ресторанчик. В індустріальній дільниці Південного Сіднею. Кажуть, що харчі в нього дешеві але поживні. Для робітничого люду це манна з неба.

Мабуть з молекулярної перебудови нічого не вийшло, -- вирішив я. -- Відвідаю Адама при першій же нагоді. Може його треба підтримати на дусі.

Ось заходжу в ресторан, питаю, де бос. Мене ведуть до кухні. Ми вітаємося, як рідні брати.

-- А що це в тебе за одоробло? -- я вказую на чорну скриню, що займає пів кімнати.

-- Та це ж мій молекулярний перетворювач, -- Адам з гордістю випинає груди. -- Я так і не добився до золота. Але опанував молекули органічних речовин. Органічних, розумієш?

-- То ти таки робиш з риби рака...

-- Отак в один кінець скрині кладу траву. І тільки натисну на програмовий гудзик, як з другого кінця вискакують смачні, пахучі стейки. В цей спосіб власник ресторана не залежить від повіні чи від засухи. М'ясо є завжди, аби тільки була трава на травниках Сіднея.

-- А як же справа з облугою? Кожен тепер вимагає як не дотацію то суперанноейшон...

-- Обслуги в нас нема. Працюємо удвох: жінка і я.

-- Що? Ота твоя дама? Венера! -- вигукую я, -- Та вона ж поламає манікюри.

-- Спершу було трудно, -- з'ясовує Адам. -- Її колишній пімп все сіяв сварку. Жінка не знала, чи лишатися зо мною чи йти на Кінгз Кросс. То я постановив позбутися пімпа. Всунав жінку в скриню з одного кінця. І як вона пройшла молекулярну перебудову, у неї пам'ять про пімпа стерлася. Вона забула

про нього, повністю. Ніяке нагадування не спокусить її думати, що вона колись якшлася з цим типом. Заодно я подбав і про інші впливи Кінгз Кросса. На блудницькім ремеслі дівчата відучуються працювати. Стають ледачими і язикатими.

При допомозі молекулярної перебудови я замінив у Еви ледарство на працювитість, а язикатість на талант драматичного сопрано. Тепер Ева літає як метелик в ресторані, з однієї залі до другої, розносить гостям стейки. І при цьому співає. Італійські робітники, наївшись, зідхають: "Ева! Ла дівіна!"

-- Що вона співає, то дуже добре. А чи ж вона тебе любить? Чи створіння Кінгз Кроссу здібні любити? Вони дивляться на тебе, а бачать доляр.

-- О, ні! -- відповів Адам впевнено. -- Я Еві влаштував ще одну перебудову. Отак, крок за кроком, вона в мене стала ідеальною дружиною. А як у тебе справи, друже? Приведи сюди свою місис. Ми і її всунемо в молекулярний перетворювач. Хай вона оновить свої ревматичні ноги! Не встигнеш сказати "джек робінсон", як потягне тебе на танці.

Євген ГАРАН

Оголошення

"Молода вдова пошукує місця господині у молодого вдівця. Детальна інформація на місці..."

Модерне кохання

-- Знаєш, я кохала його до божевілья.

-- Довго?

-- Не знаю, я не мала годинника.

Любов

Коли двоє людей знайомляться, то три години є очаровані... надумуються три дні... кохаються три місяці... толерують себе три роки... і сваряться 30 літ.

Хитрун

-- Марусю, хотів би вас дещо спитати: будете моєю жінкою?

-- Щось ліпшого не знаєте?

-- Знаю, але та мене не хоче.

Юнак запитує батька:

-- Батьку, кажуть, що подружнє життя -- льоте-рея. Це правда?

-- Ні, синку. У льоте-реї ти хоча б маєш якийсь шанс, а в подружньому житті ніякого.

Розмовляють двоє:

-- У нашого сусіда можна повчитися вести господарство. Щоранку він садить картоплю, а на вечір обов'язково викопує.

-- Навіщо?

-- Щоб уночі не вкрали... ■

ПАМ'ЯТІ ВИДАТНОГО ЛІТЕРАТОРА

Важко пережити втрату, усвідомлюючи її безповоротність з думкою, що з життя відійшла людина, яка була своєрідним стовпом сучасної української літератури й культури. Так, українське суспільство зазнало великої втрати -- помер велетень і лицар слова та діла, видатний науковець і дослідник літератури, збирач, пропагандист та творець неочіненних багатств українського народу Григорій

Нудьга. Він був людиною надзвичайного благородства, чесності й скромності, а водночас -- величного духу.

Народився Григорій Антонович Нудьга 21-го січня 1913 року в селі Артюхівці теперішньої Сумської області. Закінчив філологічний факультет Київського університету. І, як кожна чесна людина, в часи большевицького поневолення був приречений на приниження, поневіряння та переслідування -- за організацію протесту проти штучного голоду 1932-33 рр., пізніше -- за відсутність угоди з боку й небажання пристосуватися до нелюдської системи. Потім перебував війну на фронті та в полоні. Напередодні захисту своєї дисертації, у 1945-му році, його заарештували та на довгі роки відправили на Колиму -- виконувати каторжні роботи. Під час хрущовської "відлиги" був частково реабілітований, а згодом, у 1972-му році, повторно переслідуваний. Залишився без праці та перебивався випадковими мізерними заробітками. У перервах між черговими репресіями працював усього лише молодшим науковим співробітником в Академії наук УРСР, хоча його фахових і блискучих праць та розвідок цілком вистачило би і для звання академіка.

У роки нищення пам'яті українського народу Григорій Нудьга був особливо небезпечний для большевицької держави, адже вона понад усе прагнула вбити, затерти, знівельовати будь-які свідчення окремішності українського народу, поруйнувати його історичне коріння, а передовсім знищити сліди впливу української культури на західноєвропейські народи.

Цьому скромному й часто непомітному дослідникові не раз доводилося вступати у невидимий бій із цілою репресивно-каральною машиною. Бо у заповнених архівах Григорій Нудьга відшукував і витягав на світ Божий ті документи нашої історії, які не вписувалися в теорію "старшого брата" або ж протидіяли так званому "злиттю народів". Через його дослідження навіть вибухали дипломатичні "бомби!" (як-от у випадку з листом закордонних козаків турецькому султанові -- всупереч посилянню на цей лист Микити Хрущова науковець заперечив історичну достовірність згаданого листа).

І все ж, незважаючи на штучні перешкоди, важкий психологічний клімат і навіть репресії з боку існуючої влади, Григорієві Антоновичеві самотужки вдалося перекласти унікальні дослідження культури (всесвітнього значення), а згодом, в останні роки, долаючи великі труднощі та цензурні бар'єри, опублікувати більшість своїх праць і розвідок окремими книжками та спеціальними виданнями. Неопублікованими досі залишилися його спогади про голодомор 1932-33 років та болісні враження від перебування в колимських таборках.

Взимку минулого року до Григорія Нудьги нарешті прийшло довгоочікуване визнання: українська громадськість славно відзначила його 80-річчя. І от його не стало серед живих: уночі з 13-го на 14-те березня перестало битися зболене серце Григорія Нудьги. Поховано Великого Патріота, Борця, Вченого у Львові на Личаківському цвинтарі -- на відомій алеї культурних діячів.

Та ненамарне прожив своє важке й сповнене праці життя Григорій Нудьга: окрім дітей та онуків залишив він вічний слід на землі -- у вигляді безцінних літературних скарбів.

Тож нехай ніколи не зітреється з пам'яті народної згадка про вірного сина України -- Григорія Нудьгу, а рідна українська земля буде йому легшою за пух!

Друзі та шанувальники великого таланту Покійного

Ростислав Василенко, Йосип Гошуляк, Мар'ян Дальний,
Марта Онуфрієв, Лідія Палій

В ПАМ'ЯТІ Д-Р МАРІЇ КВІТКОВСЬКОЇ

Замість квітів на свіжу могилу д-р Марії Квітківської, довголітньої Голови Світової Федерації Українських Жіночих Організацій (СФУЖО) та заступниці президента СКВУ, що упокоїлася 21-го січня 1994 р. в Детройті і похована на українському цвинтарі в Бавнд Бруку коло свого чоловіка д-ра Дениса Квітківського, засилаю на видавничий фонд "Нових Днів" \$50.00.

Софія Нацюк, Кіченер

В ПАМ'ЯТІ СВІТЛАНИ КРЕВСУН

Зарухуйте нашу передплату а решту 120.00 дол. -- на підтримку нашого дорогого журналу, в пам'ять моєї дружини Світлани.

Василь Кривсун, Каліфорнія

В ПАМ'ЯТІ ЄВГЕНА КОНДРАТЮКА

20-го лютого ц.п. в десяту річницю смерті сл.п. Євгена Кондратюка була відправлена Служба Божа о. Павлом Кравчуком при чудовім співі церковного хору парафії Св. Андрія Первозваного в м. Бостон, МЛ. під керівництвом Євгена Мороза. Храм Божий був вщерть заповнений віруючими. Особливо приємно було бачити дітей і внуків покійного, які злетілись з усіх сторін Америки віддати пошану своєму татові та дідусяві.

Під час поминальної трапези, яку так вдало приготувала вдова покійного пані Оля з допомогою своїх кумів та друзів, на бажання родини пані Лариса Діак та п. Григорій Гриценко перевели збірку на потреби нашої преси. А саме: "Нові дні" \$150.00 та "Українське Православне слово" \$130.00.

Родина Кондратюк

В ПАМ'ЯТІ ГРИГОРІЯ КУКСИ

Замість квітів на могилу мого друга Григорія Куksi, який відійшов від нас 22 січня 1994 р. у Вінніпезі, в Його пам'ять складаю на: Фундацію ім Івана Багряного -- \$50.00, Пресфонд "Українських вістей" -- \$25.00, Пресфонд "Нових Днів" -- \$25.00. Вічна Йому Пам'ять!

Микола Гнатів, Вінніпег

Посилаю 25 дол. на пресовий фонд "Нових днів" у пам'ять мого чоловіка, Григорія Куksi, який помер 22 січня цього року.

Раїса МОРОЗ, Вінніпег

В ПАМ'ЯТІ ЮРІЯ СВИРИДЕНКА

Ділимося із знайомими болючою вісткою, що 13-го лютого 1994 року упокоївся Юрій Свириденко народже-

ний 24 липня 1935 року на квітучій Полтавщині, село Тарасівка. Залишив у невимовному горю стару маму до-бродію Параскевію Свириденко, дружину і дві доньки, сестру, брата паралізованого, дві племінниці та рідного дядька і дальшу рідню в Україні, Залишив багато друзів українців і канадців.

У пам'ять спочилого пересилаємо 100.00 дол. на пресо-вий фонд "Нових Днів". Вічна Йому пам'ять!

Мама Доброд. П. Свириденко з родиною

Сл. п. ІВАН Ф. СОКІРКО (СКІРКО)

14-го лютого 1994 року в лікарні в м. Торонто несподівано помер сл. п. Іван Федорович Сокірко. Він на-родився 5-го вересня 1918 року й провів свою юність на широких сте-пах Харківщини у свідомій україн-ській хліборобській родині. Пере-жив страшні часи розкуркулення і голодомору, скоротившись на Дон-басі.

Під час Другої світової війни майже з всією своєю родиною опинився в Німеччині, опісля виїхав до Бразилії й остаточно поселився в Торонто, Канада.

Покійний був свідомим і чесним громадянином та активним членом громади Св. Андрія. Залишив у глибо-кому смутку дружину Тоню, Сина Анатолія і дочку Ольгу, внуків і правнуків, братів з родинами в Канаді та єдину сестру Оксану, яка ще працює лікарем на Кавказі. Маючи благородний характер бл. п. Іван Сокірко залишив багато засмучених друзів та приятелів у Канаді, Америці та в Україні.

Вічна Йому пам'ять! Нехай канадська земля буде Йому легкою.

К. Скірко, Гамільтон

В ПАМ'ЯТЬ ЛЕВА БИКОВСЬКОГО

Пересилаю чек на 130 дол. з таким розрахунком: 30 дол. на Передплату "Нових Днів" на 1994 рік та 100 дол. на пресовий фонд в пам'ять мого чоловіка св.п. Лева Биковського в сумну другу річницю.

Вім був дуже великим прихильником цього журналу і дописувачем від початків його засновання.

Звеликою пошаною до Вас і всіх Ваших співробітників та з подякою за таку цінну і жертвенну працю.

Марія Биковська, Денвер

Св. п. ПАРАСКЕВА ВІТАЛЬ

Зневимовним жалем повідомляємо друзів і знайомих, що 17 грудня 1993 р. на 94-му році життя, раптово зали-шила нас наша найдорожча Мама, бабуся і прабабуся, сл. пам'яті Параскева Віталь. Похорон відправив о. Володи-мир Кушнір (церква Пресв. Тройці в Лондоні, Онтаріо) 22 грудня 1993 р. Поховали Маму на українській цекції кладовища Моунт Плесант. Вічна пам'ять дорогій Мамі!

Дочки Ніна Кузьменко і Марія Матвій з родинами

П.С. Замість квітів на свіжу могилу Мама пересилаю частину із збірки на пресу в сумі 75.00 дол. Перечитувала мама "Нові Дні" від обкладинки до обкладинки і дякувала Вам за Ваш великий труд та самопожертву.

Н.К.

В ПАМ'ЯТЬ ОЛІ ІЛЬЧЕНКО ТА ІВАНА ШУМУКА

31 січня 1994 року відійшла у вічність наша дорога Оля Ільченко. Похорони відбулися у Вінніпегу біля її батьків.

"Нові Дні", квітень-травень 1994

Глибоко співчуваємо її родичам. Хай буде земля їй легкою!

29 січня 1994 року відійшов у вічність після довгої недуги наш давній друг ще з Бельгії, Іван Шумук. Залишив засмучену дружину Ніну, синів, дочок, ширшу родину та численних приятелів. Співчуваємо їм. Похоронений у Вернон, Б.К.

У пам'ять покійних посилаємо 50.00 на пресовий фонд "Нових Днів".

Надія та Федір Бойко, Пенніктон

Бл. п. ШЕВЧЕНКО ГРИГОРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

Зглибоким сумом повідомляємо приятелів і знайомих в Австралії та рідних в Україні, що в Аделаїда П. Австралія, після тривалої недуги 11.2.94, упокоївся на 78-му році трудолобимого життя бл.п. Шевченко Григорій Васи-льович. 17.2.94 тіло бл.п. Григорія, було перевезено до УАПЦеркви Св. Арх. Михаїла Кройдон, де було відслу-жено похоронну Службу Божу, настоятелем церкви прот. Салигою Володимиром у супроводі хору під керівництвом Дніпрові Людмили. Бл.п. Григорія похоронено на цвин-тарі Челтенгам. Залишилися у жалобі: Катерина з чоло-віком Маріо, Люба з чоловіком Віктором та внуки: Михай-ло, Давіна, Дайвід, Євген, Джуді. Вічна йому пам'ять!

У ПАМ'ЯТЬ ГРИГОРІЯ НУДЬГИ

В пам'ять Григорія Антоновича Нудьги, видатного українського вченого, письменника, літературознавця, до-слідника-етнографа -- мого великого приятеля -- який упокоївся у Львові з 13 на 14-те березня 1994 р. і похоро-нений на Личаківському цвинтарі на алеї культурних дія-чів, складаю \$100.00 на видавничий фонд "Нових Днів".

Йосип Гошуляк, Торонто

В ПАМ'ЯТЬ ОЛЕКСИ ТА ОЛЕКСАНДРИ МЕЛЬНИЧЕНКО

В пам'ять наших незабутніх батьків сл.п. Олексі Дми-тровича та Олександри Іларіонівни Мельниченко скла-даємо пожертву \$40.00 на фонд журналу "Нові Дні".

Діти: В. Мельниченко, Гр. Ранюк, Л. Діак

В ПАМ'ЯТЬ СЕМЕНА СТ. ТОКАРЯ

Висилаю \$60.00 з яких половина на продовження пе-редплати журналу "Нові Дні", а половина на пресовий фонд у пам'ять нашого дорогого тата, дідуся і прадідуся Семена Ст. Токаря в 10-ту річницю (9 квітня 94 р.) його упокоєння. Вічна йому пам'ять.

Син Володимир з дітьми і онуками

Ніяра Фалс, Онтаріо

В ПАМ'ЯТЬ МАРІЇ ГАНАС

Пересилаю на пресовий фонд 30.00 ам. дол. у пам'ять довголітньої передплатниці "Нових Днів", дорогої і неза-бутньої Марії Ганас з Гамільтону. Хай пам'ять про неї буде завжди з нами!

Галина П. Кохановська, Вестон, Онт.

У ПАМ'ЯТЬ о. Д-ра ІВАНА ЧИНЧЕНКА

...Однією тридцяткою покрийте передплату, а другу посилаю на пресовий фонд "Нових Днів" замість квітів на могилу довголітнього передплатника і співробітника о. д-ра Івана Чинченка.

Григорій Жижела, Торонто

НАША МОВА ФОНЕТИЧНА

Вистачає взяти в руки будьяку газету з України, а подекуди й з діаспори, щоб ахнути від болю. Українська мова в них -- справжня катастрофа. Та, ще мов на глум, можемо спостерігати таке явище: побіч статей наших мовників про правильну орфографію нашої мови, деякі редакції вміщують -- невиправлені від "суржику", статті авторів, які не мали щастя вивчити рідну мову в рідних школах. І тому їхні статті рясніють різними "уроками" й "вокзалами", як теж дикою складнею в роді "ним було зроблено" -- замість коротше і правильно: він зробив.

Ще гірше представляється написання чужих слів, зокрема імен і назв. Чому не дотримуватися цієї простої вказівки: наша мова фонетична, тобто пишемо так, як чуємо, а не як бачимо написане! Адже ніхто з нас не напише "Шеакспеаре", як пишуть англійці, а тільки так, англійці, а тільки так, як вони вимовляють: Шекспір!... А хто з фінів вимовляє "Хельсінкі" ?!

Наша тенденція "українізувати" чужі назви, зокрема московські, -- теж іде у розріз із фонетичністю. Навіщо м'якшити на наш лад московські слова, коли москалі їх висловлюють твердо? Навіщо "українізувати" прізвище Руцкой на "Руцький", Троцкого на "Троцький", аж до сміхотворного "Горький" замість Горкій", чие ім'я всі народи пишуть правильно, крім нас?

Знаю, що цих кілька моїх зауваг, викличуть спротив, чи навіть обурення у молодших журналістів, але я мусіла забути не сполох, коли наші редакції не виправляють мови своїх авторів! Надіймося, що у вільній нашій Державі, збереться комісія мовознавців із усіх кінців світу, яка виправляє правильний орфографічний словник української мови! А його застосування у письмі, -- буде обов'язкове.

Ольга Вітошинська, Париж

"ЧУЖА ФОРМА -- СВІЙ ЗМІСТ"

Вельмишановні доброді! Щодо статті Валерія Остапенка "Чужа форма -- свій зміст" ("Нові Дні" за листопад 1993 р.) хочу повідомити, що паралельно з журналом "Політика і Время" у Києві видається журнал із таким самим змістом, але українською мовою -- під назвою "Політика і час". Його попередником був журнал "Під прапором лєнінізму", який теж виходив двома мовами. Отже, форма була така сама, але зміст -- чужий. Нині зміст змінився, а форма лишилася. Думаю, що це не так вже й погано. Ще краще було б, якби редакція "Політики і часу", крім українського та російського варіантів журналу, видавала ще й англійський -- нехай би світ більше знав про нас.

З щирою повагою

Веніамин Еппель, Київ

"МІСТ ПОРОЗУМІННЯ..."

...Не вспів належно вас привітати в час святковий, -- така вже у нас вдача відкладайла -- отже, хочу побажати вам у 1994 році щоб далі не покидали вас характерний вам оптимізм і одержимість. Бажаю даліших журналістичних успіхів у видаванні цікавого і корисного журналу.

Не було б перебільшенням назвати "Нові Дні" своєрідним "мостом порозуміння" між діаспорою і Україною...

Кілька побічних стверджень. Прикро, хоч зрозуміло, читати листи про відмову від журналу осіб котрі неспроможні через свій старечий вік далі його читати. Шкода, що замерла традиція читачьких гуртків у нашій громаді.

Очевидно, щоб читати "Нові Дні" потрібно не лише володіння українською мовою, але також бажання нею користуватися. На жаль, частина нашої громади засвоїла собі знання української мови, але уникає української періодики і воліє черпати свої інформативні чи естетичні потреби в чужомовних джерелах. Це дійсність, яку трудно виправити.

Хочу також зложити вам признання за видрукування статті Миколи Рябчука "Свободою ситий не будеш" (грудень '93). Автор, без сумніву, один з найталановитіших і блискучих журналістів в Україні. Зловживання і маніпуляції "партії влади", як також його пересторога відносно вислідів в наступних виборах до Верховної Ради -- заслуговують на широке ознайомлення і публічну дискусію.

З повагою і найкращими побажаннями

Юрій ГАНАС, Гамільтон

"НЕ ШАНУЄМО ТОГО, ЩО МАЄМО"...

...Кілька разів перечитувала Вашу редакційну статтю (за листопад) і сором і жаль за нас -- українців у Канаді. Не шануємо того що маємо, не вдумуємося, яка непосильна праця видавця такого цінного журналу, яким є "Нові Дні", коли його доводиться випускати в світ з "пустою кишенею". Один поперед одним спішимо вислати гроші в Україну -- треба, ніхто не каже що ні, але ж живемо ми таки в Канаді, журнал вижив багатьох нелегких років, завдячуючи посвяті людей Вашого ґатунку, а тепер, тому що маємо вільну Україну, то вкоротимо "Новим Дням" віку...

Бажаю Вам і Вашій працюючій помічниці пані Горготі гору здоров'я, щоб Ви ще довго радували нас чудовими "Новими Днями" ...

Ніна КУЗЬМЕНКО, Лондон, Онт.

"Я НЕ ЧОЛОВІК, А ЖІНКА..."

...Стаття Ліни Майби за листопад '93 р. "Хто допоможе Устименкові рятувати Україну" заслуговує на спеціальне відзначення. Кажуть, що "один у полі не воїн", але то неправда. Такий ентузіаст як Борис Устименко -- і один воїн, на цю тему, може, хтось більше напише...

Долучуюся до заклику д-ра С. Дершка і посилаю на пресовий фонд "Нових Днів" \$50.00, передплату я вже вислала.

Стаття Юрія Шереха "Москва -- Маросейка" -- чудова. Варто перекласти на англійську мову й послати "бушам", щоб вони добре прочитали і перестали захлинатися Росією.

Надія Стефанська, Сан Дієго, Каліфорнія

П.С. Прошу поправити мое прізвище на обкладинці. Я жінка, цебто не Стефанські, а Стефанська. ■

КОЛЯДА І ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "НОВИХ ДНІВ"

Даниленко Іван, Сомердейл, Нью Джерсі . . .	US \$350.00	(в пам'ять Григорія Кукси)	25.00
Ткач Олександра, Донкастер, Австралія . . .	US \$260.00	Клименко Гаврило, Бельгія	25.00
Кондратюк Ольга, Росліндейл, Массачусетс (у пам'ять Євгена Кондратюка)	US \$150.00	Лучкань Володимир, Кольбрук, Коннектикет . . .	US \$25.00
Костира Г., Бельгія	120.00	Манастирський мгр. Іван, Торонто, Онтаріо	25.00
Кревсун Василь, Спрінг Велі, Каліфорнія (в пам'ять дружини Світлани)	US \$120.00	Мацьків Тетяна, Торонто, Онтаріо	25.00
Скоп Олександр і Софія, Ля Меса, Каліфорнія	US \$120.00	Михалків Т., Содбури, Онтаріо	25.00
Гошуляк Йосип, Торонто, Онтаріо (в пам'ять Григорія Антоновича Нудьги) . .	100.00	Мороз Раїса, Вінніпег, Манітоба (в пам'ять свого чоловіка Григорія Кукси . . .	25.00
Собчинський Олексій, Белефельд, Німеччина . .	115.00	Поліщук Юрій, Пітсбург, Пенсільванія	US \$25.00
Биковська Марія, Денвер, Колорадо (в пам'ять свого чоловіка)	US \$100.00	Шанта Олександра, Торонто, Онтаріо	25.00
Левицька Галина, Торонто, Онтаріо	100.00	Боб'як Роман, Напанок, Нью-Йорк	US \$20.00
Перепадченко Іван, Торонто	100.00	Богун Іван, Рексдейл, Онтаріо	20.00
Свириденко доброд. Параска, Каледон, Онтаріо (у пам'ять свого сина Юрія)	100.00	Борзенко Іван, Гемет, Каліфорнія	US \$20.00
Слонівський Євген і Клавдія, Ньюмаркет, Онтаріо	100.00	Булема Бодган, Рексдейл Онтаріо	20.00
Томашевський Василь, Оттава, Онтаріо	100.00	Ганас Юрій, Гамільтон, Онтаріо	20.00
Топчій Віктор, Колумбія, Меріленд	US \$100.00	Говорун Надія, Етобіко, Онтаріо	20.00
Кузьменко Ніна і Матвій Марія, Лондон Онтаріо (в пам'ять своєї мами Параскеви Віталь) . . .	75.00	Гординські В. і Р., Брайтон, Мічиген	US \$20.00
Осічук Іван, Мортон Гров, Ілліной	US \$70.00	Гурський Петро, Челтенгам, Пенсільванія . . .	US \$20.00
Ромас Олександр, Ля Саль, Квебек	70.00	Дзедзик Ірина і Андрій, Мейплвуд, Нью Джерсі	US \$20.00
Шимонович-Рудницька д-р Галина, Монреаль, Квебек (в пам'ять свого чоловіка Олександра-Юліана)	70.00	Дорковська Катерина, Вестон, Онтаріо	20.00
Кузьмич Галина, Томбуш, Н.С.В., Австралія	60.00	Жураковський Василь, Ст. Кетринс, Онтаріо	20.00
Бойко Надія і Федір, Пентіктон, Британська Колумбія (в пам'ять Ольги Ільченко і Івана Шумука) . .	50.00	Івасиків Лев, Тандер Бей, Онтаріо	20.00
Винників мгр. Дарія, Торонто, Онтаріо	50.00	Кармелюки Олександр і Ніна, Ляс Верас, Невада	US \$20.00
Давид Яків, Торонто, Онтаріо	50.00	Кірев Дмитро, Гошен, Індіана	US \$20.00
Дудка Олександр, Вільмандье, Франція (250 фф.)	50.00	Конюк Віктор, Скарборо, Онтаріо	20.00
Лобай Іванна, Торонто, Онтаріо (в пам'ять свого чоловіка Романа)	50.00	Лисенко рунтато Мирослав, Гот Спрінгс, Арканзас	US \$20.00
Наливайко Іван, Гамільтон, Онтаріо	50.00	Маслівець Михайло, Етобіко, Онтаріо	20.00
Нацюк Софія, Кіченер, Онтаріо (в пам'ять Марії Квітківської)	50.00	Рудницька Марія, Лейквуд, Нью Джерсі	US \$20.00
Союз Українок Канади кн. Ольги, Торонто, Онтаріо	50.00	Стадніченко Лев і Леся, Абінгтон, Пенсільванія	US \$20.00
Стефанська Надя, Сан Дієго, Каліфорнія	US \$50.00	Уберова Марія, Міннеаполіс, Мінесота	US \$20.00
Чудовський Леонід, Відерсфілд, Коннектикет . .	US \$50.00	Ференцевич Роман, Александрія, Вірджинія . .	US \$20.00
Лист Олекса, Віндсор, Онтаріо	45.00	Хархаліс Ярослава, Міссісага, Онтаріо	20.00
Ковальська Олександра, Торонто, Онтаріо	40.00	Харчишин Анна, Елленвілл, Нью Йорк	US \$20.00
Корженівський Володимир і Валентина, Торонто, Онтаріо	40.00	Хом'як Ростислав, Меклін, Вірджинія	US \$20.00
Кульчицький П. Гарброд, Н.С.В., Австралія	40.00	Хотинецька Галина, Міссісага, Онтаріо	20.00
Мельниченко В., Ранюк Г., Діак Л., Массачусетс (в пам'ять батьків)	US \$40.00	Шиприкєвич Володимир, Філадельфія, Пенсільванія	US \$20.00
Царик Леонід, Савт Велс, Нью Йорк	US \$40.00	Шумук Іван і Ніна, Вернон, Бр. Колумбія	20.00
Тимошенко Ірина, Торонто, Онтаріо	35.00	Юхименко Ониса, Торонто, Онтаріо	20.00
Жижела Григорій, Торонто, Онтаріо	30.00	Ярмольчук Василь, Кіченер, Онтаріо	20.00
Кохановська Галина, Вестон Онтаріо (в пам'ять Марії Ганас)	30.00	Яцок Анатоль, Рів'єра Біч, Флорида	US \$20.00
Родак Валентина, Торонто, Онтаріо (в пам'ять свого батька Вікентія Літвінова) . .	30.00	Безотосний Микола, Ст. Кетринс, Онтаріо	15.00
Токар Володимир, Ніагара Фаллс, Онтаріо (в пам'ять свого батька Семена)	30.00		
Ураленко А., Бокс Гілл, Вікторія, Австралія	30.00		
Гнатів Микола, Вінніпег, Манітоба			

(Далі буде в наступному числі.)

ПЕРЕДПЛАТИЛИ ЖУРНАЛ ДЛЯ ІНШИХ (персважно в Україні):

Мигаль Борис (Оттава) -- 5, Наливайко Іван (Гамільтон) -- 1, Кульчицький П. (Гобарт) -- 1, Ганас Юрій (Гамільтон) -- 1, Лесин Є. (Вінніпег) -- 1, Слонівський Є. (Ньюмаркет) -- 1.

Всім читачам добродіям і жертводавцям складаємо сердечну подяку за значну підтримку "Нових Днів". Якщо така підтримка триватиме і в майбутньому, наш журнал може й святкуватиме своє славне 50-річчя! Ще раз щиро дякуємо.

Редакція і Адміністрація.

POSTAGE PAID AT TORONTO

Publications Mail Registration

Number 1668

if not delivered please return to:

NOWI DNI
P.O. Box 400, STA -D-
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3J9

**МІСТ
В УКРАЇНУ**

**МЕЕСТ
І ІНШІ РЕСПУБЛІКИ**

ПОНАД 200 ВИДІВ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

ТРАКТОРИ

техніка для фермерів

ПЕРЕСИЛКА ДОЛЯРІВ

ЕКСПРЕС ДОСТАВА

ЗА 24 ГОДИНИ

\$\$\$

ТОВАРИ ДЛЯ ДОМУ

холодильники,
пральні
машини,
електроніка...

НАЙПОПУЛЯРНІШІ ПРОДУКТОВІ ПАЧКИ

ПАЧКА 18

1. Мука	50.0 кг
2. Риж	25.0 кг
3. Гречана крупа	20.0 кг
4. Цукор	15.0 кг
5. Манна каша	10.0 кг
6. Олія	5.0 л.
7. Маргарин	2.0 кг
8. М'ясні вироби	5.0 кг

Ціна \$178 132.0 кг

ПАЧКА 17

1. Мука	25.0 кг
2. Цукор	25.0 кг
3. Гречана крупа	25.0 кг
4. Риж	25.0 кг
5. Олія	5.0 л.
6. Смалець	1.0 кг
7. М'ясні вироби	2.0 кг

Ціна \$169 109.0 кг

ПАЧКА 16

1. Мука	5.0 кг
2. Риж	5.0 кг
3. Цукор	5.0 кг
4. Гречана крупа	5.0 кг
5. Манна каша	5.0 кг
6. Вівсяна крупа	5.0 кг
7. Макарони	1.0 кг
8. Олія	2.0 л.
9. Смалець	1.0 кг
10. М'ясні консерви	0.6 кг

Ціна \$57 32.6 кг

**ВСІ ПРОДУКТИ ВИКЛЮЧНО
З КРАЇН ЗАХОДУ**

Окремі продукти можна
додавати до стандартних
пачок, або складати
свої пачки

**ЩОБ ЗРОБИТИ ЗАМОВЛЕННЯ
І ОТРИМАТИ КАТАЛОГ,
ЗВЕРТАЙТЕСЯ НА**

БЕЗКОШТОВНИЙ НОМЕР ТЕЛ.:

1-800-361-7345

АБО ПИШІТЬ НА АДРЕСУ:

Meest Oshawa Ltd.

34 Jackson Ave.

Oshawa, Ont. L1H 3C3

ТЕРМІН ДОСТАВИ:

в Україні: 1 - 4 тижнів
в Білорусії, Росії, Молдові:

3 - 6 тижнів

ЦІНА ДОСТАВИ:

по Україні: до 100кг - \$10

більше 100кг - \$15

по Білорусії: до 100кг - \$15

більше 100кг - \$20

по Росії: до 100кг - \$20

більше 100кг - \$25

ЗРАЗКИ ОКРЕМИХ ПРОДУКТІВ

1. Мука	5кг \$4.40
2. Риж	5кг \$7.35
3. Гречані крупи	5кг \$9.90
4. Манні крупи	2кг \$1.80
6. Вівсяна крупа	5кг \$7.45
7. Цукор (білий)	5кг \$6.40
10. Шинка з свинини	450г \$8.78
11. Шинка волова	450г \$7.85
12. Консерва з свинини	600г \$5.80
13. Консерва волова	600г \$5.90
17. Ковбаски	850г \$6.49

18. Саламі	1кг \$12.80
20. Смалець	1кг \$5.95
22. Спагетті	3кг \$7.77
28. Зелений горошок	800г \$2.70
32. Майонез	600г \$3.00
33. Мед натуральний	1кг \$5.34
34. Згущене молоко	800г \$3.92
35. Сухе молоко	1кг \$6.90
40. Сир твердий	300г \$3.54
44. Масло вершкове	500г \$3.18

45. Маргарин	500г \$2.40
46. Олія соняш.	1л. \$2.45
55. Гірчиця	250г \$0.95
56. Кетчуп	200г \$0.95
67. Цукерки - шоколадні	500г \$4.97
70. Шоколад з горіхами	200г \$2.96
77. Вафлі	200г \$2.43
81. Розчинна кава	100г \$5.99
83. Чай в пакетах	80пак. \$7.79
86. Сік яблучний	3л. \$4.99
100. Аспірин Баєр - нормальний	50таб. \$4.92
101. Тайленол - дорослий	30таб. \$6.75

НАШІ ПРЕДСТАВНИКИ Є В КОЖНІЙ ВАШІЙ МІСЦЕВОСТІ